

Kauno technologijos universitetas
Informatikos fakultetas

**Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas panaudojant
vizualizuotą mokymosi medžiagą**
Baigiamasis magistro projektas

Lina Urbonė
Projekto autorė

Doc. dr. Danguolė Rutkauskienė
Vadovė

Kaunas, 2020

Kauno technologijos universitetas
Informatikos fakultetas

**Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas panaudojant
vizualizuotą mokymosi medžiagą**

Baigiamasis magistro projektas

Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos (kodas 6211BX010)

Lina Urbonė

Projekto autorė

Doc. dr. Danguolė Rutkauskienė

Vadovė

Lekt. dr. Ramūnas Kubiliūnas

Recenzentas

Kaunas, 2020

Kauno technologijos universitetas

Informatikos fakultetas

Lina Urbonė

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą

Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad mano, Linos Urbonės, baigiamasis projektas tema „Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Urbonė, Lina. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą. Baigiamasis magistro projektas / vadovė doc. dr. Danguolė Rutkauskienė; Kauno technologijos universitetas, Informatikos fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų krypčių grupė): Informatikos inžinerija (B04), Informatikos mokslai.

Reikšminiai žodžiai: treneriai, profesinės kompetencijos, ugdymas, vizualizuota medžiaga.

Kaunas, 2020. 64 p.

Santrauka

Treneriai, norintys išlikti konkurencingi bei siekiantys aukštų rezultatų, turi nuolat ugdyti savo kompetencijas, naudotis naujausiomis mokymosi metodikomis. Inovatyvios technologijos ir globalizacija keičia ir papildo treniravimo modelių metodus bei galimybes. Šiuolaikinėje visuomenėje informacinių technologijų naudojimas profesinių kompetencijų ugdyme yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Inovatyvūs mokymosi metodai, pasitelkiant informacines technologijas yra plačiai taikomi trenerių kompetencijų ugdyme. Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad interaktyvi bei vizualizuota mokymosi medžiaga padeda geriau įsisavinti informaciją. Sporto srityje, pasitelkiant vizualizuotas mokymosi priemones, galima greičiau ir geriau įsisavinti informaciją. Šiame darbe nagrinėjama trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu sistema, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą.

Urbonė, Lina. Use of Visualized Materials in the Professional Competence Training of Coaches. Master's Final Degree Project / supervisor Assoc. Prof. Danguolė Rutkauskienė; Faculty of Informatics, Kaunas University of Technology.

Study field and area (study field group): Informatics Engineering (B04), Computing.

Keywords: coaches, professional competencies, education, visualized material.

Kaunas, 2020. 64 p.

Summary

Coaches who want to be competitive and seek for high results must constantly develop their competencies and use the latest learning methodologies. Innovative technologies and globalization are changing and complementing the methods and capabilities of training models. In modern society, the use of information technologies in the development of professional competences is an integral part of the educational process. Innovative learning methods using information technology are widely used in coaching competencies. Research shows that interactive and visualized learning material helps to better absorb information. In the field of sport, visualized learning tools can help to learn information faster and better. This project presents the results of the above mentioned researches and looks for the relevance of visualized material in the training of sports coaches and their need for distance learning.

Turinys

Lentelių sąrašas	8
Paveikslų sąrašas	9
Santrumpų ir terminų sąrašas	10
Įvadas	11
1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo aktualumas.....	12
1.1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo ypatumai	12
1.2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo problematika.....	13
1.3. Vizualizuotos mokymosi medžiagos panaudojimo mokymesi galimybės.....	14
2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo Lietuvoje galimybės nuotoliniu būdu, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą	15
2.1. Nuotolinio mokymosi poreikis sporto industrijoje	15
2.2. Tradicinis ir nuotolinis mokymasis sporto industrijoje.....	15
2.3. Nuotolinio mokymosi sporto industrijoje galimybės	16
2.4. Nuotolinis mokymasis sporto industrijoje Lietuvos kontekste	17
3. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo būdų poreikių analizė	19
3.1. Tyrimo metodologija ir metodika	19
3.2. Respondentų charakteristika	20
3.3. Trenerių profesinių kompetencijų raiškos ir ugdymo poreikio analizė	20
3.4. Profesinių kompetencijų ugdymo galimybės	22
3.5. Tyrimo apibendrinimas	24
4. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, kūrimo ir realizavimo priemonių analizė	25
4.1. Vizualizuotos mokymosi medžiagos kūrimo priemonės	25
4.1.1. Filmavimui skirtos priemonės.....	25
4.1.2. Vaizdo įrašų redagavimui skirtos priemonės	26
4.2. Virtualiosios mokymosi aplinkos.....	29
5. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, sistemos ir modelio projektavimas.....	32
5.1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistema.....	32
5.2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo modelis, projektuojant internetinį puslapį.....	34
5.3. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo modelis, projektuojant kursus VMA	36
5.4. Vizualizuotos mokymosi medžiagos kūrimo modelis	37
5.4.1. Mokymosi medžiagos kūrimo modelis	37
5.4.2. Programinės įrangos panaudojimo atvejai	39
6. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, sistemos realizacija.....	41
6.1. Interneto puslapis	41
6.2. Interneto puslapio saugojimas.....	42
6.3. Virtualioji mokymosi aplinka	43
6.4. Socialiniai tinklai	44
7. Vaizdo medžiagos realizavimas	46
7.1. Vaizdo įrašų redagavimas	46
7.2. Vaizdo ir garso medžiagos įkėlimas	46
7.3. Vaizdo įrašų montavimo eiga.....	47
7.4. Vaizdo įrašų eksportavimas	49
7.5. Mokomųjų vaizdo įrašų kūrimas su H5P priemone	52
7.6. Vaizdo įrašų pavyzdžiai	52
8. Sistemos kokybės įvertinimas	54
9. Sistemos koregavimas.....	57
9.1. Interneto puslapis	57
9.2. Kursas virtualiojoje mokymosi aplinkoje	59

Išvados.....	61
Literatūros sąrašas.....	63
Priedai	65
1 priedas. Anketa, skirta pradedantiems ir kvalifikuotiems treneriams.....	65
2 priedas. Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos įvertinimo anketa	68
3 priedas. Straipsnis „Vizualizuotos medžiagos panaudojimas sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdyme“.	70
4 priedas. Straipsnis „Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu apžvalga ir paramos teikimo planas besimokantiems treneriams“.....	76

Lentelių sąrašas

3.2.1 lentelė Pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją	20
3.3.1 lentelė Trenerių profesinių kompetencijų atnaujinimo dažnumas	22
4.1.1 lentelė Kamerų palyginimas	25
4.2.1 lentelė Kurso aplinkos rengimo posistemė „Moodle“ VMA.....	30
8.1 lentelė Informacijos aiškumas <i>www.mycitysport.com</i> puslapyje.....	54
8.2 lentelė Priemonės informacijai apie kursus	55
8.3 lentelė Mokomosios medžiagos pateikimas <i>mycitysport.moodlecloud.com</i>	55
8.4 lentelė Mokomosios medžiagos pateikimo efektyvumas	55

Paveikslų sąrašas

1.2.1 pav. Problemų medis	13
2.2.1 pav. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo Lietuvoje požymių diagrama.....	16
3.3.2 pav. Profesinių žinių trūkumas	22
3.4.1 pav. Profesinių kompetencijų ugdymo mokymosi medžiagos teikimo būdai	23
4.1.2.1 pav. „Apple“ kompanijos programos vaizdo ir garso apdorojimui	26
4.1.2.2 pav. „PCMAG“ žurnalo 2019 metų geriausių vaizdo įrašų redagavimo programų palyginimas [11].....	28
5.1 pav. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos projektavimo modelis	32
5.2.1 pav. Interneto puslapio struktūros modelis	34
5.2.2 pav. Puslapio administratoriaus funkcinė schema	35
5.2.3 pav. Kursų kūrėjo funkcinė schema.....	35
5.2.4 pav. Sporto trenerių funkcinė schema.....	35
5.2.5 pav. Interneto puslapio svečių funkcinė schema	35
5.3.1 pav. „Moodle“ VMA priemonės kursui kurti	36
5.3.2 pav. „Moodle“ VMA kurso kūrimo posistemės panaudojimo atvejų diagrama.....	37
5.4.1.1 pav. Mokomosios medžiagos pateiktys, atvaizduotos ontologijoje.....	38
5.4.1.2 pav. Mokomojo vaizdo įrašo kūrimo modelis	39
5.4.1 pav. „Final cut pro x“ panaudojimo atvejų diagrama	40
6.1.1 pav. Interneto puslapis, skirtas trenerių profesinių kompetencijų ugdymui	41
6.1.2 pav. „Atom“ sukurtas interneto puslapis	42
6.2.1 pav. AWS naudojamas interneto puslapio saugojimui	43
6.2.2 pav. Domeno priskyrimas AWS	43
6.3.1 pav. Kursas „Moodle“ VMA	44
6.4.1 pav. Sporto tematika sukurta paskyra „Instagram“ socialiniame tinkle	45
6.4.2 pav. Vaizdo įrašų paskyra „Youtube“ portale	45
7.2.1 pav. Medžiagos įkėlimas	47
7.3.1 pav. Vaizdo įrašų įkėlimas į laiko juostą	48
7.3.2 pav. Garso įrašų įkėlimas į laiko juostą	49
7.4.1 pav. Įrašo išsaugojimas	50
7.4.2 pav. „Info“ parinktys.....	50
7.3.3 pav. „Settings“ parinktys.....	51
7.4.4 pav. Galutinis išsaugojimo žingsnis. Saugojimo vietos pasirinkimas	51
7.5.1 pav. Interaktyvus vaizdo įrašas, sukurtas panaudojant H5P priemonę.....	52
7.5.2 pav. Skirtingi klausimų tipai, naudojant H5P	52
7.6.1 pav. Edukacinė krepšinio treniruotė	53
7.6.2 pav. Krepšinio apšilimo pratimų treniruotė	53
9.1.1 pav. Interneto puslapio modelio korekcija.....	57
9.1.2 pav. Interneto puslapis, atlikus sistemos koregavimą.....	58
9.1.3 pav. Interneto puslapis papildžius atviraisiais mokymosi ištekliais	58
9.1.4 pav. Interneto puslapio kontaktų forma	59
9.1.5 pav. Interneto puslapis mobiliuosiuose įrenginiuose	59
9.2.1 pav. Kursas „Moodle Cloud“.....	59
9.2.2 pav. Prisijungimas prie kurso telefonu	59

Santrumpų ir terminų sąrašas

Santrumpos:

VMA – virtualioji mokymosi aplinka;

LKTrA – Lietuvos krepšinio trenerių asociacija.

Terminai:

Kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (*Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*).

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (*Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*).

Profesinė kompetencija – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos nespecifikuojant pagal ugdymo turinio koncentrus (sritis) [21].

Vizualizacija – (angl. *visualization*) kompiuterinių duomenų regimasis teikimas, informacijos atvaizdavimas displėjaus ekrane [28].

Treneris – tai kvalifikuotas sporto pedagogas, turintis teisę rengti sportininkus varžyboms, mokantis, auklėjantis sportininkus per pratybas ir varžybas [29].

Įvadas

Sporto treneriai turi nuolatos ugdyti profesines kompetencijas. Trenerio specialybė yra viena dinamiškiausių tarp ugdymo sričių specialybių. Aukštos kvalifikacijos trenerio darbo vieta nuolat kinta. Literatūroje plačiai analizuojama trenerio asmenybės ir treniravimo tema [3]. Mokslinėse ir metodinėse publikacijose pristatomi ir analizuojami treniravimo modeliai bei stiliai, jų efektyvumas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme (2003 m. spalio 9 d. Nr. ĮSAK-1407) trenerio pareigybių darbas yra laikomas pedagoginiu. Treniravimas apibrėžiamas kaip ugdymo forma, reikalaujanti nuolatinio profesinių kompetencijų tobulinimo. Ugdymas – giliausia žmonijos patirtis, stovinti asmeniškai įgytos patirties (išgyvenimo, socialinės, politinės, ideologinės, religinės, tautinės...) ir ateities lūkesčių (asmeninių, artimosios aplinkos, tautos, valstybės, pasaulio...) sankirtoje [13]. Įvertinus treniravimą kaip specializuotą ugdymo formą, treniravimo negalima atskirti nuo mokymo ir mokymosi teorijų. Treneriai, siekiantys aukštų rezultatų, turi nuolat ugdyti savo kompetencijas, naudotis naujausiomis mokymosi metodikomis. Inovatyvios technologijos ir globalizacija keičia ir papildo treniravimo modelių metodus bei galimybes. Šiuolaikinėje visuomenėje informacinių technologijų naudojimas ugdant profesines kompetencijas yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Inovatyvūs mokymosi metodai, pasitelkiant informacines technologijas yra plačiai taikomi trenerių kompetencijų ugdyme. Mokslininkų įrodyta, jog interaktyvi bei vizualizuota mokymosi medžiaga padeda geriau įsisavinti informaciją [1]. Sporto srityje, pasitelkiant vizualizuotas mokymosi priemones, galima greičiau ir geriau įsisavinti informaciją.

Darbo problema – treneriams dėl jų darbo pobūdžio dinamiškumo bei besikeičiančios gyvenimo vietos yra poreikis turėti paruoštą treniravimo medžiagą. Pradedantiems ir kvalifikuotiems treneriams reikalinga susisteminta, vizualizuota, lengvai pasiekiamą mokymosi medžiaga. Šiame darbe nagrinėjama, kokios yra nuotolinio trenerių profesinių kompetencijų ugdymo galimybės ir kaip ugdyti profesines kompetencijas nuotoliniu būdu, panaudojant vizualizuotą medžiagą.

Darbo objektas – trenerių profesinių kompetencijų ugdymas.

Darbo tikslas – sukurti ir realizuoti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu modelį ir sistemą, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, siekiant užtikrinti profesinių kompetencijų ugdymą ir atnaujinimą pradedantiems ir kvalifikuotiems treneriams dėl jų darbo pobūdžio dinamiškumo bei besikeičiančios gyvenimo vietos.

Darbo uždaviniai:

1. išanalizuoti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo ypatumus;
2. ištirti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu Lietuvoje poreikį ir galimybes, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą;
3. išanalizuoti vizualizuotos medžiagos kūrimo priemones ir sukurti pavyzdžius ugdymo medžiagai;
4. suprojektuoti ir realizuoti nuotoliniu būdu teikiamą trenerių profesinių kompetencijų ugdymo modelį ir sistemą;
5. įvertinti sukurto modelio veikimą, atliekant praktinį kursų bandomąjį teikimą ir koreguoti, atsižvelgiant į tyrimo rezultatus;
6. pateikti išvadas apie sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymą, panaudojant vizualizuotą medžiagą.

Baigiamojo projekto rezultatas – trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu modelis ir sistema, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą.

1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo aktualumas

1.1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo ypatumai

Treneris – kvalifikuotas sporto pedagogas, turintis teisę rengti ir rengiantis sportininkus arba komandą varžyboms. Kvalifikuoto trenerio specialybė reikalauja tvirtų pagrindinių žinių pamato, apimančių platų temų spektrą. Kiekvienas treneris unikalus savo švietimo bei patirties pagrindais. Pradedant mokytis trenerio specialybės, naujos žinios saugomos kaip atskiri informacijos bitai. Su įgyta patirtimi ir kruopščiai apmąstydami treneriai susidaro treniravimo modelius, treniravimas tampa labiau organizuotas ir lengvas. Pažengę treneriai skiriasi nuo naujokų vidinio pasirengimo apimtimi ir kokybe. Gebėjimas efektyviai mokytis ir kuruoti sportininkus reikalauja gilaus supratimo apie sporto istoriją, taisykles ir unikalius reikalavimus [3]. Kiekvienam treneriui svarbu išmanyti specifines taisykles bei saugumo reikalavimus. Treneris privalo būti įvairiapusiškas ir pasirengęs nuolat tobulėti, kad sugebėtų sportininkams suteikti kvalifikuotą pagalbą, prisitaikytų prie kintančių sporto šakos techninių ir taktinių aspektų, gebėtų adekvačiai analizuoti tiek savo darbo, tiek varžovų veiksmus [7].

Lietuvoje viena populiariausių sporto šakų yra krepšinis. Krepšinio veiklą šalyje koordinuoja Lietuvos krepšinio federacija. 2016–2024m. Lietuvos krepšinio federacijos veiklos strategijoje [5] akcentuojama, jog krepšinio federacija, vystydama krepšinį, deda visas pastangas, kad krepšinio žaidimas lavintų žaidėjų, trenerių, teisėjų, organizatorių ir žiūrovų žmogiškąsias vertybes, ypatingai, pagarbą, nuolatinį norą mokytis ir tobulėti, toleranciją, atsakomybę bei sąžiningumą. Šiame dokumente vienas iš strateginių tikslų yra įdiegti kompleksinę trenerių rengimo bei kvalifikacijos kėlimo sistemą. Išsikeltų tikslų įgyvendinimo priemonės – bendradarbiauti su aukštosiomis mokyklomis, turinčiomis krepšinio specialistų rengimo programą, teikti rengiamiems specialistams rekomendacijas; reguliariai organizuoti specialius mokymus bei seminarus trenerių kvalifikacijos kėlimui; rekomenduoti sportininkų ugdymo centrams priimti ir sudaryti sąlygas jauniems treneriams įgyti praktinės patirties treniruojant vaikus bei dirbant su jau patyrusiais treneriais [5].

Atsižvelgiant į darbo specifiką, krepšinio treneriai privalo ugdyti savo kompetencijas šiose srityse [4]:

- krepšininkų techniniame ir taktiniame rengime;
- bendrame ir specialiame fiziniame rengime;
- krepšininkų rengimo treniruotėse;
- krepšininkų psichiniame rengime.

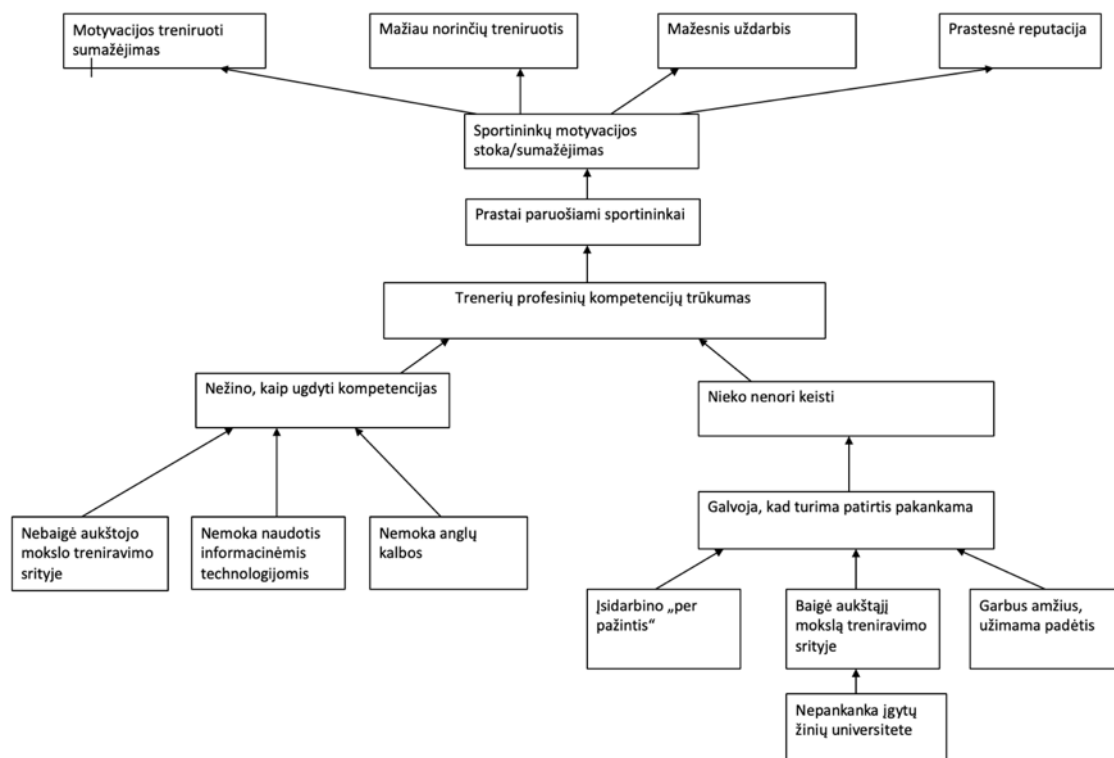
Treneriams taip pat reikalingos žinios mokymo metodologijoje bei treniravimo sampratoje.

Darbas sporto srityje yra populiarus visame pasaulyje. Daug jaunų profesionalių sportininkų dar neįgiję trenerio specialybės, pradeda dirbti treneriais. Dirbant trenerio darbą, dar neturint tam pakankamo žinių багаžo, atsiranda poreikis gilinti žinias. Lengvai pasiekiami medžiaga su praktiniais pavyzdžiais yra neįkainojama būsimiems specialistams. Krepšinio trenerių licencijos įgijimo tvarka nagrinėjama Linos Urbonės straipsnyje [19]. Lietuvoje krepšinio trenerių licencijas išduoda Lietuvos krepšinio trenerių asociacija (toliau – LKTrA). LKTrA įstatuose nurodomas asociacijos veiklos tikslas – koordinuoti Lietuvos krepšinio trenerių veiklą bei rūpintis jų kvalifikacijos tobulinimu. Siekdama įgyvendinti tikslą, asociacija organizuoja ir vykdo krepšinio trenerių seminarus, parodomąsias pratybas bei kitus metodinius renginius; ruošia, renka ir platina asociacijos nariams metodines priemones ir literatūrą, statistinius duomenis; bendradarbiauja su Kūno kultūros ir sporto departamentu prie LR Vyriausybės, kitomis sporto organizacijomis ir

aukštosiomis mokyklomis, rengiančiomis krepšinio specialistus; ruošia krepšinio trenerių reitingų formules bei pagal jas sudaro geriausių Lietuvos trenerių sąrašus; rekomenduoja trenerių kandidatūras stažuotėms, išvykoms į tarptautines varžybas bei kitus renginius; gina asociacijos narių teises, sprendžia ginčus bei konfliktines situacijas, jei jos nespęstinos Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta tvarka; drauge su Lietuvos krepšinio federacija dalyvauja tarptautinės krepšinio federacijos, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto ir kitų sporto organizacijų veikloje. LKTrA narių skaičius – 439. Iš 230 narių, dalyvavusių apklausoje, 67,4% treniruoja tik vyrų komandas (įskaitant berniukų), 12,2% tik moterų komandas (įskaitant mergaičių), 13% – tiek vyrų, tiek moterų komandas (įskaitant mergaičių, berniukų komandas), 7,4% – šiuo metu netreniruoja [15]. Asmenims, turintiems specialųjį kūno kultūros ir sporto specialisto išsilavinimą, bei dalyvavusiems ne mažiau kaip 60 val. (per 2 metus) LKTrA rengiamų seminarų, krepšinio trenerio pažymėjimas išduodamas 2 metų laikotarpiui. Krepšinio trenerio pažymėjimo įgijimo tvarka yra patvirtinta Lietuvos krepšinio federacijos [14]. Per 2019 metus LKTrA suorganizavo 150 val. mokymų: žiemos seminaras – 8 val., vasaros seminaras – 30 val., 14 dienų kursai – 112 val. [19].

1.2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo problematika

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas ir atnaujinimas yra labai svarbus aspektas sportininkų motyvacijai. Treneriai nuolat atnaujinami savo žinias seminaruose, konferencijose, sporto stovyklose ne tik įgyja daugiau patirties, bet savo veikla motyvuoja sportininkus. Pateiktame pavyzdyje (žr. 1.2.1 pav.) galime matyti problemas, kurios iškyla trūkstant kompetencijų.

1.2.1 pav. Problemų medis

Tarp svarbiausių iškilusių problemų galime akcentuoti sportininkų motyvacijos sumažėjimą. Sportininkų motyvacijos sumažėjimas ne tik lemia sportininko, trenerio ar komandos pasiekimus, bet ir sumažėjusį norinčiųjų sportuoti kiekį. Taigi galime teigti, kad sumažėjęs sportininkų kiekis gali

sąlygoti ir sumažėjusias trenerio pajamas. Labai svarbu išsiaiškinti priežastis, kodėl ne visi treneriai noriai atnaujina kompetencijas. Kai kurie treneriai mano, jog jų įgytos žinios yra pakankamos, o kai kuriems trūksta žinių, kaip jie galėtų ugdyti profesines kompetencijas. Galime daryti prielaidą, kad išsiaiškinus, tinkamiausius būdus trenerių kompetencijų ugdymui, galima išspręsti šią problemą.

1.3. Vizualizuotos mokymosi medžiagos panaudojimo mokymesi galimybės

Remiantis moksliniais straipsniais [1,2], vizualizuotos medžiagos panaudojimas mokymosi procese yra standartinė mokymosi forma. Sporto srityje vizualizuota medžiaga naudojama ugdant praktinius įgūdžius ir kompetencijas arba pavaizduoti praktinių užsiėmimų elementams. Animacijos bei vaizdo įrašų naudojimas padeda geriau įsisavinti pateiktą medžiagą [2]. Komandiniame sporte vizualizuota medžiaga naudojama analizuoti taktines situacijas. Mokslininkų įrodyta, kad kompiuteriai ir informacinės technologijos daro teigiamą įtaką mokymosi aplinkai, jei jie atitinka pedagoginius principus bei fizinio ugdymo tikslus [2]. Vizualizuota medžiaga padeda pateikti daugiau kokybiškos informacijos, kas padeda geriau įsisavinti mokymosi medžiagą sporto srityje [1]. Kaip rodo praktika, technologijų integravimas į mokymosi procesą ne visada duoda laukiamą teigiamą efektą (pirmiausia mokymosi proceso kokybės gerinimo požiūriu). Nepakankamas pedagoginis veiksnys naudojant informacines technologijas dažnai neleidžia gauti didelio sinerginio efekto. Nuo dėstytojo, atliekančio daugialypį vaidmenį (besimokantysis, vadovas, projektuotojas ir tyrėjas), priklauso, ar informacinės technologijos bus naudojamos sėkmingai, ar ne [27].

Siekiant, kad vizualizuota medžiaga būtų prieinama besimokantiesiems, tikslinga parengti kursą virtualiojoje mokymosi aplinkoje. Aktualios trenerių rengime temos, kuriose vizualūs elementai suteikia daugiau aiškumo ir pagerina medžiagos įsisavinimą, yra šios [6,19]:

- žmogaus judėjimas (kaulų ir raumenų sistemos veikla, širdies ir kvėpavimo sistemos veikla, sportinės veiklos bioenergetika);
- mankštinimosi fiziologija (asmens fizinis pajėgumas ir jo testavimas, treniravimo principai, raumenų jėga ir ištvėrmė, aerobinė teorija, tempimo teorija, kūno kompozicija, mankštinimosi intensyvumo valdymas, apšilimas, atvėsimas ir krūvio didinimo principai);
- asmens gyvensena ir jos keitimas (fizinio aktyvumo skatinimas ir sėdėjimo trukmės mažinimo principai, sportuojančiųjų asmenų mityba, streso valdymas, psichologinė adaptacija fiziniams krūviams, asmens kūno vaizdo problemų ir priklausomybės nuo mankštinimosi prevencija);
- sveikata ir saugumas (saugūs ir nesaugūs pratimai, pratimų modifikacijos, funkcinis treniravimas ir pratimų atlikimo technika, ypatingų situacijų valdymas ir pirmoji pagalba);
- informacinės technologijos sveikatingumo trenerio darbe (IT sprendimai treniruočių proceso ir treniruočių planavimo valdymui);
- komunikacija su klientu (efektyvi ir neefektyvi komunikacija, klientų motyvavimo strategijos, trenerio profesionalumas ir tarptautiniai reikalavimai sveikatingumo trenerio etikai, komunikacijos su neįgaliaisiais ir jautriomis grupėmis ypatumai);
- fizinis aktyvumas ir visuomenės sveikata (asmens ir grupės žmonių fizinio aktyvumo testavimas ir vertinimas, fizinio aktyvumo ryšys su įvairiais susirgimais);
- pratimų skyrimas (asmeninės treniravimosi programos kūrimas įvairaus amžiaus ir fizinio pasirėngimo asmenims).

Parengta vizualizuota medžiaga mokymosi kursui turi būti parengta pagal besimokančiųjų poreikius. Vizualizuota medžiagą galėtų sudaryti vaizdo įrašai, animuota medžiaga, skaidrės, interaktyvi mokomoji medžiaga.

2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo Lietuvoje galimybės nuotoliniu būdu, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą

Pasak Linos Urbonės, kurios straipsnis buvo publikuotas „Pažangios mokymosi technologijos ir aplikacijos. Žaidybinimas švietime – ALTA’18“ konferencijos pranešimų leidinyje [18], vizualizuota mokymosi medžiaga yra svarbi ugdant sporto trenerių profesines kompetencijas. Šiame straipsnyje taip pat teigiama, jog sporto treneriai turi poreikį nuotoliniam mokymuisi.

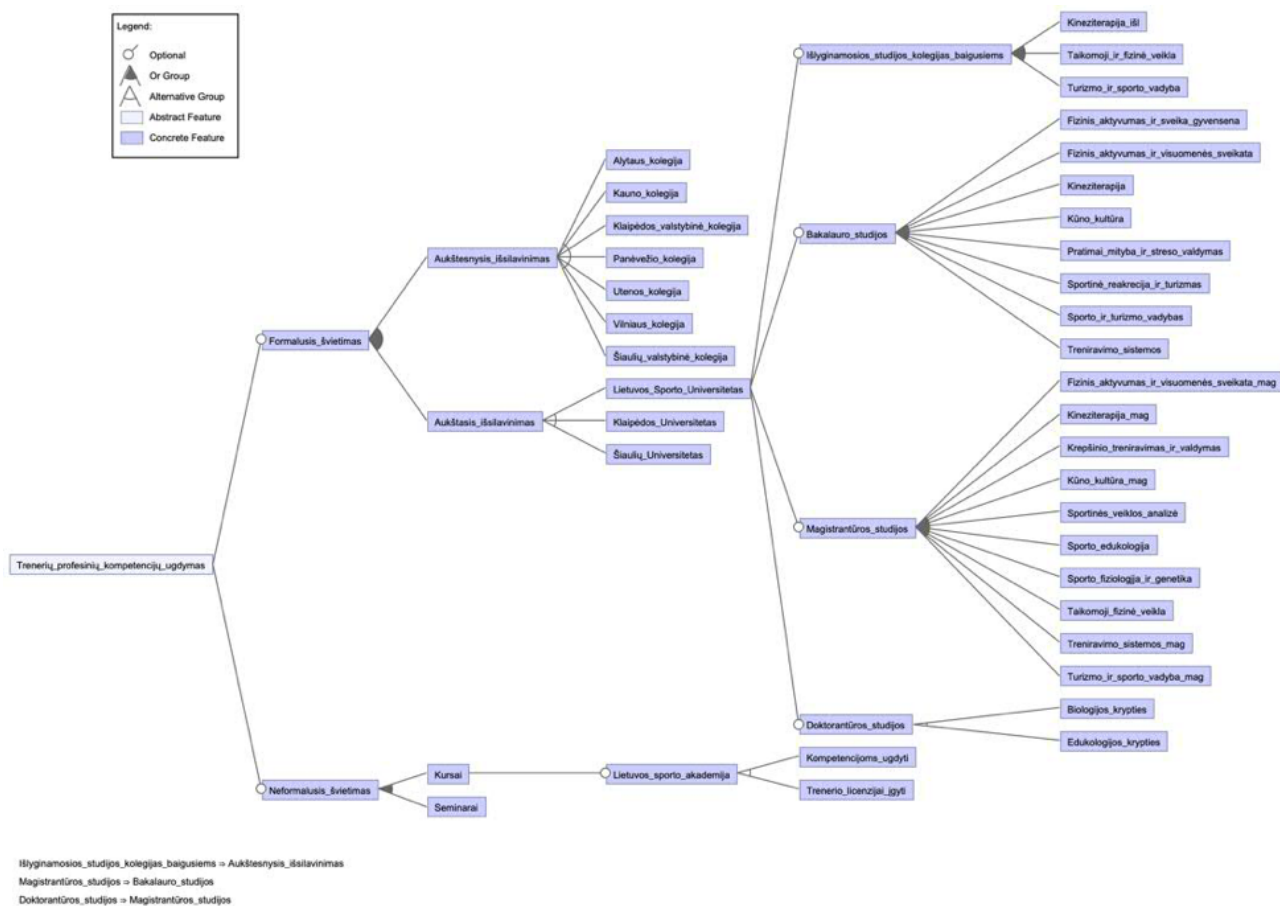
2.1. Nuotolinio mokymosi poreikis sporto industrijoje

Remiantis mokslinėmis publikacijomis [1,2], mokymosi visą gyvenimą principas atitinka nuotolinio mokymosi koncepciją. Nuotolinis mokymasis nėra taikomas vien tik mokslo įstaigose bei įvairiose įmonėse. Taikant nuotolinį mokymąsi sporto srityje gali būti išspręsta nuotolio problema. Trenerio specialybė yra viena dinamiškiausių tarp ugdymo sričių specialistų [3]. Aukštos kvalifikacijos trenerio darbo vieta nuolat kinta. Sporto industrija yra sparčiai auganti sritis, todėl informacinių technologijų naudojimas yra neatsiejama jos dalis. Profesionaliems sportininkams, siekiant įgyti trenerio specialybę dažnai iškyla nuotolio problema. Iškyla poreikis turėti paruoštą treniravimo medžiagą, kurią galima būtų panaudoti pradedant trenerio karjerą. Pradedantiems ir kvalifikuotiems treneriams reikalinga susisteminta, vizualizuota, lengvai pasiekiamą mokymosi medžiaga [1]. Nuotolinės studijos, pasitelkiant vizualizuotą mokymosi medžiagą galėtų padidinti trenerių galimybes tobulinti profesines kompetencijas.

2.2. Tradicinis ir nuotolinis mokymasis sporto industrijoje

Sporto svarba pasauliniu mastu nuo neatmenamų laikų yra vienareikšmiška ir neginčijama. Sporto sritis reikšminga ne tik kaip reprezentacinė valstybės dalis, sportas reikšmingas sveikatingumo ugdyme bei rekreacijoje. Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje didelis dėmesys skiriamas sporto ugdymui. Kūno kultūros ir sporto departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikta informacija, jog Lietuva dalyvauja naujoje „Erasmus+“ 2014–2020 m. Europos Sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programoje. Programos „Erasmus+“ tikslas – gerinti įgūdžius ir galimybes įsidarbinti, modernizuoti švietimo, mokymo ir jaunimo sričių veiklą. „Erasmus+“ apima septynias dabartines ES švietimo, mokymo ir jaunimo sričių programas. Pirmą kartą pagal ją remiamas sportas. Septynerių metų programos biudžetas – 14,7 bilijonų eurų. Per 2014–2020 metų laikotarpį 1,8 proc. viso programos biudžeto skiriama sporto daliai. Pagal ją remiama švietimo, mokymo ir jaunimo institucijų bei organizacijų tarptautinė partnerystė siekiant gerinti švietimo įstaigų ir darbo rinkos bendradarbiavimą ir spręsti Europoje kylančią reikiamų įgūdžių trūkumo problemą [18].

Mokymus kūno kultūros ir sporto veiklos leidimų išdavimui ir jų pratęsimui organizuoja [4]: Lietuvos sporto universitetas, Kauno pedagogų kvalifikacijos centras, Lietuvos aerobikos federacija, Lietuvos edukologijos universitetas, Lietuvos teniso sąjunga, Šiaulių universitetas, Klaipėdos universitetas, Všį Fitneso mokymo centras „Aeromix“, Lietuvos sambo federacija, Lietuvos sveikatos ugdymo ir stiprinimo asociacija, Asociacija „Kungfu akademija“, Kovinės savigynos ir shindokai karatė klubas „Akmangus“, Všį „Sportininkų mokymų centras“, Všį „Lietuvos sporto akademija“, UAB „Active Training“, Rimanto Slaviko Sunkiosios atletikos sporto šakos mokymo modulis [18]. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo įstaigos pavaizduotos 2.2.1 pav. esančioje požymių diagramoje.

2.2.1 pav. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo Lietuvoje požymių diagrama

Vis dėl to, studijuojant nuotoliniu būdu, kūno kultūros ir sporto veiklos leidimo gauti negalima. Vadovaujantis Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. V-16, nuotolinio mokymosi būdu gali būti vykdoma ne daugiau 30 procentų Kūno kultūros mokymo programos (neįskaitant dalyko „Pasirinktos kūno kultūros veiklos didaktika“) ir Sportininkų treniravimo pagrindų modulio apimties (maksimali Kūno kultūros mokymo programos nuotolinio mokymosi apimtis – 177 akad. val., Sportininkų treniravimo pagrindų modulio apimtis – 195,6 akad. val.). Nuotolinio mokymosi būdu negali būti vykdomi Kūno kultūros mokymo programos dalyko „Pasirinktos kūno kultūros veiklos didaktika“ ir Sporto šakos modulio mokymai [18].

Apibendrinus, sporto srityje Lietuvoje visa dar populiariesnis tradicinis švietimas. Studijuojant tik nuotoliniu būdu nėra galimybės įgyti sporto licenciją.

2.3. Nuotolinio mokymosi sporto industrijoje galimybės

Technologijos vis sparčiau žingsniu žengia į sporto pasaulį. Anksčiau sporto aistruoliai stebėdavo varžybas sporto arenose ar per televiziją. Technologijoms vystantis, nieko nebestebina ištuštėjusios arenos. Šių laikų tendencijos – stebėti sporto varžybas, naudojantis socialiniais tinklais. Žvelgiant į ateitį, galime teigti, kad nuotolinis mokymasis sporto industrijoje tik populiarės.

Sportas tai ta sritis, kuri yra paremta ne tik teorinėmis žiniomis, bet ir praktinėmis. Praktikos nebuvimas gali būti didelė kliūtis nuotoliniam mokymuisi sporto industrijoje.

Didelę įtaką sporto srities mokyme nuotoliniu būdu turi vaizdo medžiaga. Panaudojant profesionaliai paruoštą vaizdo medžiagą galima lengviau įsisavinti praktines žinias. Žvelgiant į ateitį, esant didelei paklausai norinčių studijuoti įvairių sporto sričių treniravimą, galima studijas būtų praturtinti virtualiosios arba papildytos realybės elementais. Virtualiosios realybės technologija leistų treneriams stebėti sportininkus iš skirtingų kampų, kad geriau suprastų elgesį, tuo tarpu sportininkai taip pat galėtų stebėti savo rezultatus. Naudojantis virtualiaja realybe, sportininkai galėtų pagerinti savo techniką pagal sistemos atsiliepimus.

Nuotolinio mokymų programų ateityje tik daugės. Sveika gyvensena ir sportas yra aktualu daugumai žmonių. Gerėjant sąlygoms mokymuisi nuotoliniu būdu, susidomėjimas šiomis studijomis augs. Šiuo metu nuotolinis mokymas yra populiariesnis sporto vadybos srityje. Dauguma profesionalių sportininkų baigę karjerą pasuka kita linkme. Jeigu atsirastų galimybė įgyti aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą sporto srityje nuotoliniu būdu, tai atvertų kelią daug disciplinuočių, keliaujančių žmonių, neturinčių galimybės lankytis švietimo įstaigoje, įgyti išsilavinimą srityje, kurioje jie turi daugiausiai patirties. Praplėtus nuotolinio mokymosi sporto srityje galimybes, galbūt galima būtų pakeisti susidariusius stereotipus apie sportininkus.

2.4. Nuotolinis mokymasis sporto industrijoje Lietuvos kontekste

Plečiantis galimybėms mokytis treniravimo nuotoliniu būdu, atsivertų galimybės sportininkams realizuoti save kitame amplua. Šiuo metu Lietuvoje krepšinio srityje yra populiari socialinės akcijos jaunimui – profesionalūs sportininkai lankosi švietimo įstaigose, bendrauja su moksleiviais, veda jiems treniruotes. Daug profesionalių krepšinio komandų yra įsikūrusios regionuose. Atsiradus švietimo programai treniravimo srityje nuotoliniu būdu, profesionalūs sportininkai galėtų atlikti praktiką regionų mokyklose. Nuotolinis mokymasis sporto industrijoje galėtų atverti plačias galimybes jaunimui tobulėti, populiarinti sportą regionuose, skatinti visuomenės sveiką gyvenseną bei fizinį aktyvumą.

Lietuvoje aukštos kokybės atviros prieigos mokymus sporto ir sveikatingumo sektoriui rengia VšĮ „Lietuvos sporto akademija“. Jų misija – aukšto lygio mokslu grįstos atviros prieigos studijos siekiantiems tobulėti sporto ir sveikatingumo srityse, tuo prisidedant prie globalios sporto ir sveikatingumo plėtros. „Lietuvos sporto akademijoje“ rengiami kursai visiems, norintiems įgyti žinių sveikatingumo ir sporto srityje, taip pat ir sveikatingumo trenerių kvalifikacijos kėlimo kursai bei kursai sveikatos priežiūros ir sveikatos specialistams. „Lietuvos sporto akademijos“ organizuojami kvalifikacijos kėlimo mokymai suteikia solidų pagrindą, kuris reikalingas siekiantiems pradėti dirbti ar jau dirbantiems sporto ir sveikatingumo sektoriuje. Sveikatingumo sektorius vis labiau plečiasi, todėl jam reikalingi kvalifikuoti specialistai, turintys solidų teorinių žinių pagrindą ir praktinius gebėjimus. Šie kursai yra puiki proga išmokti teisingai treniruotis pačiam ir treniruoti kitus. Trijų mėnesių trukmės kursų metu išmokstama testuoti asmens fizinį pajėgumą, teisingai skirti ir koreguoti fizinį krūvį, atlikti pratimus bei profesionaliai mokytis kitus. Kursų programa sukurta atsižvelgiant į tarptautinius reikalavimus keliamus sveikatingumo treneriams įvairiose šalyse.

Šie vienuolikos savaičių trukmės mokymai vykdomi mišriuojamu būdu, lankant paskaitas, seminarus ir pratybas su nuotolinio mokymosi galimybe. Savaitgaliais sudarytos sąlygos išklaudyti 100 akademinį val. teorinių paskaitų ir 70 akad. val. praktikos. Paskaitų ir seminarų lankymas yra laisvas, nes visa teorinė medžiaga (paskaitos, savarankiško darbo užduotys ir testai) yra pasiekiami nuotoliniu būdu. Nuotolinio mokymo platforma suteikia plačias galimybes laisvai konsultuotis su dėstytojais,

greitai gauti atgalinį ryšį, pasitikrinti savo žinias testais, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais kurso klausytojais. Praktinės pratybos vyksta sporto ir sveikatingumo klubuose.

„Lietuvos sporto akademijos“ dėstytojai turi didelę nuotolinio ir mišraus mokymo, kvalifikacijos kėlimo kursų vykdymo, ekspertinio ir mokslinio tiriamojo darbo patirtį. Mokymus veda biomedicinos ir socialinių mokslų daktaro laipsnius turintys dėstytojai, dirbantys šalies universitetuose, ilgametę praktiką ir tarptautinį pripažinimą turintys sporto ir sveikatingumo treneriai, kineziterapeutai, gydytojai. Akademija yra įtraukta į švietimo teikėjų registrą, atvirą informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemą (AIKOS), glaudžiai bendradarbiauja su šalies ir užsienio sveikatingumo srityje dirbančiais socialiniais partneriais. Kursai baigiami praktika prižiūrint kvalifikuotų savo srities specialistų sporto ir sveikatingumo centruose. Baigus kursus išduodamas pažymėjimas ir jo priedėlis su išklaustų temų pavadinimais ir valandomis [6].

Nuotolinius kursus krepšinio treneriams taip pat teikia IBU (angl. *International Basketball University*) – tarptautinis krepšinio universitetas. Nuotoliniu būdu šiame universitete galima studijuoti tik dalinai. Norint įgyti kvalifikacijos diplomus, reikia dalyvauti 5, 14, 28 dienų kursuose pagal sudarytą programą. Šių kursų išskirtinumas – kursų lektoriai yra žymūs sporto treneriai ir pripažinti sporto industrijoje žmonės.

Vis dėl to „Lietuvos sporto akademijos“ kursai nėra prieinami visiems. Pradedantiems karjerą treneriams gali iškilti problema dėl aukštos kursų kainos. Atsižvelgiant į pradedančiųjų trenerių poreikius, mokymosi kursai galėtų būti nemokami besimokantiems, kuriems nėra reikalingas kursų baigimo sertifikatas.

3. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo būdų poreikių analizė

3.1. Tyrimo metodologija ir metodika

Tyrimo tikslas. Šio tyrimo tikslas yra išsiaiškinti pradedančių ir kvalifikuotų trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikį.

Tyrimo uždaviniai. Šio tyrimo uždaviniai:

- Atskleisti trenerių požiūrį į profesinius gebėjimus.
- Išryškinti kompetencijų ugdymo poreikį.
- Išsiaiškinti, kokios priemonės tinkamiausios, ugdant profesinius gebėjimus.

Tyrimo metodas. Siekiant nustatyti pradedančių ir kvalifikuotų trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikį, atliktas kiekybinis tyrimas, kuris vykdytas pasitelkiant anketinės apklausos metodą. Šis plačiausiai taikomas metodas pasirinktas dėl galimybės gauti išsamius ir susistemintus duomenis iš respondentų pateikiamų atsakymų, kurių patikimumas ir objektyvumas įvertinamas statistiniais – statistiniais metodais.

Tyrimas buvo atliekamas trimis etapais:

- Pirmajame etape atlikta mokslinės literatūros analizė ir parengtas tyrimo klausimynas.
- Antrajame etape vykdytas anketinių duomenų rinkimas, naudojant „Google Forms“ apklausas.
- Trečiajame etape išanalizuoti ir grafiškai apdoroti tyrimo duomenys.

Tyrimo metu gautiems duomenims apdoroti, sisteminti ir grafiškai vaizduoti naudotos „Microsoft Word“ ir „Microsoft Excel“ programos.

Tyrimo etika. Tyrime remtasi šiais etikos principais:

- autonomiškumu: tyrimo dalyviai patys turėjo teisę apsispręsti, ar dalyvauti tyrime; jie turėjo laisvę reikšti asmenines idėjas, nuostatas; jiems niekas nedarė poveikio išsakyti konkrečias idėjas ar mintis;
- geranoriškumu: tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo paskirtį ir tikslą, duomenų pateikimo formatą; pateikti duomenys neturėjo įtakos tyrimo dalyvių statusui ir darbo ar socialinėms situacijoms;
- teisingumu: visi tyrimo dalyvių pateikti duomenys analizuoti;
- konfidencialumu: tyrimo dalyvių nebuvo prašoma pateikti savo vardo, pavardės, darbo vietos ir statuso informacijos;
- anonimiškumu: analizuojant tyrimo duomenis, nebuvo pateikta asmeninė informacija.

Tyrimo eiga. Atsakymai į klausimus buvo renkami 2019 m. sausio mėn. 7–10 dienomis. Anketos buvo platintos nuorodas į anketas siunčiant asmeninėmis žinutėmis „Facebook“ tinkle. Iš viso tyrime dalyvavo 17 respondentų.

Tyrimo instrumentas. Šiam tyrimui atlikti buvo naudota klasikinė anketinė apklausa, sudaryta iš 19 įvairaus tipo klausimų. Anketos pavyzdys pateikiamas 1-ame priede. Demografinį bloką anketoje sudaro klausimai, skirti surinkti informacijai apie respondentus. Pateikiami klausimai apie tyrimo dalyvių lytį, darbo kvalifikaciją. Demografinio bloko duomenys padės atskleisti pagrindinę respondentų informaciją. Diagnostiniame bloke tiriamas trenerių darbo stažas.

3.2. Respondentų charakteristika

Dauguma pakviestųjų dalyvauti apklausoje mielai sutiko atsakyti į klausimus. Tyrime dalyvavo 17 respondentų, iš kurių 13 vyrų (76,5 %) ir 4 moterys (23,5%). Apklausoje dalyvavo įvairaus amžiaus, sporto srities ir skirtingą darbo stažą turintys treneriai – nuo 31 iki 40 metų amžiaus (47,1 %), nuo 21 iki 30 metų (35,3%), nuo 41 iki 50 metų (11,8%) ir iki 20 metų (5,9%) . Analizuojant respondentų darbo šaką, atskleista, kad daugiausiai jų – 10, dirba krepšinio srityje, po 1-ą – karate, atletinio rengimo, bendro fizinio parengimo, *crossfit*, fitneso, šokių, aerobinės gimnastikos srityse. Įvertinus šiuos duomenis, galime teigti, jog krepšinis, komandinio sporto šaka, Lietuvoje yra populiariausia. Sprendžiant iš respondentų sporto šakų įvairovės – Lietuvoje yra kultivuojamos įvairios sporto šakos ir sportas yra neatsiejama visuomenės dalis. Apklausoje dalyvavusių trenerių darbo stažas vyravo nuo 6 iki 10 metų (35,3%). Apklausoje dalyvavo taip pat didelį darbo stažą turintys treneriai, kurių darbo stažas nuo 11 iki 20 metų (23,5 %), taip pat treneriai, kurių darbo stažas nuo 1 iki 5 metų (23,5 %). Pradedančių trenerių, turinčių iki 1-ų metų stažą buvo mažiausiai (17,6%).

3.2.1 lentelė Pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją

Kategorija	Pasiskirstymas procentais
Sporto trenerio kategorija	52,9 %
Lietuvos sporto trenerio kategorija	17,6 %
Nacionalinio sporto trenerio kategorija	11,8 %
Lietuvos nusipelnusio sporto trenerio kategorija	–
Neturi kvalifikacinės kategorijos	17,6 %

Pateiktos lentelės (žr. 3.2.1 pav.) duomenys rodo, jog dauguma respondentų turi sporto trenerio kategoriją (52,9%). Tyrime taip pat dalyvavo treneriai, turintys Lietuvos sporto trenerio kategoriją (17,6%), nacionalinio sporto trenerio kategoriją (11,8%) ir neturintys kvalifikacinės kategorijos (17,6%). Pagal šį pasiskirstymą galime spręsti, kad treneriai neapsiriboja turimomis žiniomis ir kvalifikacija bei noriai ją kelia.

Tyrime dalyvavę treneriai treniruoja tiek vyrus, tiek moteris. Treniruojančių vyrus respondentų – 82,4 procentai, treniruojančių moteris – 47,1 procentas. Apklausoje atskleistas treniruojamų žmonių amžius. Dauguma trenerių treniruoja sportininkus iki 18 metų (70,6 %). Sportininkus nuo 18 iki 23 metų treniruoja 41,2 procentai respondentų, nuo 24 iki 26 metų – 35,3 procentai, virš 26 metų – 47,1 procentas. Pagal pateiktus duomenis galime matyti pasiskirstymą pagal lytį ir amžiaus kategorijas. Didelio procentinio skirtumo nematyti, todėl galime teigti, kad treneriai yra kvalifikuoti paruošti skirtingų lyčių ir įvairios amžiaus kategorijos sportininkus.

3.3. Trenerių profesinių kompetencijų raiškos ir ugdymo poreikio analizė

Siekiant įvertinti trenerių profesinių kompetencijų raišką, respondentų buvo klausama, kokie motyvai lėmė jų profesijos pasirinkimą. Iš pateiktų analizės duomenų matyti, kad labiausiai sporto trenerio profesijos pasirinkimą lėmę motyvai buvo: profesionalaus sporto tęstinumas (64,7%), pasirinktos sporto šakos kultivavimas (47,1%), įkvėpė kitų trenerių pavyzdinis darbas (41,2 %), noras pasidalinti įgyta patirtimi (23,5%). Mažiausiai lėmęs motyvas respondentų nuomone – specialybės įtaka sveikatai ir ilgaamžiškumui (5,9%). Nei vienas respondentas nepasirinko gerai apmokamo

atlyginimo, kaip motyvo, lemiančio trenerio profesijos pasirinkimą. Įvertinant šiuos duomenis, galime teigti, jog daug profesionalių sportininkų gilina savo žinias ir pasirenka trenerio specialybę. Galime susidaryti prielaidą, kad treneriai altruistiškai pasirenka savo specialybę, norėdami pasidalinti savo patirtimi ir tai ką moka geriausiai, metų metus kultivuodami savo sporto šaką, nesiekdami didelės finansinės naudos.

Respondentai įvertino prielaidas, lemiančias sėkmingą trenerio karjerą – mokėjimas bendrauti ir motyvuoti (88,2%), ryžtas ir valia (76,5%), profesionalus sportininkas (52,9%), specialus įgytas atitinkamas išsilavinimas (52,9%), ryšiai ir pažintys (29,4%), lėšos (11,8%). Vienas respondentas papildė, jog sėkmingą trenerio karjerą lemia nuolatinis kompetencijų tobulinimas. Įvertinus šias prielaidas, galime teigti, jog treneriai dalyvavę apklausoje dirba geranoriškai, siekia motyvuoti sportininkus. Pasirinkę šią specialybę žmonės yra itin disciplinuoti, todėl ryžtas ir valia lemia daug, siekiant užsibrėžtų tikslų. Nei vienas respondentas nepasirinko įgytos licencijos kaip motyvo, lemiančio sėkmingą trenerio karjerą. Tai parodo, jog treneriams prioritetas yra jų vidinė motyvacija. Nors prielaidą – ryšiai ir pažintys, pasirinko sąlyginai nedaug respondentų (29,4%), tačiau tai parodo, kad sporto srityje užmegzti kontaktai taip pat gali įtakoti sėkmingą karjerą.

Trenerio darbe respondentai pagal svarbą išskiria šiuos gebėjimus: gebėjimas bendrauti (100%); nuolatinis profesinių kompetencijų atnaujinimas (94,1%); valdymo gebėjimai – organizavimas, planavimas, sprendimo priėmimas, išvadų darymas (88,2%); komandinio darbo propagavimas (76,5%); įvairių mokymo metodų žinojimas (70,6%); didaktinės žinios ir gebėjimai (58,8%); oratoriniai gebėjimai (52,9%); užsienio kalbos mokėjimas (47,1%). Treneris, mokėdamas bendrauti ir tinkamai valdyti bei organizuoti savo veiklą, bendraudamas su sportininkų grupėmis, turi mokėti jas suvaldyti, mokėti atkreipti sportininkų dėmesį ir motyvuoti. Labai svarbus trenerio darbe yra komandinis darbas. Beveik pusė respondentų atsakė, jog jų darbe yra svarbus užsienio kalbos žinojimas. Užsienio kalbos žinojimas padeda lengviau rasti informaciją taip pat ir bendrauti, dalintis informacija su kolegomis užsienyje.

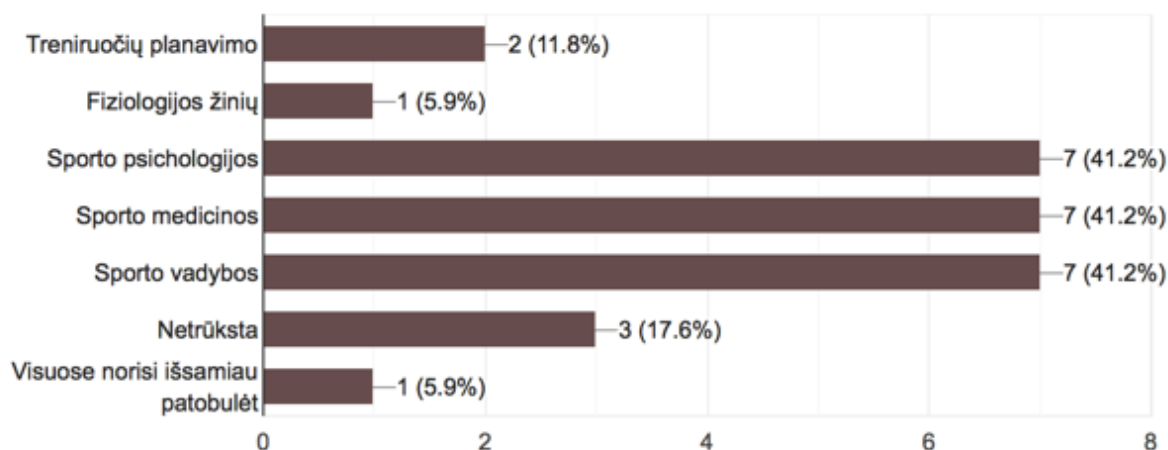
Nuolatinis žinių siekis, kompetencijų ir kvalifikacijos kėlimas kiekvienam specialistui suteikia galimybes mokytis visą gyvenimą ir tobulėti profesinėje srityje. Iš pateiktų duomenų matyti, kad sporto treneriai dažniausiai tobulina savo profesines kompetencijas seminaruose (82,4%), ieško informacijos internete (82,4%), diskutuoja su sportininkais ir kitais treneriais (76,5%), mokslinėse konferencijose (52,9%). Mažiau trenerių profesines kompetencijas atnaujina švietimo įstaigose (23,5%) bei masiniuose atvirose interneto kursuose (11,8%). Treneriai taip pat nurodė, kad kompetencijas atnaujina sporto klubų, kuriuose dirba, rengiamuose mokymuose, taip pat seminaruose, rengiamuose užsienyje. Daugiausiai respondentų nurodė seminarų ir interneto įtaką jų profesiniam tobulėjimui. Nei vienas treneris nepasirinko atsakymo, jog neturi poreikio atnaujinti profesines kompetencijas.

Apklausoje dalyvavusių respondentų taip prašyta nurodyti, kaip dažnai jie tobulina kompetencijas. Kaip matyti diagramoje (žr. 3.3.1 lentelė), dauguma respondentų (47,1%) tobulina savo gebėjimus kasdien. Dažniau nei kartą per mėnesį (17,6%), kartą per tris mėnesius (11,85%), kartą per pusę metų (17,6%). Mažiausiai trenerių (5,9%) tobulina profesines kompetencijas kartą per metus. Pagal šiuos duomenis galime spręsti, jog treneriams svarbu atnaujinti kompetencijas ir laikytis mokymosi visą gyvenimą principo.

3.3.1 lentelė Trenerių profesinių kompetencijų atnaujinimo dažnumas

Profesinių kompetencijų atnaujinimas	Pasiskirstymas procentais
Kasdien	52,9 %
Kartą per mėnesį	17,6 %
Dažniau nei kartą per mėnesį	11,8 %
Kartą per tris mėnesius	–
Kartą per pusę metų	17,6 %
Kartą per metus	5,9 %
Netobulina profesinių kompetencijų	–

Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kokių profesinių žinių respondentams trūksta labiausiai. Pateiktoje lentelėje (žr. 3.3.2 pav.) matyti, jog treneriams labiausiai trūksta žinių sporto psichologijos (41,2%), sporto medicinos (41,2%), sporto vadybos srityse (41,2%). Mažiausiai žinių trūksta treniruočių planavimo (11,8%), fiziologijos (5,9%) srityse. Kai kurie treneriai nurodė, jog profesinių žinių jiems netrūksta (17,6%), o kiti norėtų patobulėti visose srityse (5,9%).

3.3.2 pav. Profesinių žinių trūkumas

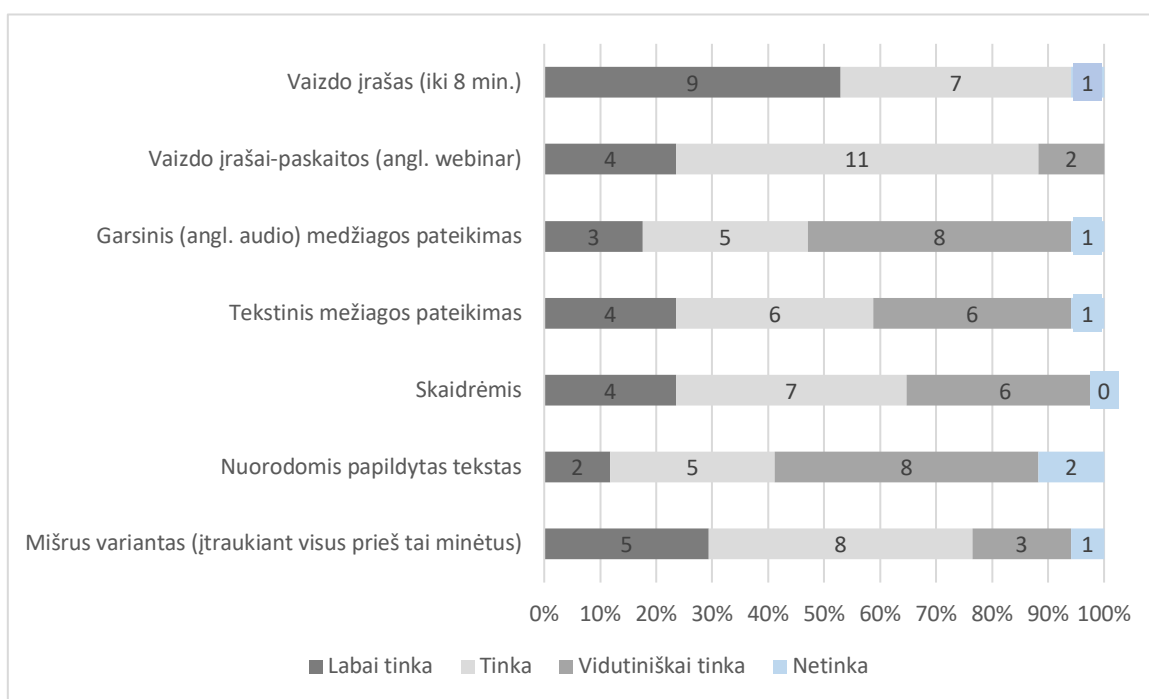
Respondentai beveik vienareikšmiškai nurodė, jog įgytos teorinės žinios yra naudingos praktinėje veikloje (76,5%). Apibendrinus profesinių kompetencijų ugdymo poreikio tyrimo duomenis, galime teigti, kad daugumai trenerių sportas yra gyvenimo būdas, jie noriai mokosi, ieško papildomos informacijos ir yra labai motyvuoti atnaujinti profesines kompetencijas bei laikytis mokymosi visą gyvenimą principo.

3.4. Profesinių kompetencijų ugdymo galimybės

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks mokymosi būdas treneriams yra priimtinausias. Dauguma respondentų (70,6%) teigė, jog jiems priimtini tiek tradicinis, tiek nuotolinis mokymosi būdas. Tik nuotolinį mokymosi būdą pasirinko – 11,8 proc. respondentų, tik tradicinį – 5,9 proc.. Nuomonės neišreiškė 11,8 proc. respondentų. Galime daryti prielaidą, jog respondentai puikiai žino įvairius mokymosi būdus ir noriai atnaujina savo kompetencijas tiek tradiciniu, tiek nuotoliniu būdu. Net 58,8 proc. respondentų įvertino, kad nuotolinės studijos galėtų motyvuoti trenerius atnaujinti

profesines kompetencijas. Trenerių darbas yra dinamiškas, jų darbo vieta gali kisti, todėl mokydami nuotoliniu būdu, jie gali išspręsti šią problemą.

Nustačius tinkamiausius profesinių kompetencijų ugdymo teikimo būdus, respondentų buvo prašyta įvertinti, kokiomis formomis pateikta mokymosi medžiaga jiems yra priimtinausia. Kaip matyti iš pateiktos diagramos (žr. 3.4.1 pav.), kaip labiausiai tinkamos mokymosi medžiagos pateikimą, treneriai nurodė vaizdo įrašus (iki 8 min.), vaizdo įrašus–paskaitas ir mišrų medžiagos pateikimo variantą. Sporto srityje vizualizuota medžiaga naudojama ugdant praktinius įgūdžius ir kompetencijas arba pavaizduoti praktinių užsiėmimų elementams. Trenerio darbe itin svarbi praktinė mokymų dalis, todėl vaizdo medžiaga yra tinkamiausia priemonė atskleisti praktinius treniravimo aspektus. Pagal pateiktus duomenis galime matyti, kad respondentams nėra vienintelės tinkamiausios mokymosi medžiagos pateikimo formos. Treneriai noriai gilinais į tekstinę, garsinę informaciją, taip pat jiems tinkamas yra mokymosi medžiagos pateikimas skaidrėmis.

3.4.1 pav. Profesinių kompetencijų ugdymo mokymosi medžiagos teikimo būdai

Atsižvelgiant į vizualizuotos medžiagos poreikį praktiniams profesinių kompetencijų ugdymo aspektams, respondentai įvertino vaizdo medžiagos svarbumą, tobulinant trenerio įgūdžius. Treneriai buvo paprašyti įvertinti vaizdo medžiagos svarbumą skalėje nuo 1 iki 10 (1 – visiškai nesvarbu, 10 – labai svarbu). Dauguma respondentų (64,7%) įvertino, kad vaizdo medžiaga yra labai svarbi, nei vienas respondentas neįvertino vaizdo medžiagos svarbumo mažiau nei 5 balais.

Apibendrinant profesinių kompetencijų ugdymo galimybių tyrimą, galime daryti prielaidą, jog išryškėjus respondentų praktinių žinių poreikiui, tinkamiausia medžiaga pateikti praktines žinias yra vizualizuota mokymosi medžiaga, kuri galėtų būti pateikta tiek tradiciniu, tiek nuotoliniu būdais.

3.5. Tyrimo apibendrinimas

Atlikus šį sociologinį tyrimą, pagal išsikeltus uždavinius, apibendrintos šios tyrimo išvados:

1. Apklaustos metu atskleistas trenerių požiūris į profesinius gebėjimus. Respondentai patvirtino, kad jiems artimiausias yra mokymosi visą gyvenimą principas. Dauguma trenerių turi aukštas moralines vertybes, kuriomis noriai dalinasi su sportininkais, juos motyvuodami. Profesionalūs sportininkai, baigę karjerą, dažniausiai pasirenka trenerio specialybę ir nuolat tobulina savo kompetencijas.
2. Apibendrinus profesinių kompetencijų ugdymo poreikio tyrimo duomenis, galime teigti, kad daugumai trenerių sportas yra gyvenimo būdas, jie noriai mokosi, ieško papildomos informacijos ir yra labai motyvuoti atnaujinti profesines kompetencijas.
3. Ugdant profesinius gebėjimus, treneriams labai svarbi mokymosi medžiaga, kurią galėtų naudoti praktikoje. Tyrimo metu atskleista, kad praktinius aspektus geriausiai atspindi vizualizuota mokymosi medžiaga, kuri gali būti pateikta tiek tradiciniu, tiek nuotoliniu mokymo būdu.

4. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, kūrimo ir realizavimo priemonių analizė

4.1. Vizualizuotos mokymosi medžiagos kūrimo priemonės

Sporto treneriams skirta profesinių kompetencijų ugdymo mokymosi medžiaga gali būti kuriama bei pateikiama įvairiomis priemonėmis. Šioje dalyje nagrinėjamos priemonės, skirtos kurti vizualizuotą mokymosi medžiagą ir analizuojama, kaip ir kokioje aplinkoje ši medžiaga gali būti pateikta.

4.1.1. Filmavimui skirtos priemonės

Linos Urbonės bakalauro darbe „Įvaizdžio vaizdo klipo kūrimo darbo proceso tyrimas ir analizė“ nagrinėjamos filmavimo kameros bei aprašomas jų palyginimas [20]. Sony *NEX FS100E* filmavimo kamera – tai didelio formatų jutiklio kamera. Su šia kamera prieinama aukštos kokybės kino filmų gamyba. *NXCAM NEX-FS100E* Super 35mm vaizdo kamera buvo sukurta specialiai neįtikėtinų vaizdų filmavimui už prieinamą kainą. Didelio jautrumo, didelio formato *CMOS* jutiklis yra pajėgus gaminti 1920 x 1080 pikselių progresyvius vaizdus su nedideliu ryškumo gilumu, kuris yra panašus į kino kameros. Dar didesniame kūrybiniam lankstumui *NEX-FS100* taip pat galimas nepertraukiamas įrašymas ir vienalaikis *HD* vaizdo medžiagos atsarginės kopijos įrašymas į *HXR-FMU128* Flash atminties elementą. Šios ir kitos vertingos savybės padaro šią kompaktišką, aukštos kokybės kamerą idealiai tinkamą gaminti viską, nuo mažo biudžeto reklamos, muzikos įrašų ir dokumentinių filmų iki vestuvių vaizdo įrašų. *Sony E-mount* keičiamas objektyvas leidžia mėgautis kūrybine laisve, kuri buvo neįsivaizduojama su senosiomis vaizdo kameromis.

Sony HXR-NX5E kamera – pirmoji profesionali *Sony AVCHD* vaizdo kamera gaminio veikimą ir savybes, kurių buvo tikėtasi iš šio produkto pateikia iš visiškai kitos pusės. Ji įrašo stulbinančius 1920x1080 pikselių kokybės vaizdus 24Mbps (50i or 25p), taip pat 720/50p ir standartinės raiškos. *Sony „G Lens“* ir *Exmor™* technologija suteikia aukštos kokybės, nuostabią rezoliuciją, spalvas ir kontrastingumą bei išskirtinį jautrumą prieblandoje. Maksimizuoti darbinį lankstumą galima įrašinėjant *AVCHD* į įperkamas ir lengvai prieinamas atminties korteles. Naudojant dvi 32GB korteles *NX5* gali įrašyti šešias valandas *HD* medžiagos, o įrašinėjimas gali būti pratęstas tiesiog pakeitus pilnas atminties korteles tuščiomis. Vienalaikis, hibridinis *HD* ir/arba *SD* įrašinėjimas vykdomas padedant unikaliai, laisvai pasirenkamam 128GB *Flash Memory Unit (HXR-FMU128)*, kuriuo naudojantis galima įrašyti 11 valandų 24Mbps *HD* medžiagos. *NX5E* yra pirmoji vaizdo kamera savo klasėje, kurioje yra įmontuotas GPS lokatorius, aukštos kokybės *Linear PCM* audio įrašymas ir nauja *Active SteadyShot* stabilizacijos technologija.

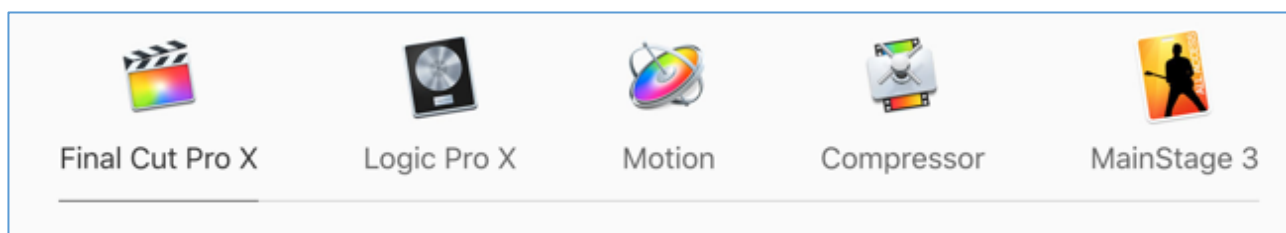
4.1.1 lentelė Kamerų palyginimas

	Sony NEX FS100E	Sony HXR-NX5E
Kameros užrakto greitis	1/50 – 1/1750 s	1/25 s
Minimalus apšviestumas	0,28 lx	1,5 lx
Maksimali vaizdo raiška	1920 x 1080 pikseliai	1920 x 1080 pikseliai
Vaizdo geba	720 x 576, 1280 x 720, 1440 x 1080, 1920 x 1080 pikseliai	720 x 576, 1280 x 720, 1440 x 1080 pikseliai
Palaikomi vaizdo formatai	AVCHD, H.264, MPEG2, MPEG4	H.264, MPEG2, MPEG4
Audio sistema	Dolby Digital 2.0	Dolby Digital 2.0
PCM skaitmeninis garsas	16-bit/48 kHz	16-bit/48 kHz

4.1.1 lentelėje pateiktas *Sony NEX FS100E* bei *Sony HXR-NX5E* kamerų palyginimas. Pagrindiniai skirtumai – kameros užrakto greitis, minimalus apšviestumas, vaizdo geba bei palaikomi vaizdo formatai.

4.1.2. Vaizdo įrašų redagavimui skirtos priemonės

„Final cut pro X“ yra aplikacija, skirta kurti, redaguoti ir pateikti aukščiausios kokybės vaizdo įrašus. Šiuolaikinio montažo poreikiams sukurta „Final Cut Pro X“ suteikia revoliucines vaizdo įrašų redagavimo galimybes, galingas medijos tvarkymo funkcijas ir neįtikėtiną našumą, optimizuotą „Mac“ kompiuteriams ir „MacOs Mojave“ sistemai [10]. Ši priemonė yra viena iš visuotinai pripažintų „Apple Inc“ kompanijos programų, skirtų profesionalams, kurie pasirenkę išplėsti savo kūrybiškumą. Ji užtikrina maksimalias valdymo, redagavimo, apdorojimo ir išvesties galimybes muzikos ir kino srityse (žr. 4.1.2.1 pav.).

4.1.2.1 pav. „Apple“ kompanijos programos vaizdo ir garso apdorojimui

Ši profesionali, nelinijinė vaizdo redagavimo aplikacija buvo išleista 2011m. birželio mėn. 21 d. „Apple Inc“ kompanijoje ir parduodama „Mac App Store“ (internetinėje „Mac“ kompiuteriams skirtų aplikacijų parduotuvėje). „Final cut pro x“ yra viena populiariausių vaizdo įrašų redagavimo priemonių.

Profesionalios vaizdo įrašų redagavimo priemonės yra naudojamos ne tik reklamoms kurti ir kino industrijoje, bet ir mokymosi medžiagai kurti. Kuriant vaizdo įrašus galima panaudoti įvairius efektus, tekstą, pabrėžti svarbiausią informaciją, keisti garso įrašą fone. Naudojantis aplikacijomis, galima dalintis vaizdo įrašais internete, keisti jų formatą ir dydį.

Vaizdo įrašų naudojimas moksle ir švietime vis labiau populiarėja. Pastaruoju metu visame pasaulyje vaizdo įrašų naudojimas intensyviai auga: mokymo įstaigos vis dažniau įtraukia vaizdo įrašų naudojimą į savo mokymo strategijas, naudoja interaktyvias užduotis, bandydamos padidinti studentų aktyvumą mokantis bei norėdamos pajvairinti mokymą, taip pat naudoja trumpus mokomuosius vaizdo įrašus arba tiesiog filmuoja tradicines paskaitas.

„Final cut pro x“ programa užtikrina maksimalias valdymo, redagavimo, apdorojimo ir išvesties galimybes. Įsisavinus programos pagrindus, galima greitai ir kokybiškai apdoroti vaizdo ir garso medžiagą. Su šia programa galima įgyvendinti daug kūrybinių idėjų, galima padidinti vaizdo įrašų interaktyvumą, pasitelkiant efektus. Puikias galimybes mokomajai medžiagai kurti atveria neribotos teksto panaudojimo galimybės vaizdo medžiagoje. Kuriant mokomąją medžiagą, praverčia vaizdo ir garso įrašų karpymo galimybės. Taip pat galima keisti vaizdo įrašų spalvas, foną, ryškumą. Su „Final cut pro x“ programa galima lengvai koreguoti ir nekokybiškai nufilmuotą vaizdo medžiagą – galima stabilizuoti judantį vaizdą, taip pat keisti vaizdo greičio nustatymus.

Panaudojimo mokymesi scenarijus:

Naudojant „atvirkštinės klasės“ metodą, dėstytojas sukuria vaizdo įrašą studentams prieš paskaitą, jį redaguoja „Final cut pro x“ programa, įterpdamas papildomos tekstinės informacijos bei klausimų studentams.. Paskaitos metu dėstytojas demonstruoja mokomojo kurso pagrindinę teorinę medžiagą vaizdo formatu (taip pristatomi įvairūs modeliai, procesai, procedūros ir t.t.), vaizdo įrašą sustabdo tose vietose, kur yra klausimai. Studentai, peržiūrėję vaizdo įrašą, atsako į dėstytojo klausimus ir nusiunčia juos dėstytojui elektroniniu paštu. Dėstytojas įvertina studentų atsakymus prieš sekančią paskaitą. Sekančiai paskaitai studentai paruošia klausimus iš matyto vaizdo įrašo ir užduoda juos kitiems studentams. Diskusijos metu studentai pasikartoja mokymosi medžiagą, kuri jiems buvo pateikta vaizdo įrašė. Universitetuose, kuriuose naudojamas šis mokymo metodas, studentai aktyviai dalyvauja paskaitose, užtikrinamas paskaitų lankomumas, geresni studentų mokymosi rezultatai ir pasiekiami aukštesnė mokymosi kokybė.

Vizualizuota mokomoji medžiaga yra plačiai naudojama praktiniams įgūdžiams lavinti, todėl kuriant bei redaguojant vaizdo medžiagą, panaudojant tinkamas priemones yra praplečiamos kuriamos mokomosios medžiagos galimybės bei sutaupomas laikas.

Sėkmingam darbui su „Final cut pro x“ kompiuteris bei programinė įranga turi tenkinti šiuos reikalavimus:

- **operacinė sistema.** „Mac“ 10.13.6 arba naujesnė versija;
- **kompiuterio procesorius.** 4GB RAM (8GB rekomenduojama 4K redagavimui, 3D pavadinimams ir 360° vaizdo įrašų redagavimui) ;
- **vaizdo plokštė.** Pritaikyta *OpenCL* arba *Intel HD Graphics 3000* ar naujesnė versija;
- **grafinės plokštės atmintis.** 256MB VRAM (1GB rekomenduojama 4K redagavimui, 3D pavadinimams ir 360° vaizdo įrašų redagavimui);
- **diskrečiosios grafikos plokštė.** „MacOs High Sierra“ arba naujesnė versija, *SteamVR* reikalinga VR ausinių palaikymui. *AMD Radeon RX 580* grafikos plokštė rekomenduojama geriausiam veikimui;
- **atmintis diske.** 3.8GB vietos diske.

Redaguojant vaizdo įrašus, svarbu pasirinkti tinkamą programinę įrangą. Vienas iš svarbiausių kriterijų, renkantis įrangą, yra programinės įrangos kaina. Nemokamų vaizdo įrašų programų funkcijos yra labai ribotos. Komercinių vaizdo įrašų programų funkcijos suteikia naudotojams galimybes kurti ir redaguoti aukščiausios kokybės vaizdo įrašus. Renkantis vaizdo įrašų redagavimo programinę įrangą, pirmiausiai reikia atsižvelgti, kokios kokybės, kokio formato vaizdo įrašas bus redaguojamas. Taip pat labai svarbu naudotojui yra patogi programinės įrangos aplinka. Renkantis įrangą, reikėtų įvertinti, ar dažnai ji bus naudojama ir ar reikės papildomos programinės įrangos, redaguojant vaizdo įrašą.

„Final Cut Pro x“ yra viena populiariausių vaizdo įrašų redagavimo priemonių, konkuruojanti su „Adobe Premiere Pro“ programine įranga bei kita „Apple Inc“ kompanijos aplikacija – „iMovie“ (žr. 4.1.2.2 pav.).

Product	Adobe Premiere Pro CC	Corel VideoStudio Ultimate	CyberLink PowerDirector	Pinnacle Studio Ultimate	Magix Movie Edit Pro Premium	Adobe Premiere Elements	Wondershare Filmora	Apple Final Cut Pro X	Nero Video	Apple iMovie
Lowest Price	SEE IT	SEE IT	SEE IT	SEE IT	SEE IT	SEE IT	SEE IT		SEE IT	
Editors' Rating	●●●●● EDITORS' CHOICE	●●●●● EDITORS' CHOICE	●●●●● EDITORS' CHOICE	●●●●○	●●●●○	●●●●○	●●●●○	●●●●● EDITORS' CHOICE	●●●●○	●●●●● EDITORS' CHOICE
Best For	Professionals	Enthusiasts	Enthusiasts	Prosumers	Enthusiasts	Enthusiasts	Consumers	Professionals, Prosumers	Enthusiasts	Consumers
Number of Video Tracks	Unlimited	50	100	Unlimited	200	Unlimited	11	Unlimited	Unlimited	2
Motion Tracking	—	✓	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—
Multicam Editing	✓	✓	✓	✓	✓	—	—	✓	—	—
3D Editing	✓	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—	—
Supports 360° VR Content	✓	✓	✓	✓	✓	—	—	✓	—	—
Keyword Tag Media	—	—	—	✓	—	✓	—	✓	—	✓
Supports 4K XAVC-S Format	✓	✓	✓	✓	✓	✓	—	✓	—	✓
Exports to H.265 (HEVC)	✓	✓	✓	✓	✓	—	—	✓	—	—
Read Review	Adobe Premiere Pro CC Review	Corel VideoStudio Ultimate Review	CyberLink PowerDirector Review	Pinnacle Studio Ultimate Review	Magix Movie Edit Pro Premium Review	Adobe Premiere Elements Review	Wondershare Filmora Review	Apple Final Cut Pro X Review	Nero Video Review	Apple iMovie Review

4.1.2.2 pav. „PCMAG“ žurnalo 2019 metų geriausių vaizdo įrašų redagavimo programų palyginimas [11]

Lyginant su „Adobe Premiere Pro“ programine įranga, „Final Cut Pro x“ aplikacijos valdymas yra žymiai paprastesnis – tam tikriems efektams išgauti pakanka „Final Cut Pro x“ aplikacijos, kuomet redaguojant vaizdo įrašus „Adobe Premiere Pro“ programine įranga, reikalinga naudotis ir kitomis „Adobe“ paketo programomis. Funkcionalumu ši priemonė prilygsta sudėtingai programinei įrangai, tačiau yra pigesnė. Šios aplikacijos kaina 2019 metų duomenimis – 329,99 € (parsiuntimas), o „Adobe Premiere Pro“ – pradėdant 290,28 € (planas metams), „iMovie“ aplikacija yra nemokama. „MacOS“ sistemos vartotojams puikiai pažįstama „iMovie“ vaizdo įrašų redagavimo aplikacija, tačiau „Final Cut Pro x“ yra skirta profesionalams. Lyginant su „iMovie“, „Final Cut Pro x“ veikia panašiu principu, jos dizainas yra panašus, tačiau „Final Cut Pro x“ yra ženkliai funkcionalesnė. „Final Cut Pro x“ vaizdo įrašo išsaugojimas ir eksportavimas trunka gerokai trumpiau nei naudojant „Adobe Premiere Pro“ programinę įrangą.

„Final Cut Pro x“ lyginant su kitomis vaizdo įrašų redagavimo programomis skiriasi funkcionalumu. „Final Cut Pro x“ turi daug daugiau vaizdo redagavimo parinkčių – spalvų, efektų, fonų nustatymų. Taip pat „Final Cut Pro x“ vartotojo sąsaja suteikia daug daugiau galimybių. Skiriasi ir vaizdo įrašų išsaugojimo galimybės. Iš aukščiau pateikto vaizdo įrašų redagavimo programų funkcijų palyginimo, darytina išvada, kad daugiau galimybių suteikia „Final Cut Pro x“ aplikacija. „Final Cut Pro x“ yra skirta profesionaliam naudojimui.

4.2. Virtualiosios mokymosi aplinkos

Virtualioji mokymosi aplinka (VMA) – tai sistema, kurioje yra įrankiai elektroninei mokymosi medžiagai pateikti, mokymosi veikloms organizuoti, bendrauti ir bendradarbiauti su besimokančiais. Tai aplinka, kurioje galima pasiekti mokymosi medžiagą, atlikti testus ir įvairias užduotis bei mokytis studentams patogiu metu, tempu, laiku. Puiki priemonė ilgesnei mokomajai veiklai, ypač kai studentai yra ne vienoje vietoje. VMA tinka įvairioms projektų veikloms, taip pat kaip papildoma priemonė mokymosi žinioms ir gebėjimams įtvirtinti, kvalifikacijos kursams rengti.

Virtualioji mokymosi aplinka tai kompiuterių tinklais ir kitomis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis (toliau – IKT) pagrįsta informacinė ugdymo sistema, kurioje vyksta mokymosi procesas ir besimokančiųjų bei mokytojų sąveika [12]. Virtualiojoje mokymosi aplinkoje vyksta visas ugdymo procesas: pateikiamas visas kurso ar modulio turinys, bendraujama diskutuojant (diskusijų forumuose, pokalbiuose ar elektroniniu paštu), atliekamos praktinės užduotys, vyksta darbas grupėse, o įgytos žinios bei gebėjimai tikrinami kompiuteriniais testais, vertinama automatinėmis priemonėmis ir pan. VMA leidžia įvairius mokymosi scenarijus ir metodus. VMA galėtų apibūdinti kaip mokomosios medžiagos, užduočių, bendravimo ir vertinimo priemonių sistemą, leidžiančią lanksčiai valdyti ugdymo procesą.

„Moodle“ (angl. *Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment*) – atviroji, modulinė, objektinė mokymosi aplinka. „Moodle“ jau keletą metų aktyviai naudojama Lietuvos švietimo ir mokslo studijų institucijose. Moodle suderinama su SCORM e. mokymosi turinio pakavimo standartu, todėl sistemoje galima panaudoti mokymosi turinį iš kitų, šiuos standartus palaikančių, aplinkų, taip pat eksportuoti turinį ir panaudoti jį kitose aplinkose.

Pagrindinės „Moodle“ sistemos ypatybės:

- tinka tiek nuotoliniam, tiek kompiuterių klasėje mokymui;
- paprasta bei lanksti vartotojo sąsaja;
- kursus galima suskirstyti pagal kategorijas, atlikti jų paiešką;
- mokymosi kursų sąrašė pateikiami kursų aprašai;
- dauguma teksto rašymo sričių (resursai, aprašai, forumai) gali būti redaguojamos naudojant HTML redaktorių;
- stebimas vartotojų aktyvumas;
- kursų atsarginių kopijų kūrimas;
- nesudėtingas įdiegimas bei įdiegta Moodle sistema gali būti papildoma naujais moduliais;
- integruotos duomenų saugumą užtikrinančios priemonės;
- aktyvus Moodle sistemos plėtojimas užtikrina jos gyvybingumą.

„Moodle“ sistemos vartotojai yra skirstomi į penkias kategorijas:

- **sistemos administratorius** yra atsakingas už sistemos svetainės priežiūrą, tvarkymą, papildomų programų įdiegimą, duomenų saugumą. Jis sukuria vartotojų sąrašus ir valdo vartotojus (kūrėjus, dėstytojus, studentus) bei kursus;
- **kursų kūrėjas** turi teises kurti, koreguoti kursus bei nustatyti kitų vartotojų (dėstytojų, studentų, svečių) priėjimo prie kurso teises (laivas/priėjimas su slaptažodžiu). Kūrėjas atsakingas už kursų įrankių ir veiklų sukūrimą. Jis gali formuoti kurso studentų sąrašą, jį koreguoti, formuoti grupes, vertinti studentus;
- **dėstytojas** gali valdyti jam priskirto kurso mokymosi procesą (gali valdyti bei koreguoti kursus, kuriuos jam priskyrė kūrėjas ar administratorius, įtraukti studentus į kurso sąrašą arba

išbraukti, daryti įrašus kalendoriuje, organizuoti studentų apklausas, sukurti forumus ir dalyvauti juose, vertinti studentus);

- **studentai**, prisijungę prie kursų, gali studijuoti jiems priskirtų kursų medžiagą arba medžiagą tų kursų, į kuriuos jie, turėdami tam leidimą, save įsitraukė, dalyvauti forumuose, išsiųsti žinutes dėstytojams ir kitiems kurso dalyviams, atlikti ir išsiųsti užduotis;
- **svečiai** gali prisijungti prie svečiams skirtų kursų ir jis gali tik skaityti teorinę medžiagą.

4.2.1 lentelėje pateikiama kurso rengimo posistemės VMA „Moodle“ dalyvių funkcijų palyginimas.

4.2.1 lentelė Kurso aplinkos rengimo posistemė „Moodle“ VMA

Funkcija	Dalyviai			Posistemė
	Administratorius	Kurso kūrėjas	Studentas	
Užregistruoti kursą	x	x	–	Kurso aplinkos rengimo
Kurti ir redaguoti kursą, nustatyti jų parametrus, pasirinkti kurso formatą	x	x	–	
Keisti kurso dizainą, pagal poreikį įterpti grafinius elementus	x	x	–	
Valdyti kurso baigimo parametrus	x	x	–	
Turi galimybę išsiregistruoti iš kurso	x	x	–	
Valdyti kurso filtrus, pvz. terminų žodyno automatinį susiejimą ir kitus	x	x	–	
Moderuoti įverčių knygelės nuostatas, pagal poreikį keisti įvertinimo skales	x	x	–	
Sukurti kurso atsarginę kopiją	x	x	–	
Importuoti/ eksportuoti duomenis iš kitų kursų	x	x	–	
Atkurti įvairius parametrus pagal pasirinktą datą – pvz. iš naujo leisti besimokantiems atlikti testą, atkuriant rezultatus	x	x	–	
Atkurti arba visam laikui ištrinti išteklius ar sukurtą medžiagą, esančią šiukšlinėje	x	x	–	
Rengti kompetencijų, veiklos, veiklos užbaigimo, dalyvavimo kursuose ataskaitas	x	x	–	
Kurti arba tvarkyti jau sukurtus pasiekimus, įvertinimo paskatinimus	x	x	–	
Importuoti, eksportuoti klausimus, skirstyti juos į kategorijas	x	x	–	
Įregistruoti naudotojus ar naudotojų grupes, juos moderuoti	x	x	–	
Leisti arba uždrausti dalyvauti kurse kaip svečiui	x	x	–	
Tikrinti naudotojų teises	x	x	–	
Įrašyti autorių teisių informaciją	x	x	–	
Keisti kurso kalbos parametrus	x	x	x	
Peržiūrėti, redaguoti, atkurti, ištrinti kursą	x	x	–	

VMA realizuoja visas mokymui ir mokymuisi reikalingas funkcijas:

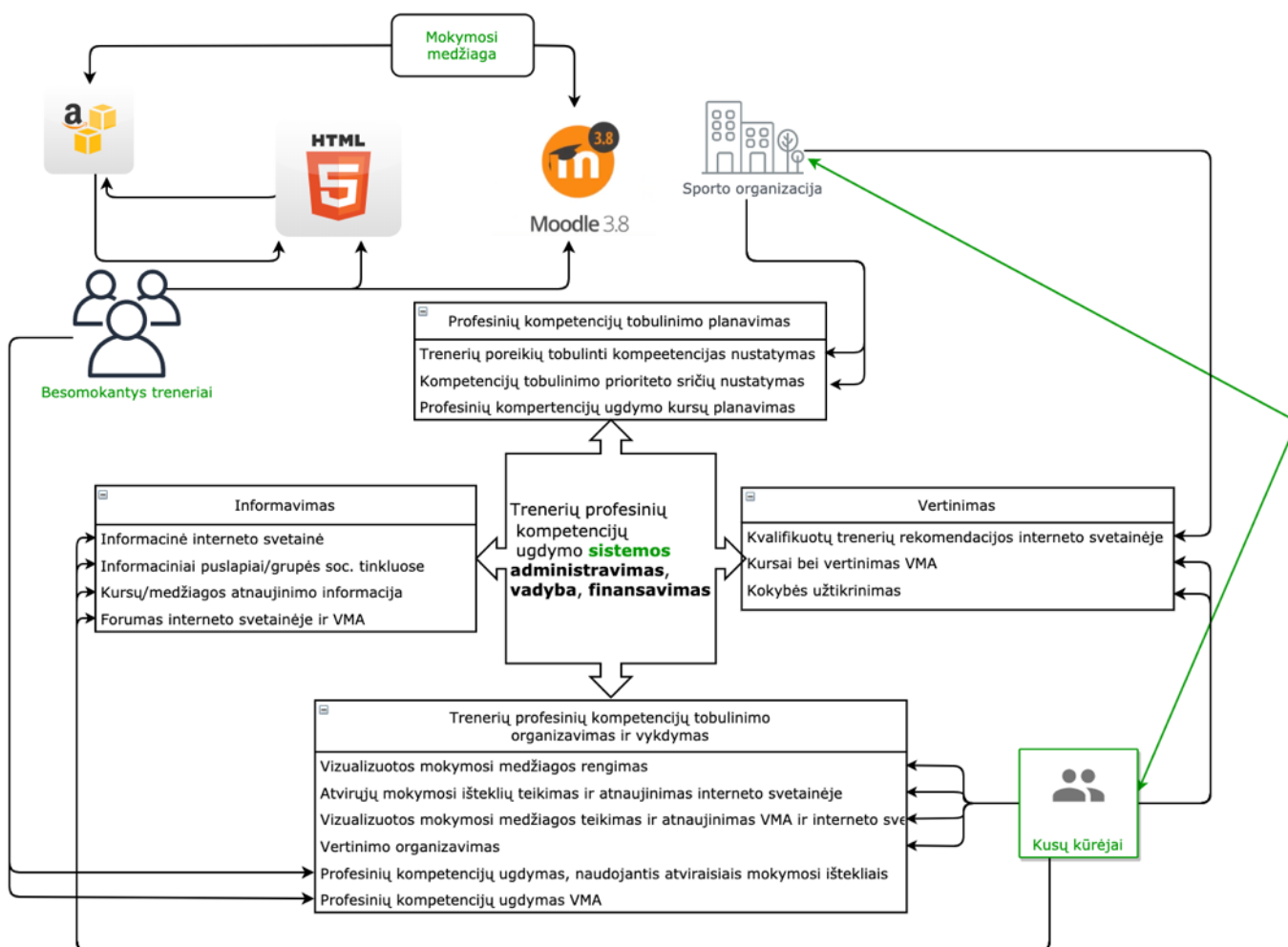
1. Bendravimo ir bendradarbiavimo. VMA paprastai turi dviejų rūšių bendravimo ir bendradarbiavimo priemones: sinchronines (pvz., pokalbiai tinkle, demonstravimas, vaizdo konferencijos, skelbimų lenta) ir asinchronines (pvz., elektroninis paštas, diskusijų forumai, kalendorius, elektroniniai žurnalai).
2. Mokinių ir mokytojo pristatymo sritys. Šios priemonės paskirtis – padėti VMA vartotojams pažinti vienas kitą. Jose paprastai galima pateikti pagrindinius duomenis apie save: vardą, pavardę, nuotrauką, gyvenimo aprašymą ir kt.
3. Vartotojų registracija. Registracija yra svarbus mokymosi proceso tvarkymo komponentas. Ji gali būti susieta su mokyklos informacine sistema ir taip išplečiamos VMA galimybės. Pagal registracijos slaptažodžius (raktus) gali būti pateikiamas įvairus galimybių lygis, pavyzdžiui, skirtingiems vartotojams gali būti pateikiama skirtinga VMA sąsaja ir funkcijos. Dažniausiai registravimo priemonėmis gali naudotis tik VMA administratorius ir mokytojai. Kartais (paprastai galimas nemokamas registravimasis prie kurso) – ir patys mokiniai.
4. Ugdymo turinio tvarkymo priemonės. Tai viena svarbiausių VMA sričių, todėl ir priemonių esama nemažai, ir tvarkantysis turi turėti didesnę kvalifikaciją. Priemonės skiriamos ugdymo turiniui tvarkyti: kurti, komponuoti ir pateikti jį tekstu, grafika, garsu bei kitomis informacinėmis priemonėmis. Gali būti galimybių kurti atskirus pamokų fragmentus, iš jų sudaryti mokymosi modulius bei kursus.
5. Užduočių rengimo ir apklausos organizavimo priemonės. Jų paskirtis – palengvinti mokytojui tikrinti mokinio įgytas žinias. Dažniausiai virtualiosiose mokymosi aplinkose naudojamos užduočių kūrimo, testų ir apklausų sudarymo bei pateikimo ir automatinio atsakymų tikrinimo galimybės.
6. Mokinių mokymosi ir pažangos stebėjimas bei vertinimas. Šios priemonės skirtos formuojamam mokinių vertinimui. Jose numatyta galimybė kaupti ir pateikti informaciją apie mokymosi eigą (medžiagos naudojimą, grupinį bei individualų darbą ir kt.), jos padeda įvertinti, kaip mokinys supranta pateiktą temą, kaip atlieka užduotis.
7. Aplinkos sąsajos keitimo priemonės. Puiki virtualiųjų mokymosi aplinkų (kaip ir nemažos dalies kitų programų) teigiamybė – galimybė vartotojui mokymosi aplinką prisitaikyti pagal savo poreikius ir pomėgius, pavyzdžiui, galima keisti sąsajos stilių (raidžių dydį, teksto, fono spalvą ir kt.), pagal poreikius pridėti naujų ar panaikinti nenaudojamas sistemos funkcijas.

5. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, sistemos ir modelio projektavimas

Šiame skyriuje nagrinėjama, kas tai yra trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistema, apibrėžiami jos dalyviai, tikslas, uždaviniai. Projektuojamas trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos modelis, kurio dalys, apimančios informacines technologijas, nagrinėjamos detaliau.

5.1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistema

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistema, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, apibrėžiama kaip trenerių kompetencijų tobulinimo planavimo, organizavimo, vykdymo, informavimo, kokybės užtikrinimo bei vertinimo procesų, taip pat šiuose procesuose dalyvaujančių organizacijų, kūrėjų, suinteresuotų naudotojų ir jų tarpusavio ryšių visuma [12]. Sistemoje vykstantys procesai pavaizduoti 5.1 pav.. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos dalyviai – sporto organizacijos, kursų kūrėjai, besimokantys treneriai. Sistemą sudaro šios sistemos dalyviai, priemonės informacijos sklaidai apie vykdomus kursus (internetu puslapis), virtualioji mokymosi aplinka, įvairi mokomoji medžiaga (tekstinė, interaktyvi, vaizdo, vizualizuota), duomenų bazės, serveriai.

5.1 pav. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos projektavimo modelis

Sistemos bendrasis tikslas – sudaryti sąlygas treneriams tobulinti savo kompetencijas atsižvelgiant į nuolatinę technologijų plėtrą, nepriklausant nuo buvimo vietos.

Sistemos pagrindiniai uždaviniai:

- planuoti trenerių kompetencijų tobulinimą;
- rengti trenerių kompetencijų tobulinimo kursus;
- rengti vizualizuotą mokymosi medžiagą;
- informuoti trenerius apie parengtus kursus;
- vykdyti trenerių kompetencijų ugdymą, panaudojant įvairius ugdymo modelius.

Įgyvendinant šiuos uždavinius, būtina užtikrinti, kad:

- trenerių kompetencijų tobulinimo planavimas būtų periodinis procesas;
- trenerių kompetencijų ugdymo turinys tenkintų jų individualius poreikius;
- kompetencijų tobulinimas būtų vykdomas įvairiomis formomis pagal lanksčias, nuolat papildomas ir atnaujinamas programas;
- kursai būtų prieinami visiems treneriams (nemokamai arba komerciniu pagrindu), vykdomi jiems patogiu laiku ir patogioje vietoje;
- treneriai gautų išsamią informaciją apie vykdomas kursus ir jų rengėjus.

Sporto organizacijos, bendradarbiaudamos su kursų kūrėjais planuoja trenerių profesinių kompetencijų ugdymą:

- nustato trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikį;
- nustato kompetencijų tobulinimo prioritetines sritis;
- organizuoja profesinių kompetencijų ugdymo kursus;
- parengia planą kursų finansavimui.

Kursų kūrėjai organizuoja ir vykdo profesinių kompetencijų ugdymo kursus:

- išanalizuoja ir parenka priemones mokomosios medžiagos kūrimui;
- parenka priemones interneto puslapio kūrimui, saugojimui;
- išanalizuoja ir parenka virtualiąją mokymosi aplinką, tinkančią besimokantiems treneriams;
- rengia mokymosi medžiagą, kuria vizualizuotą medžiagą;
- teikia ir atnaujina atvirusius mokymosi išteklius interneto puslapyje;
- organizuoja ir vykdo atnaujinimo darbus interneto puslapyje;
- organizuoja kursus virtualiojoje mokymosi aplinkoje;
- užtikrina kursų kokybę;
- organizuoja trenerių profesinių kompetencijų vertinimą;

Kursų kūrėjai taip pat užtikrina ir informacijos sklaidą apie kursus įvairiuose šaltiniuose:

- administruoja internetinį puslapį;
- kuria informacinius puslapius, grupes socialiniuose tinkluose;
- informuoja apie kursų atnaujinimą;
- supažindina su kursais virtualiojoje mokymosi aplinkoje;
- užtikrina sklandų bendravimą interneto puslapyje bei virtualiojoje mokymosi aplinkoje.

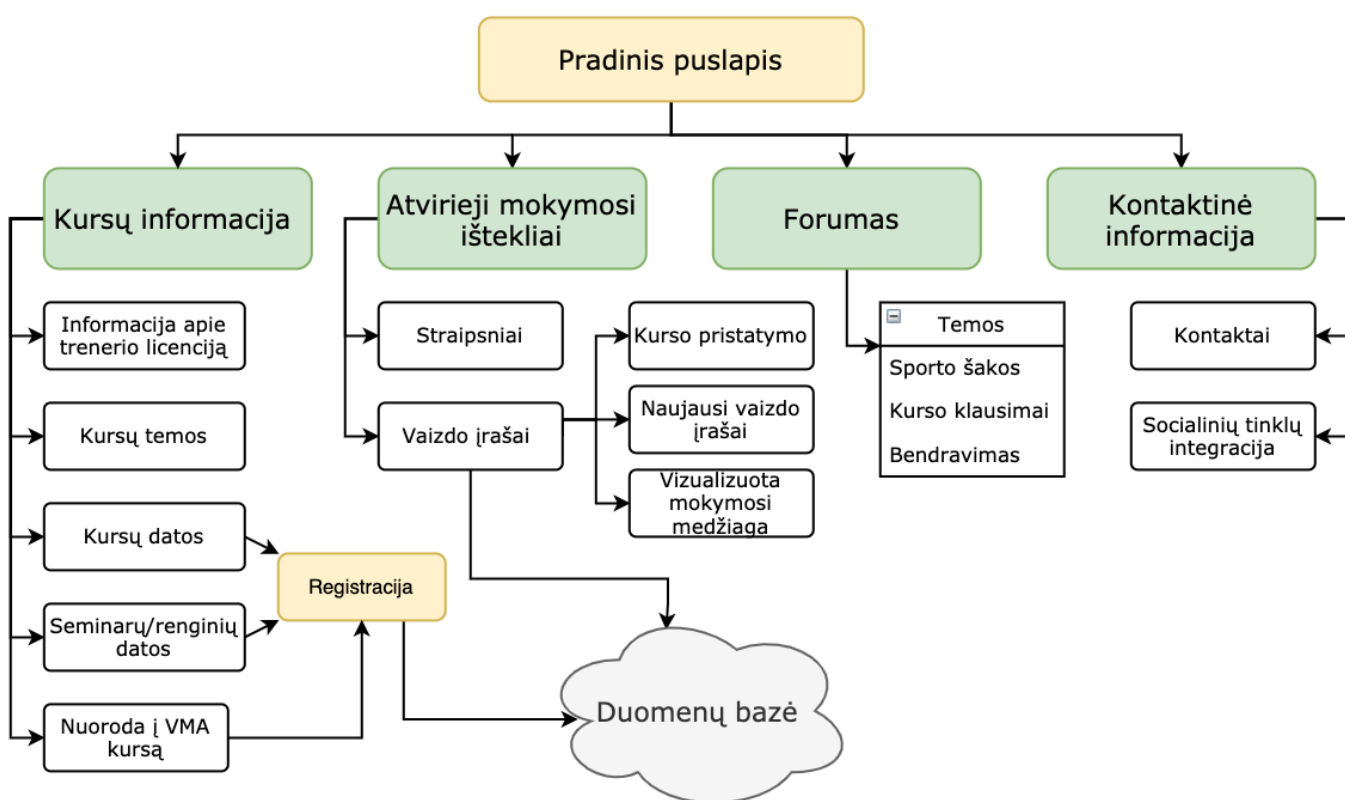
Besimokantieji treneriai:

- sporto organizacijose gauna informaciją apie profesinių kompetencijų ugdymo kursus;
- patikrina internetinę svetainę, kurioje randa aktualią informaciją apie kursus;
- interneto svetainėje susipažįsta su atviraisiais mokymosi ištekliais;

- prisijungia prie virtualiosios mokymosi aplinkos;
- mokosi ir yra įvertinti virtualiojoje mokymosi aplinkoje;
- gali susisiekti su kursų kūrėjais įvairiomis priemonėmis (el. paštu, telefonu, žinutėmis forume);
- įgyja kursų baigimo pažymėjimą iš sporto organizacijos.

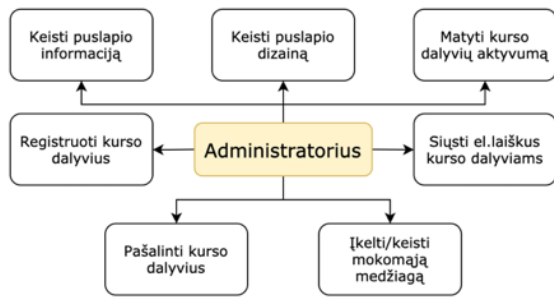
5.2. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo modelis, projektuojant internetinį puslapį

Projektuojant internetinį puslapį, svarbu susidaryti aiškų planą, nustatant interneto puslapio tikslus, tikslinę auditoriją, koncepciją. Labai svarbu nustatyti pagrindines interneto puslapio funkcijas, su kokiomis sistemomis šis puslapis bus integruotas ir kokios priemonės bus panaudotos. Kuriant internetinį puslapį reikia suprojektuoti sistemos architektūrą bei parinkti svetainės dizaino koncepciją (žr. 5.2.1 pav.).

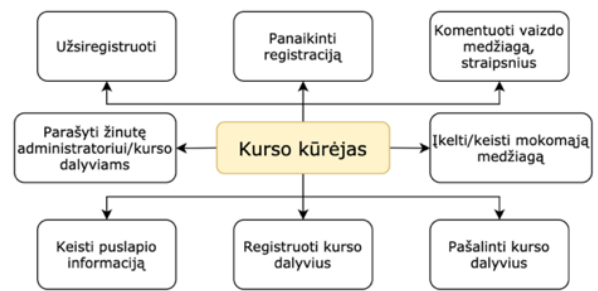

5.2.1 pav. Interneto puslapio struktūros modelis

Numatomi interneto puslapio naudotojai – puslapio administratorius, kursų kūrėjai, sporto treneriai, siekiantys ugdyti profesines kompetencijas bei svečiai. Kuriamo interneto puslapio tikslas – teikti profesinio ugdymo kursus bei saugoti vizualizuotą mokomąją ugdymo medžiagą.

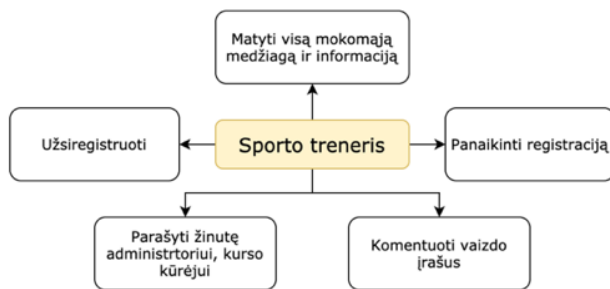

5.2.2 pav. Puslapio administratoriaus funkcinė schema

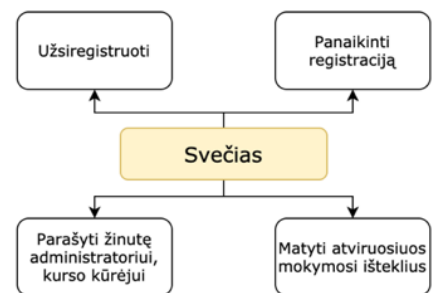

5.2.3 pav. Kursų kūrėjo funkcinė schema

Projektuojamame interneto puslapyje daugiausiai funkcijų turi administratorius – jis gali keisti puslapio informaciją, registruoti bei pašalinti kurso dalyvius, įkelti ir keisti mokomąją medžiagą, keisti puslapio dizainą, matyti kurso dalyvių aktyvumą, siųsti elektroninius laiškus kurso dalyviams (žr. 5.2.2 pav.). Kursų kūrėjai (dėstytojai) gali užsiregistruoti, panaikinti registraciją, keisti puslapio informaciją, registruoti ir pašalinti kurso dalyvius, įkelti ir keisti mokomąją medžiagą, komentuoti vaizdo įrašus, parašyti žinutę administratoriui bei kurso dalyviams (žr. 5.2.3 pav.).

5.2.4 pav. Sporto trenerių funkcinė schema

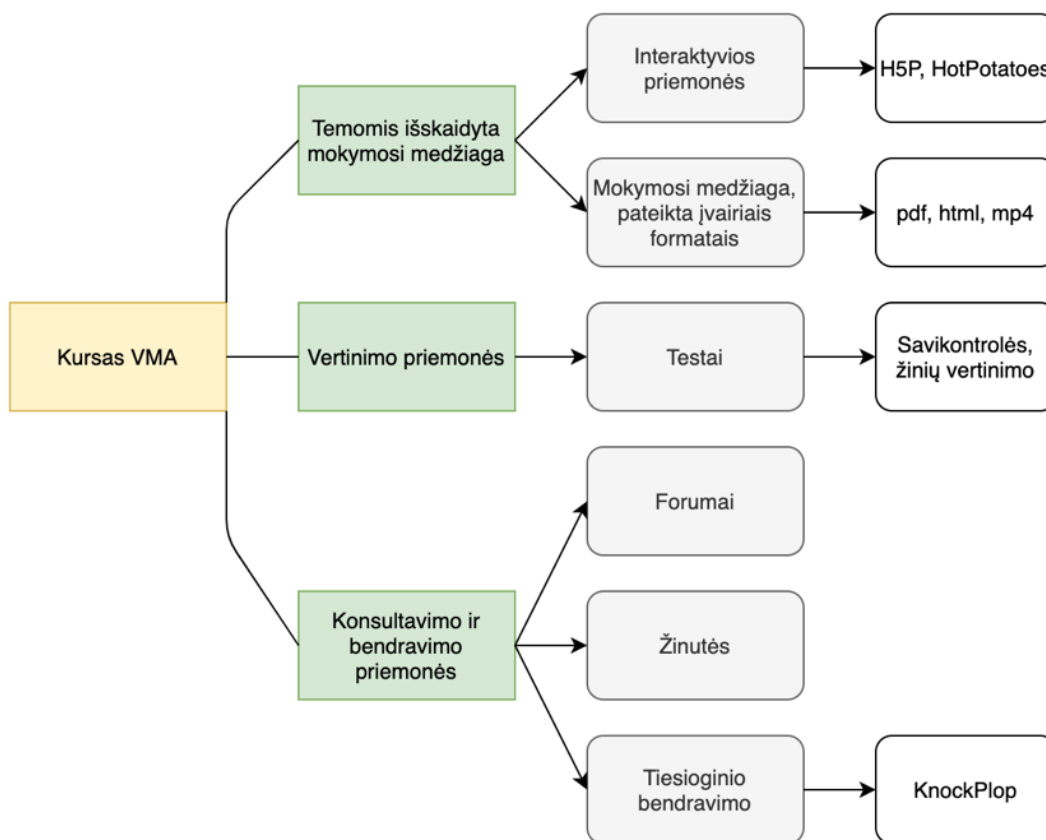

5.2.5 pav. Interneto puslapio svečių funkcinė schema

Sporto treneriai (besimokantys) gali užsiregistruoti, panaikinti registraciją, matyti visą mokomąją medžiagą, komentuoti vaizdo įrašus, parašyti žinutę administratoriui bei kurso kūrėjui (žr. 5.2.4 pav.). Puslapio svečiai turi galimybę užsiregistruoti bei panaikinti registraciją, matyti viešai prieinamą kurso medžiagą, parašyti žinutę administratoriui bei kurso kūrėjui (žr. 5.2.5 pav.).

5.3. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo modelis, projektuojant kursus VMA

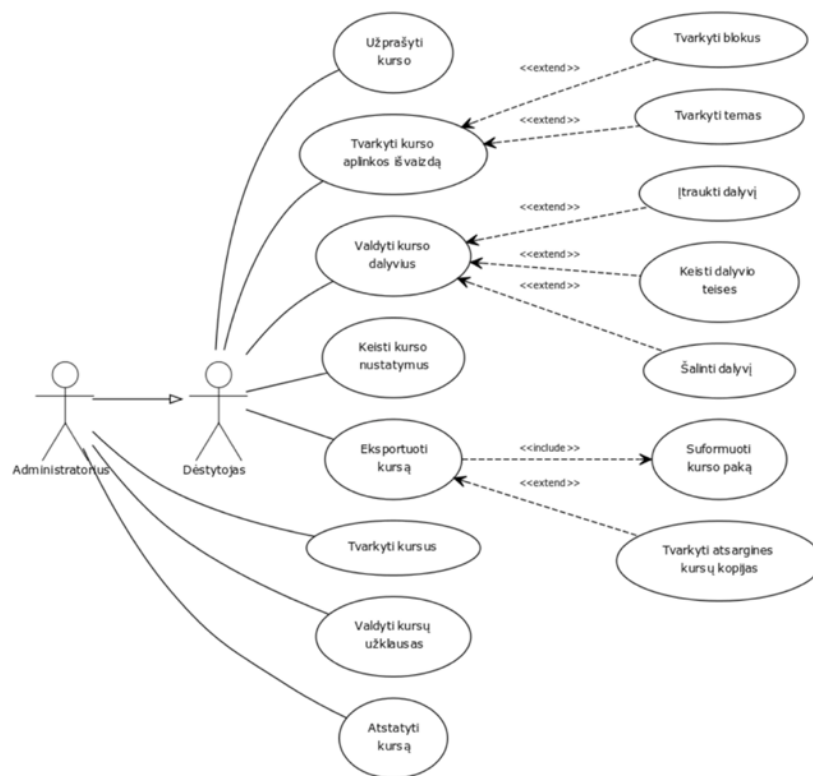
Kuriant kursus sporto trenerių profesinėms kompetencijoms ugdyti, vienas patogiausių būdų kursams pateikti yra pateikti juos virtualiojoje mokymosi aplinkoje.

5.3.1 pav. „Moodle“ VMA priemonės kursui kurti

5.3.1 pav. pateikiamos priemonės, reikalingos sporto trenerių kursams kurti. „Moodle“ virtualiojoje mokymosi aplinkoje yra tinkamų priemonių trenerių profesinių kompetencijų kursams kurti. Šioje aplinkoje galima pateikti mokymosi medžiagą įvairiais formatais – pdf, html, mp4, taip pat pateikti vaizdo įrašus, juos papildant įvairiomis interaktyviomis užduotimis, panaudojant h5p priemonę. Ši aplinka patogi ir tuo, kad joje yra vertinimo priemonių – galima pateikti įvairius klausimus testuose bei mokomuosiuose testuose. VMA yra integruotos konsultavimo ir bendravimo priemonės. Forumuose ir žinutėmis galima bendrauti netiesioginiu būdu, o panaudojant įrankį KnockPlop, galima vaizdo konferencijomis bendrauti tiesiogiai.

Norint išanalizuoti VMA kurso kūrimo posistemės dalyvių funkcijas, sudaryta panaudojimo atvejų diagrama (žr. 5.3.2 pav.).

5.3.2 pav. „Moodle“ VMA kurso kūrimo posistemės panaudojimo atvejų diagrama

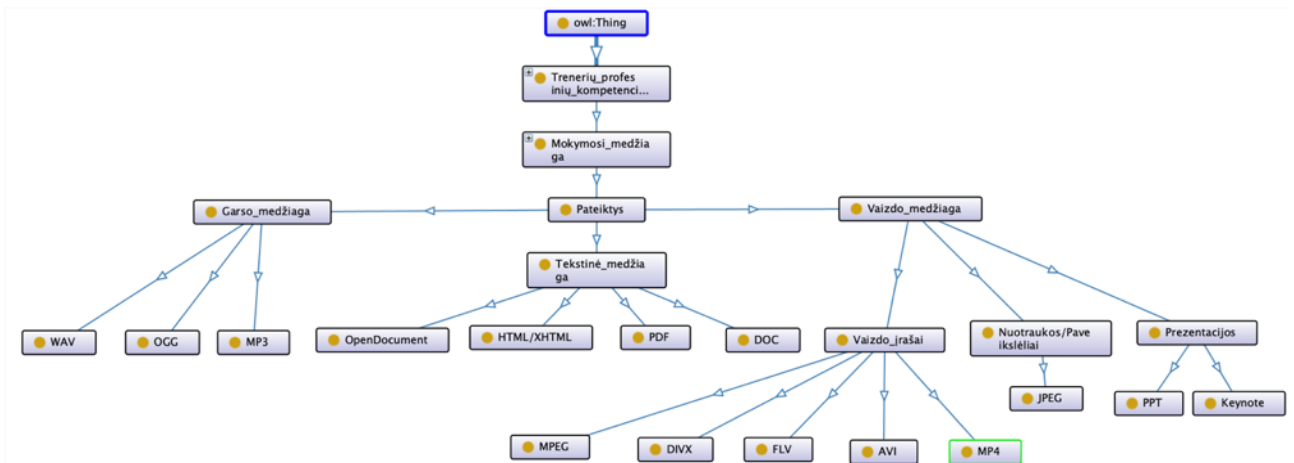
5.3.2 pav. pateiktoje panaudojimų atvejų diagramoje galima matyti, kad dėstytojai gali atlikti daug funkcijų, kuriant kursus – užsisakyti kursą, tvarkyti kurso aplinkos išvaizdą, valdyti kurso dalyvius, keisti kurso nustatymus, eksportuoti kursą.

5.4. Vizualizuotos mokymosi medžiagos kūrimo modelis

Vizualizuotos mokymosi medžiagos kūrimo modelis apima informacijos pateikimo projektavimą, realizavimą, priemonės mokomosios medžiagos kūrimui, mokomosios medžiagos kūrimo organizavimą, saugojimą.

5.4.1. Mokymosi medžiagos kūrimo modelis

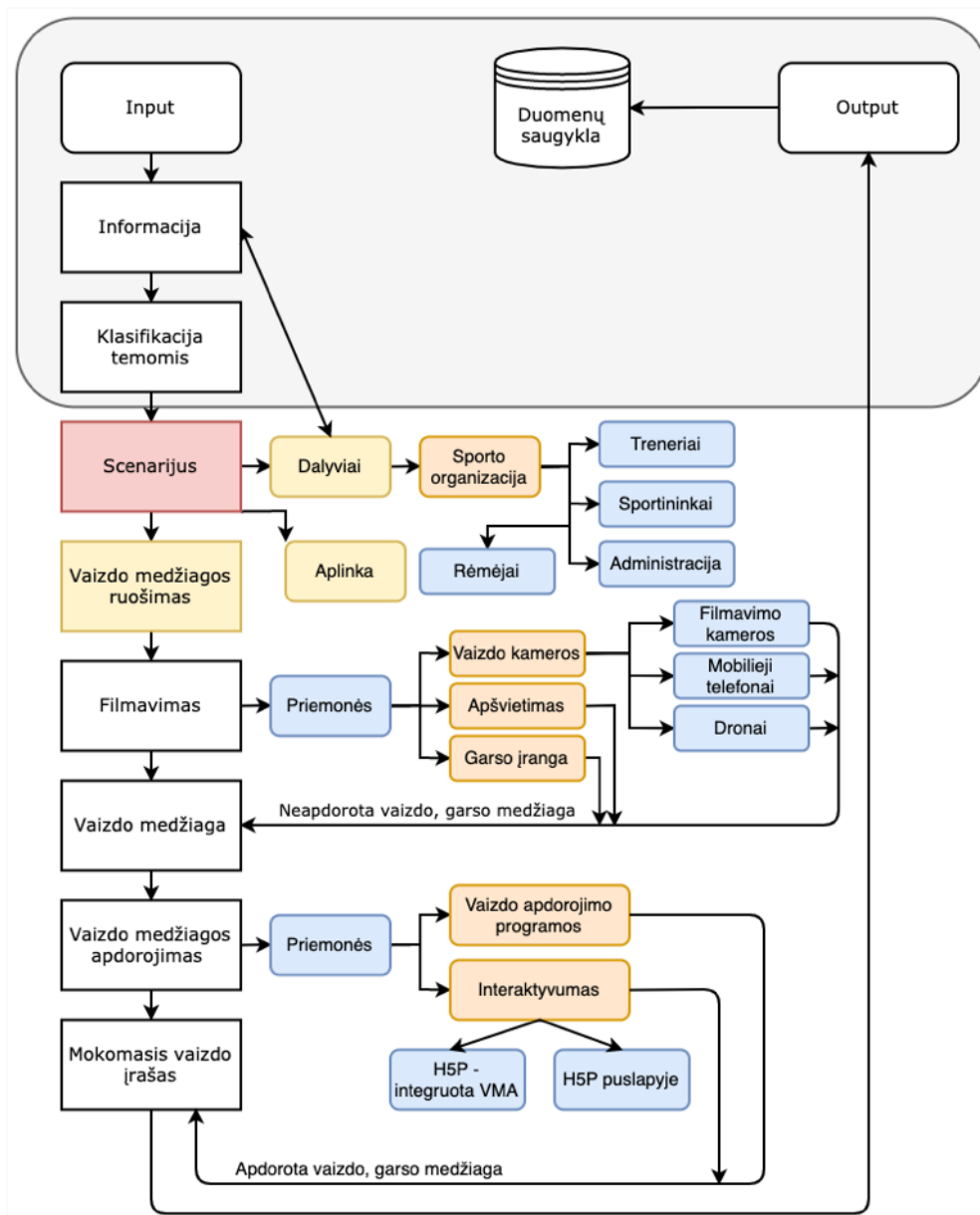
Kuriant mokomąją medžiagą svarbu suprojektuoti modelį, pagal kurį realizuojama mokomoji medžiaga. Mokomoji medžiaga virtualiojoje mokymosi aplinkoje bei interneto puslapyje gali būti pateikiama įvairiais formatais (žr. 5.4.1.1 pav.).

5.4.1.1 pav. Mokomosios medžiagos pateiktys, atvaizduotos ontologijoje

Pateiktoje ontologijos schemoje galime matyti mokomosios medžiagos pasiskirstymą ir pateiktis. Mokomoji medžiaga gali būti pateikiama kaip vaizdo, garso medžiaga, taip pat tekstinė medžiaga. Vaizdo medžiaga gali būti pateikiama vaizdo įrašais, nuotraukomis, prezentacijomis.

Mokomojo vaizdo įrašo kūrimo modelio schemoje (žr. 5.4.1.2 pav.) galime matyti, jog vaizdo įrašo kūrimas prasideda nuo informacijos ir jos apdorojimo. Kuriant mokomąją medžiagą svarbu nustatyti, kuri informacija yra aktuali kurso dalyviams. Kurso dalyviai gali būti bet kurie sporto organizacijoms ar sportu suinteresuoti besidomintys asmenys – sportininkai, treneriai, sporto administracijos nariai, rėmėjai. Temos parenkamos įvertinus naujausią informaciją, atsižvelgiant į sporto asociacijų veiklą bei išnagrinėjus sporto trenerio, bei sporto organizacijų darbą reglamentuojančius įstatymus. Suskirsčius mokymosi medžiagą pagal temas, kuriamas vaizdo įrašo scenarijus. Vaizdo įrašo scenarijų sudaro veiksmų vaizdo įrašė planas, filmavimo aplinka, dalyviai. Suplanavus scenarijų, planuojamos technologijos, kurios reikalingos vaizdo įrašo kūrimo įgyvendinimui. Filmavimui pasirenkamos vaizdo, garso ir apšvietimo priemonės. Priemonės pasirenkamos pagal planuojamos vaizdo ir garso medžiagos kokybės standartus. Nesudėtingų vaizdo įrašų filmavimui galima pasirinkti ne tik profesionalią filmavimo įrangą, bet ir mobiliuosius telefonus, kurie kokybe šiais laikais neatsilieka nuo profesionalios įrangos. Pasirinkus priemones, sudaromas filmavimo vietų planas – parenkamos vietos filmavimo ir apšvietimo įrangai, numatomas mikrofonų naudojimas, taip pat dalyvių lokacija. Turint neapdorotą vaizdo medžiagą planuojami vaizdo įrašų montavimo ir interaktyvumo suteikimo darbai. Pirmiausiai pasirenkamos priemonės vaizdo įrašų montavimui ir korekcijai, tuomet, jeigu reikia, pasirenkamos priemonės interaktyvumui. Interaktyvumo priemonės galima naudoti tiesiogiai žiniatinklyje arba virtualiojoje mokymosi aplinkoje. Apdorota vaizdo medžiaga išsaugoma duomenų saugykloje. Duomenų saugykla gali būti paremta debesų technologijomis – taip saugomą vaizdo medžiagą galima panaudoti interneto puslapyje. Taip pat vaizdo įrašai gali būti saugomi vaizdo įrašų portale „Youtube“ ar kituose. Virtualiojoje mokymosi aplinkoje gali būti naudojami tiek įprasti, tiek ir interaktyvūs, H5P technologija praturtinti vaizdo įrašai.

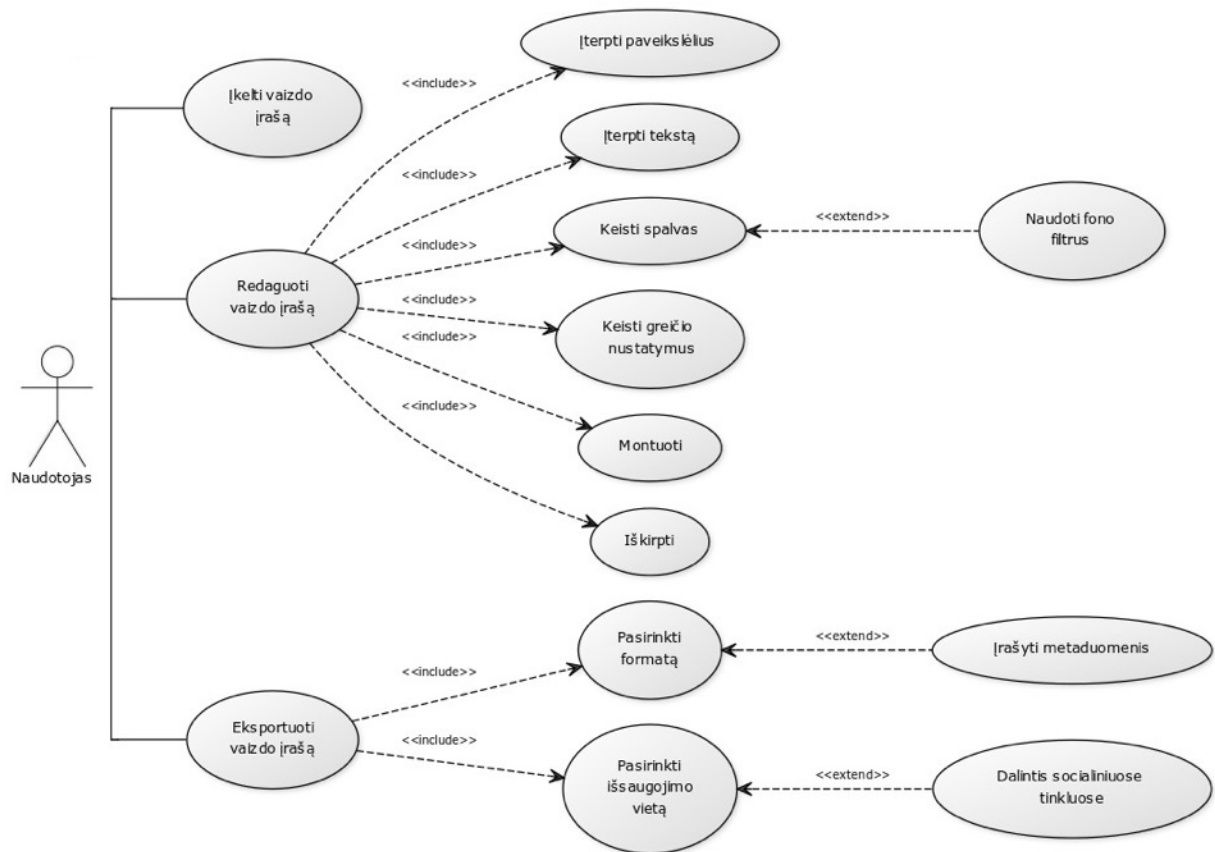

5.4.1.2 pav. Mokomojo vaizdo įrašo kūrimo modelis

Šioje schemeje pateiktas tik apibendrintas mokomojo vaizdo įrašo kūrimo modelis. Kuriant vaizdo įrašą kiekviena dalis turėtų būti išanalizuota ir suplanuota detalai. Nuo mokomojo vaizdo įrašo projektavimo priklauso vaizdo įrašo aktualumas ir pateiktos mokomosios medžiagos patrauklumas.

5.4.2. Programinės įrangos panaudojimo atvejai

Siekiant susipažinti su programinės įrangos, skirtos vaizdo įrašų redagavimui funkcijos, sudaryta „Final cut pro x“ panaudojimo atvejų diagrama (žr. 5.4.1 pav.). Įdiegus „Final cut pro x“, naudotojai (vaizdo įrašų montuotojai) neturi jokių apribojimų ir gali naudotis visomis programos funkcijomis. Siekiant atskleisti „Final cut pro x“ naudotojui suteikiamas veiklas, žemiau pateikiama panaudojimo atvejų diagrama, kuri vaizdžiai nurodo panaudojimo atvejų grupes ir keletą, svarbiausių, bet ne vienintelių, nurodytoje grupėje, esančių veiklų.

5.4.1 pav. „Final cut pro x“ panaudojimo atvejų diagrama

Pagrindinių funkcijų sąrašas:

1. Įkelti, redaguoti, dalintis 360° vaizdo įrašais, nufilmuotais plataus pasirinkimo kameromis.
2. Perkelti „iMovie“ projektą į „Final cut pro“ aplikaciją pažangesniam vaizdo ir garso redagavimui.
3. GPU pagreitintas eksportavimas.
4. Unikodo palaikymas.
5. Pritaikoma darbui klaviatūra.
6. SD, HD, 2K, 4K, 5K ir didesnės apimties formato laikmenų peržiūra per visą ekraną.
7. Didelis pasirinkimas pavadinimų ir generatorių.
8. Išplėstinis spalvų klasifikavimas.
9. Įrašų sinchronizavimas.
10. Magnetinė laiko juosta.

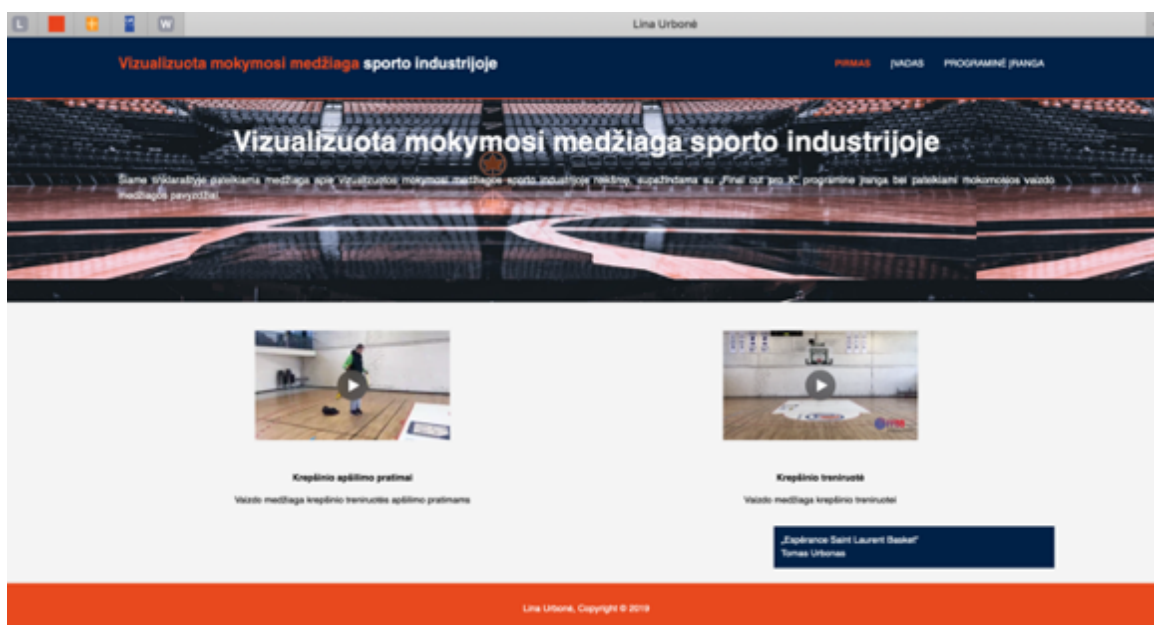
„Final cut pro x“ funkcionalumas suteikia naudotojams galimybes naudoti šią programinę įrangą tiek mėgėjiškai, tiek profesionaliai.

6. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, sistemos realizacija

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos pagrindą sudaro interneto puslapis, jo saugojimas, kursas virtualiojoje mokymosi aplinkoje, socialinių tinklų tinklų integracija. Siekiant realizuoti sistemą, reikia atkreipti dėmesį į kiekvieną dalį atskirai ir tinkamai pasirinkti priemones realizacijai.

6.1. Interneto puslapis

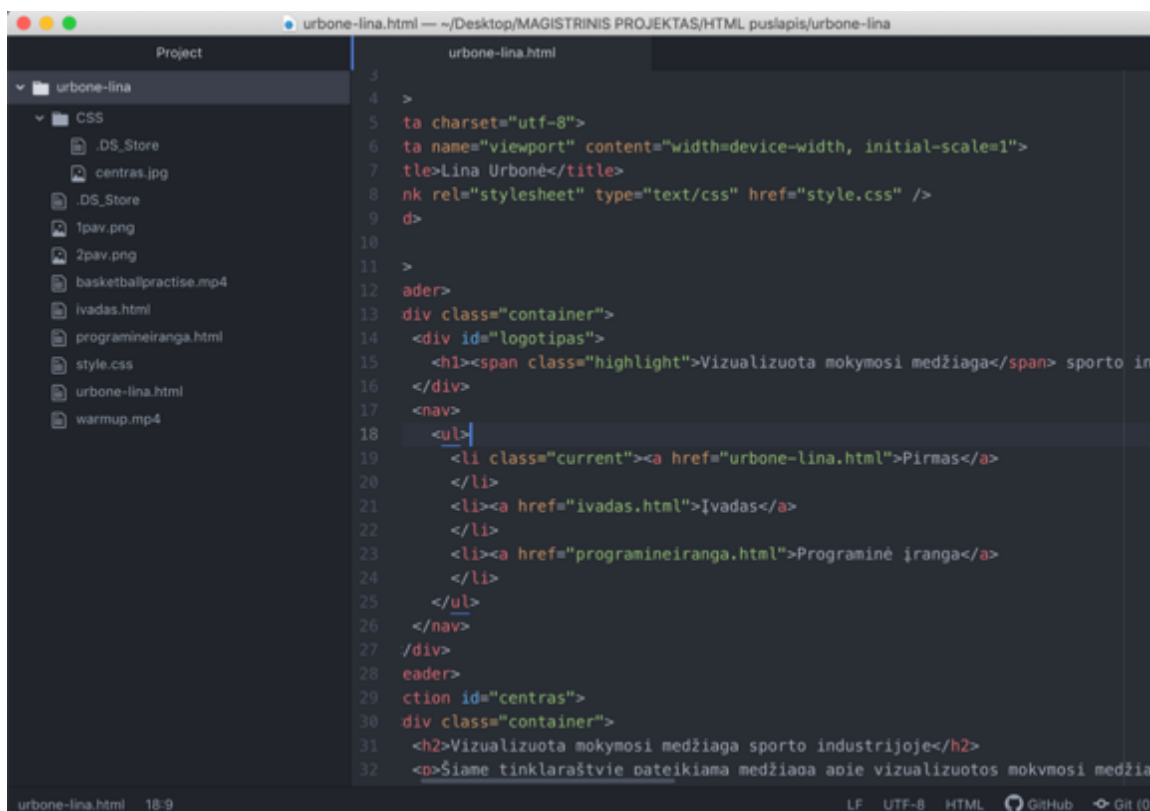
Viena iš priemonių realizuoti trenerių savarankišką nuotolinį kompetencijų ugdymą, panaudojant vizualizuotą mokymosi medžiagą, yra interneto puslapis (žr. 6.1.1 pav.). Realizuojant trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemą, sukurtas interneto puslapis www.mycitysport.com.

6.1.1 pav. Interneto puslapis, skirtas trenerių profesinių kompetencijų ugdymui

Interneto puslapio meniu – kursų informacija, atvirieji mokymosi ištekliai, forumas, kontaktai. Interneto puslapis yra informacinio pobūdžio – jame skelbiama naujausia informacija apie trenerių licencijos įgijimo tvarką, kurią reglamentuoja įstatymai. Puslapyje taip pat skelbiama informacija apie planuojamų kursų virtualiojoje mokymosi aplinkoje datas ir nurodytos temos, pateikiama nuoroda į nuotolinius mokymus „Moodle“ aplinkoje. Svetainėje taip pat pateikiami atvirieji mokymosi šaltiniai – naujausi straipsniai, vaizdo įrašai. Vizualizuotiems vaizdo įrašams pateikti naudojamos „Youtube“ vaizdo įrašų platformos nuorodos. Forumas išskirstytas pagal temas, yra galimybė pridėti naują temą. Kontaktuose nurodomi pagrindiniai kursų kūrėjų bei pagalbos kontaktai (el.pašto adresas, tel.nr.). Taip pat įkeltos nuorodos prisijungti ir prie socialinių tinklų grupių („Facebook“, „Twitter“, „Instagram“) bei vaizdo įrašų platformos „Youtube“.

Interneto puslapis sukurtas naudojant „Atom“ programą. Atom yra nemokama ir atviroji tekstų ir išeities tekstų rengyklė, palaikoma „MacOs“, „Linux“, ir „Windows“ operacinėse sistemose, parašyta naudojant „Node.js“ ir palaikanti įskiepius. „Atom“ taip pat gali būti naudojama kaip integruota kūrimo aplinka (žr. 6.1.2 pav.).

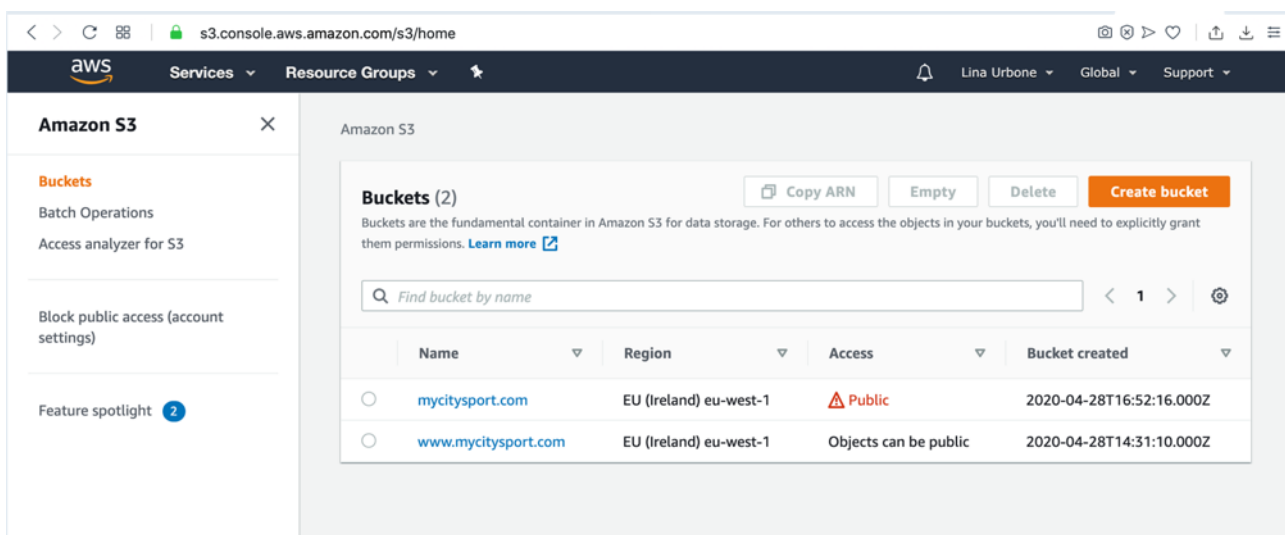
```
3
4 >
5 ta charset="utf-8">
6 ta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1">
7 tle>Lina Urbonė</title>
8 nk rel="stylesheet" type="text/css" href="style.css" />
9 d>
10
11 >
12 ader>
13 div class="container">
14 <div id="logotipas">
15 <h1><span class="highlight">Vizualizuota mokymosi medžiaga</span> sporto in
16 </div>
17 <nav>
18 <ul>
19 <li class="current"><a href="urbone-lina.html">Pirmas</a>
20 </li>
21 <li><a href="ivadas.html">Ivadas</a>
22 </li>
23 <li><a href="programineiranga.html">Programinė įranga</a>
24 </li>
25 </ul>
26 </nav>
27 /div>
28 eader>
29 ction id="centras">
30 div class="container">
31 <h2>Vizualizuota mokymosi medžiaga sporto industrijoje</h2>
32 <p>Šiame tinklaraštyje pateikiama medžiaga apie vizualizuotos mokymosi medžiaga
```

6.1.2 pav. „Atom“ sukurtas interneto puslapis

Šią rengyklę interneto puslapio kūrimui pasirinkau, nes ji yra suderinta su „MacOs“ operacine sistema, yra paprasta naudoti, taip pat neužima daug resursų kompiuteryje.

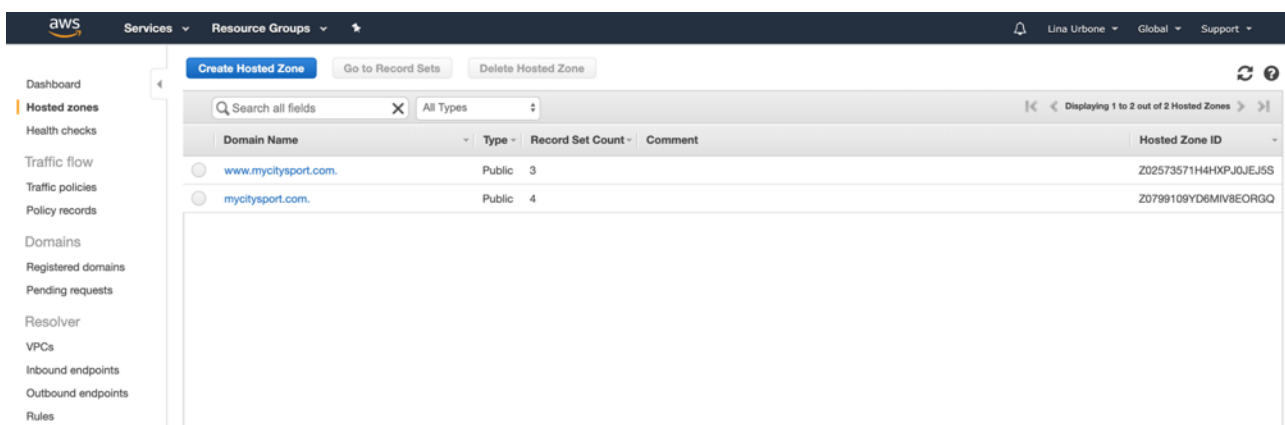
6.2. Interneto puslapio saugojimas

Svetainės saugojimui pasirinkta „Amazon Web Services“ platforma (žr. 6.2.1 pav.). „Amazon Web Services“ (AWS) – didžiausias globalus debesų kompiuterijos architektūra pagrįstų infrastruktūros ir platformos paslaugų teikėjas pasaulyje. Pustapis saugojamas pasirinkus „Amazon S3“ paslaugą. „Amazon S3“ (Simple Storage Service) – neribotos vietos debesų kompiuterijos duomenų saugykla objektiniam failų laikymui. AWS paslaugų paketą sudaro daugiau kaip 30 debesų kompiuterijos paslaugų: „Amazon EC2“ apdorojimo serveriai, „Amazon RDS“ ir „DynamoDB“ duomenų bazės, „Amazon EMR“ didelių duomenų apdorojimo karkasai ir t.t. [17].

6.2.1 pav. AWS naudojamas interneto puslapio saugojimui

Interneto puslapio domenas www.mycitysport.com užregistruotas „Interneto vizijos“ puslapyje. Kadangi saugojimo paslauga užsakyta „Amazon Web Services“ platformoje, reikėjo atlikti papildomus veiksmus, priskiriant domeną interneto puslapiui (žr. 6.2.2 pav.).

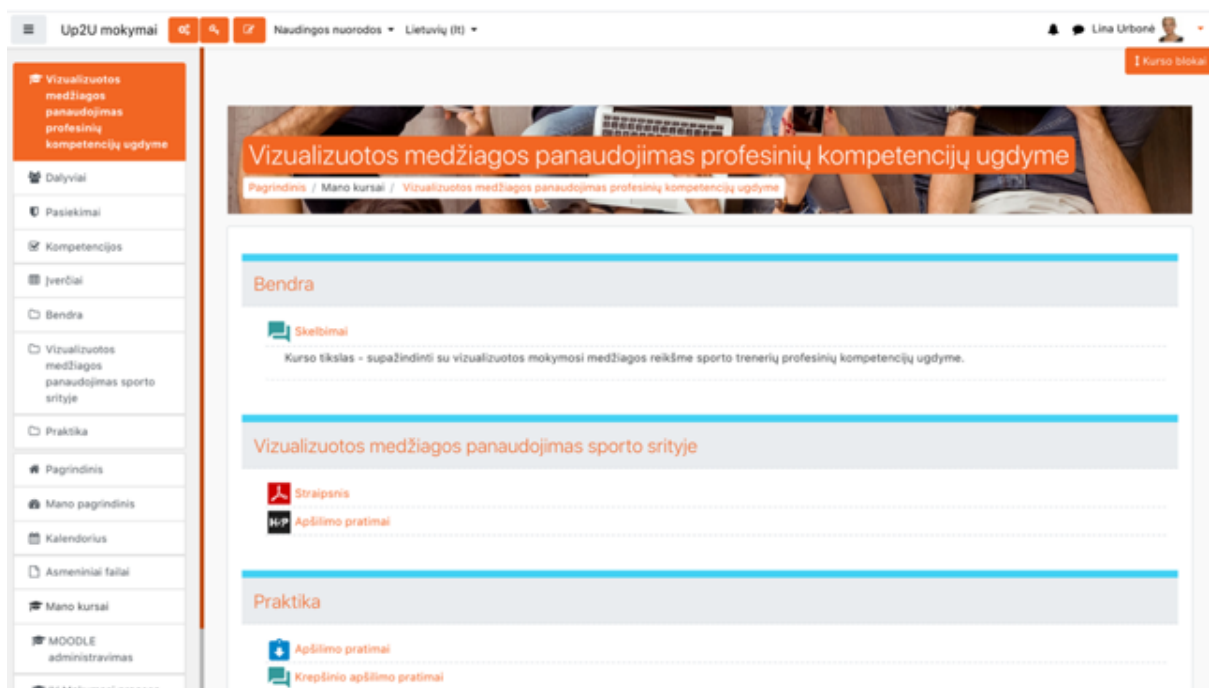

6.2.2 pav. Domeno priskyrimas AWS

Puslapio saugojimui pasirinkta „Amazon S3“ paslauga yra pigesnė nei „Interneto vizijos“ siūlomos paslaugos. „Amazon S3“ paslauga leidžia atvaizduoti dokumentus, neturinčius dinaminių funkcijų – nuotraukas, vaizdo įrašus, tekstinius failus bei *html* dokumentus. Ši paslauga visiškai atitiko informacinio interneto puslapio www.mycitysport.com lūkesčius, ji yra tinkama informacinio pobūdžio projektams kaip šis.

6.3. Virtualioji mokymosi aplinka

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo kursas sukurtas „Moodle“ virtualiojoje mokymosi aplinkoje. „Moodle“ 3.8 versija pasirinkta dėl joje integruotos H5P priemonės (žr. 6.3.1 pav.). Kursą sudaro temos, grindžiamos teorija bei praktika. Pateikiama metodinė medžiaga įvairiais formatais. Kurse nurodytas tikslas, įtraukti skelbimai, kuriuose pateikiama kursų organizatorių skelbiama informacija.

6.3.1 pav. Kursas „Moodle“ VMA

Kurse pateiktos užduotys, testai, kurie yra automatiškai įvertinti. Vizualizuota mokymosi medžiaga, sukurta, naudojant H5P technologiją. Besimokantiems treneriams žiūrint šiuos vaizdo įrašus, įrašas sustabdomas – užduodami interaktyvūs klausimai. Tęsti įrašo peržiūrą galima tik teisingai atsakius į pateiktus klausimus.

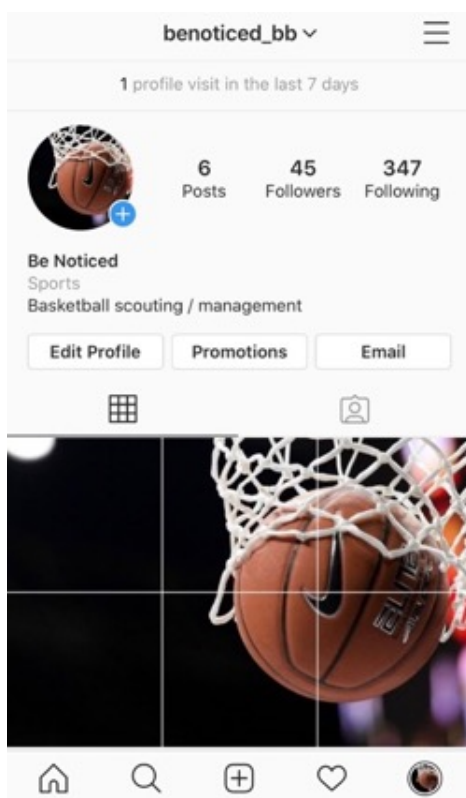
6.4. Socialiniai tinklai

Nors trenerio profesijoje tiesioginis bendravimas yra labai svarbu, virtualus bendravimas padeda sumažinti atskirtį. Pasak Linos Urbonės [19], trenerio darbo vieta dažnai būna nepastovi, kintanti, todėl bendravimo priemonės yra būtinos. Skatinant bendravimą, šiais laikais dažniausiai yra naudojami socialiniai tinklai – „Facebook“, „Instagram“, „Twitter“, „LinkedIn“. „Facebook“ platformoje treneriai aktyviai dalinasi informacija, prideda vieni kitus į kontaktų sąrašus. Nors „Twitter“ tinklas nėra toks populiarus Lietuvoje, sporto pasaulyje patys įtakingiausi treneriai bei sporto srityje dirbantys profesionalai naudojami šiuo tinklu. „Instagram“ tinkle sporto paskirties profiliuose galime rasti itin daug įvairių vaizdo įrašų, kurie gali būti panaudoti, ugdant kompetencijas. „LinkedIn“ tinklas naudojamas užmegzti ir palaikyti profesionalius ryšius.

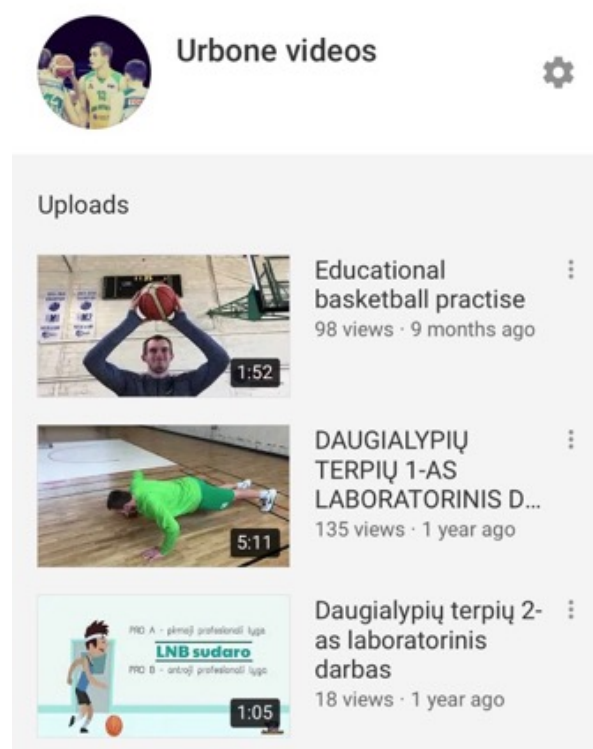
Treneriai taip pat aktyviai naudojami „Whatsapp“ ir „Viber“ programėlėmis, kurdami jose bendraminčių grupes, dalindamiesi informacija. Kuriant mokymosi kursą/internetinį puslapį, reikia atsižvelgti į socialinių tinklų ar bendravimo programėlių integraciją. Trenerio darbas reikalauja pastoviai užmegzti naujus ryšius bei palaikyti esamus, todėl moderniam kursui svarbu turėti integruotas modernias bendravimo priemones, kad užmegztus kontaktus jie galėtų išlaikyti ir ateityje. Interneto puslapyje bendravimas galėtų būti vykdomas įvairaus pobūdžio forumuose, naujausia informacija skelbiama skelbimų lentose. Grupiniam darbui gali būti panaudoti socialiniai tinklai bei vaizdo konferencijų programos – „Skype“, „Zoom“ ir t.t. Kuriant kursą/tinklapį svarbu taip pat neperkrauti informacijos bei pasirinkti populiariausias trenerių tarpe bendravimo priemones. Vyresnės kartos trenerius, kurie nesinaudoja virtualaus bendravimo priemonėmis, reikėtų paskatinti,

supažindinti, kaip jomis naudotis. Nors skirtingų sporto šakų specialistai nėra linkę dairytis į kitas sporto šakas, derėtų nuolat stebėti ir kitų sporto šakų trenerių profesinių kompetencijų ugdymo tobulėjimą ir technologines priemones, kurias jie naudoja. Labai svarbu išsiaiškinti priežastį, kodėl nors bendravimas sporto industrijoje toks svarbus, daug trenerių nepasiekia informacija, kuria dalinasi sporto asociacijos. Jei problema yra kompetencijų stokoje, reiktų išsiaiškinti priežastis ir tai keisti. Šiais laikais surengti tiesioginę vaizdo konferenciją, parodomąją treniruotę, neskaičiuojant atstumo, užtenka tik interneto ryšio, kompiuterio bei mikrofono ir vaizdo konferencijų programos. Pasidalinti patirtimis treneriams, kurie yra skirtingose pasauliuose kraštuose labiausiai reikia tik motyvacijos. Tokiam trenerių bendravimui didelę reikšmę gali turėti ir socialiniai tinklai, kuriuose galima rengti ir tiesiogines transliacijas, bei įrašus išsaugoti platformoje ar išorinėse laikmenose. Tiesiogines transliacijas galima teikti „Facebook“, „Instagram“, „Youtube“ ir kituose portaluose.

Trenerio darbe yra labai svarbu kūrybiškumas. Kadangi trenerio darbas yra nuolat kintantis, dauguma trenerių yra prisitaikę prie naujovių, todėl iniciatyvūs motyvuojantys dėstytojai gali greitai pasiekti gerų ugdymosi rezultatų. Trenerių profesinių kompetencijų ugdyme, atsižvelgiant į darbo specifiką, yra nedidelė riba tarp dėstytojo ir studento – trenerių tarpusavyje santykiai labiau išreikšti kaip kolegiški, todėl galima konstatuoti, jog trenerių darbas yra paremtas bendradarbiavimu.

6.4.1 pav. Sporto tematika sukurta paskyra „Instagram“ socialiniame tinkle

6.4.2 pav. Vaizdo įrašų paskyra „Youtube“ portale

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos įgyvendinimui, buvo sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Instagram“ ir vaizdo įrašų platformoje „Youtube“. „Instagram“ paskyra (žr. 6.4.1 pav.) buvo sukurta informacijos sklaidai ir bendravimo galimybės plėsti. „Youtube“ paskyra (žr. 6.4.2 pav.) sukurta mokomųjų vaizdo įrašų saugojimui.

7. Vaizdo medžiagos realizavimas

Vaizdo įrašų naudojimas moksle ir švietime vis labiau populiarėja. Pastaruoju metu visame pasaulyje vaizdo įrašų naudojimas intensyviai auga: mokymo įstaigos vis dažniau įtraukia vaizdo įrašų naudojimą į savo mokymo strategijas, naudoja interaktyvias užduotis, bandydamos padidinti studentų aktyvumą mokantis bei norėdamos paįvairinti mokymą, taip pat naudoja trumpus mokomuosius vaizdo įrašus arba tiesiog filmuoja tradicines paskaitas.

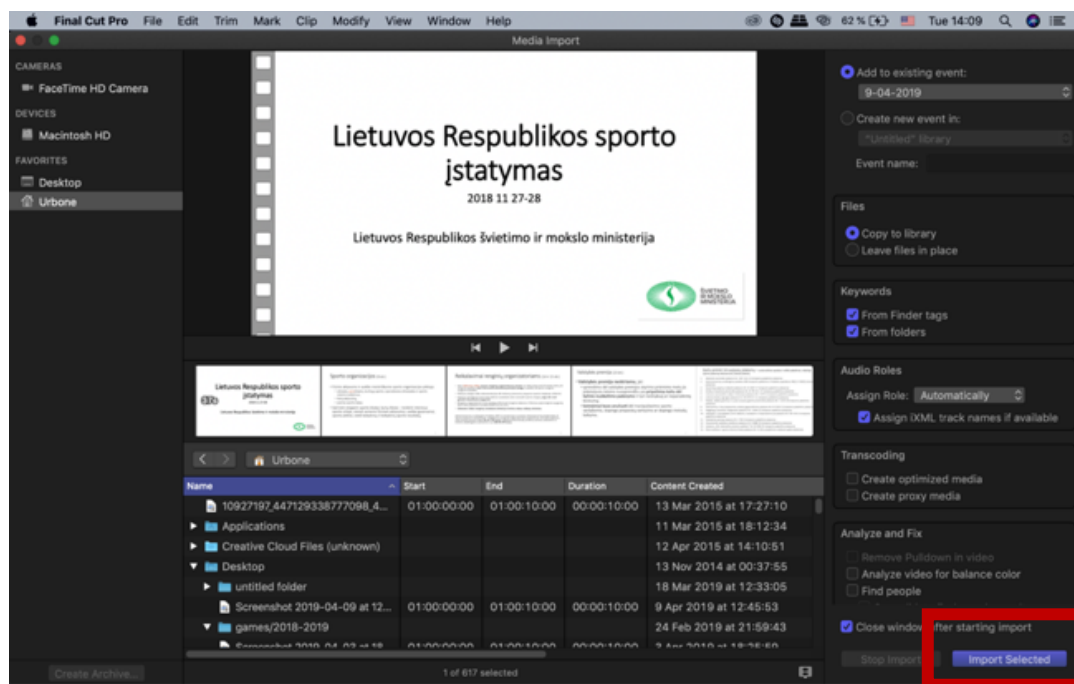
Panaudojimo mokymesi scenarijus. Naudojant „atvirkštinės klasės“ metodą, dėstytojas sukuria vaizdo įrašą studentams prieš paskaitą, jį redaguoja „Final cut pro x“ programa, įterpdamas papildomos tekstinės informacijos bei klausimų studentams. Paskaitos metu dėstytojas demonstruoja mokomojo kurso pagrindinę teorinę medžiagą vaizdo formatu (taip pristatomi įvairūs modeliai, procesai, procedūros ir t.t.), vaizdo įrašą sustabdo tose vietose, kur yra klausimai. Studentai, peržiūrėję vaizdo įrašą, atsako į dėstytojo klausimus ir nusiunčia juos dėstytojui elektroniniu paštu. Dėstytojas įvertina studentų atsakymus prieš sekančią paskaitą. Sekančiai paskaitai studentai paruošia klausimus iš matyto vaizdo įrašo ir užduoda juos kitiems studentams. Diskusijos metu studentai pasikartoja mokymosi medžiagą, kuri jiems buvo pateikta vaizdo įrašė. Universitetuose, kuriuose naudojamas šis mokymo metodas, studentai aktyviai dalyvauja paskaitose, užtikrinamas paskaitų lankomumas, geresni studentų mokymosi rezultatai ir pasiekama aukštesnė mokymosi kokybė.

7.1. Vaizdo įrašų redagavimas

„Final cut pro x“ programa užtikrina maksimalias valdymo, redagavimo, apdorojimo ir išvesties galimybes. Įsisavinus programos pagrindus, galima greitai ir kokybiškai apdoroti vaizdo ir garso medžiagą. Su šia programa galima įgyvendinti daug kūrybinių idėjų, galima padidinti vaizdo įrašų interaktyvumą, pasitelkiant efektus. Puikias galimybes mokomajai medžiagai kurti atveria neribotos teksto panaudojimo galimybės vaizdo medžiagoje. Kuriant mokomąją medžiagą, praverčia vaizdo ir garso įrašų karpymo galimybės. Taip pat galima keisti vaizdo įrašų spalvas, foną, ryškumą. Su „Final cut pro x“ programa galima lengvai koreguoti ir nekokybiškai nufilmuotą vaizdo medžiagą – galima stabilizuoti judantį vaizdą, taip pat keisti vaizdo greičio nustatymus.

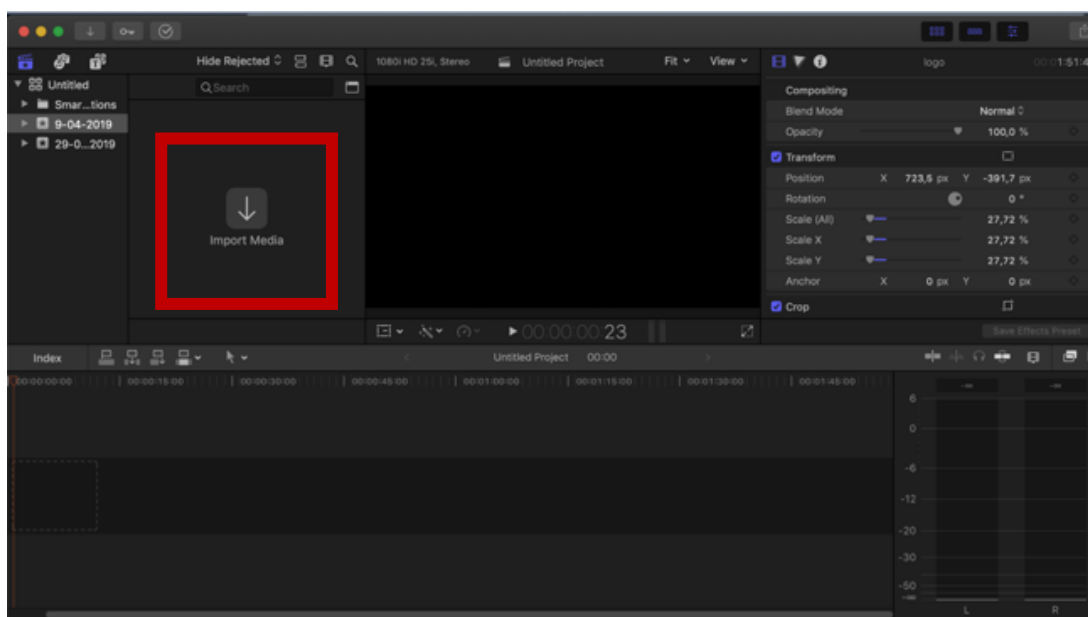
7.2. Vaizdo ir garso medžiagos įkėlimas

Kuriant vaizdo įrašo projektą, pirmiausia reikia įkelti vaizdo įrašus, paveikslus ar garso medžiagą. Tai padaryti galima atvėrus programos langą ir paspaudus klavišų kombinaciją „*Command+I*“ – vaizdo ir garso medžiaga įkeliamą „*Import Media*“ skiltyje. Pasirenkame reikiamą medžiagą, atvertuose aplankuose, pažymint kairiu pelės klavišu ir spaudžiant „*Shift*“ mygtuką. Dešinėje programos lango pusėje nurodome parinktį, ar bus kuriamas naujas projektas ir ar bus kuriamas naujas įvykis. Reikia pažymėti, ar kopijuoti failus, ar palikti juos vietoje. Dirbant su dideliais failais ir mažos atminties kietuoju disku, geriausia pasirinkti jų nekopijuoti, bet juos palikti vietoje, kurioje jie išsaugoti. Viską atlikus, spaudžiame „*Import Selected*“ (žr. 7.2.1 pav.) – vaizdo ir garso įrašai bus rodomi bibliotekos šoninėje juostoje, atverto lango viršuje.

7.2.1 pav. Medžiagos įkėlimas

Įkelti medžiagą taip pat galima pagrindinėje darbo aplinkoje – kairiu pelės klavišu pasirenkame įrašus iš aplanko, kur saugomi įrašai kompiuteryje, ir tempiame į „Import media“ laukelį darbo aplinkos lango kairės pusės viršuje (žr. 7.2.2 pav.).

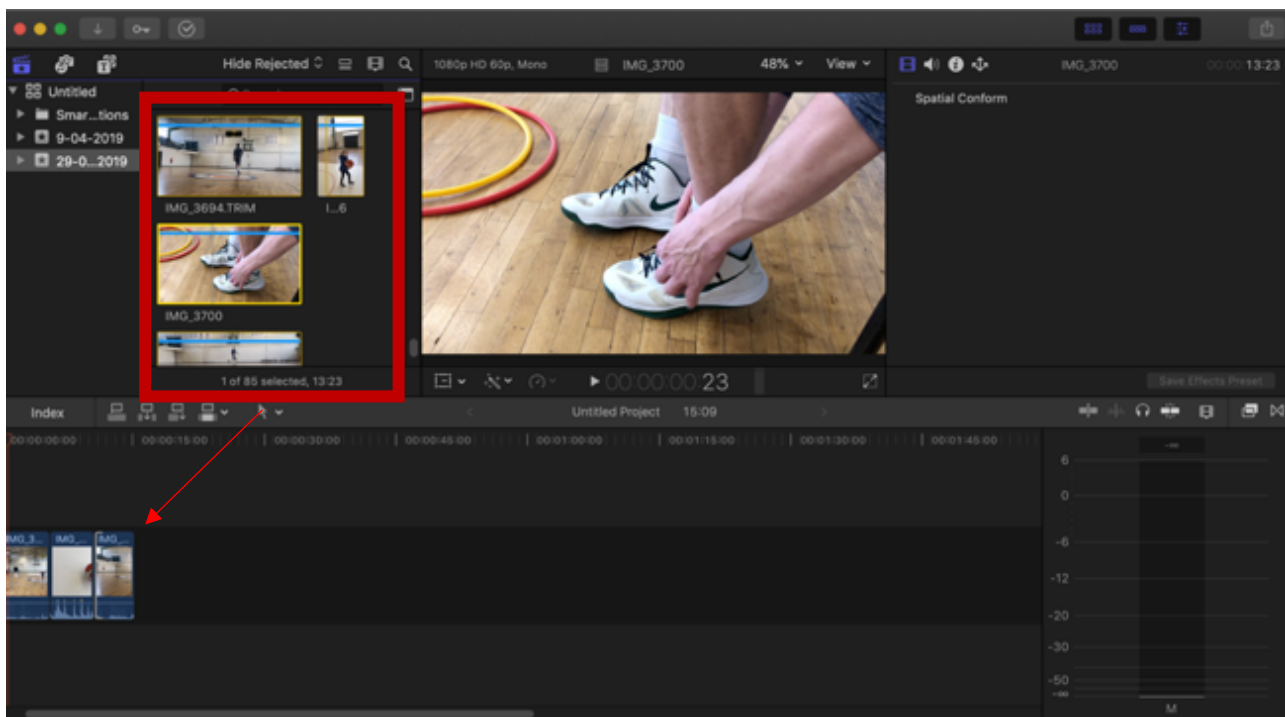

7.2.2 pav. „Import media“ matoma kairėje pusėje viršuje

7.3. Vaizdo įrašų montavimo eiga

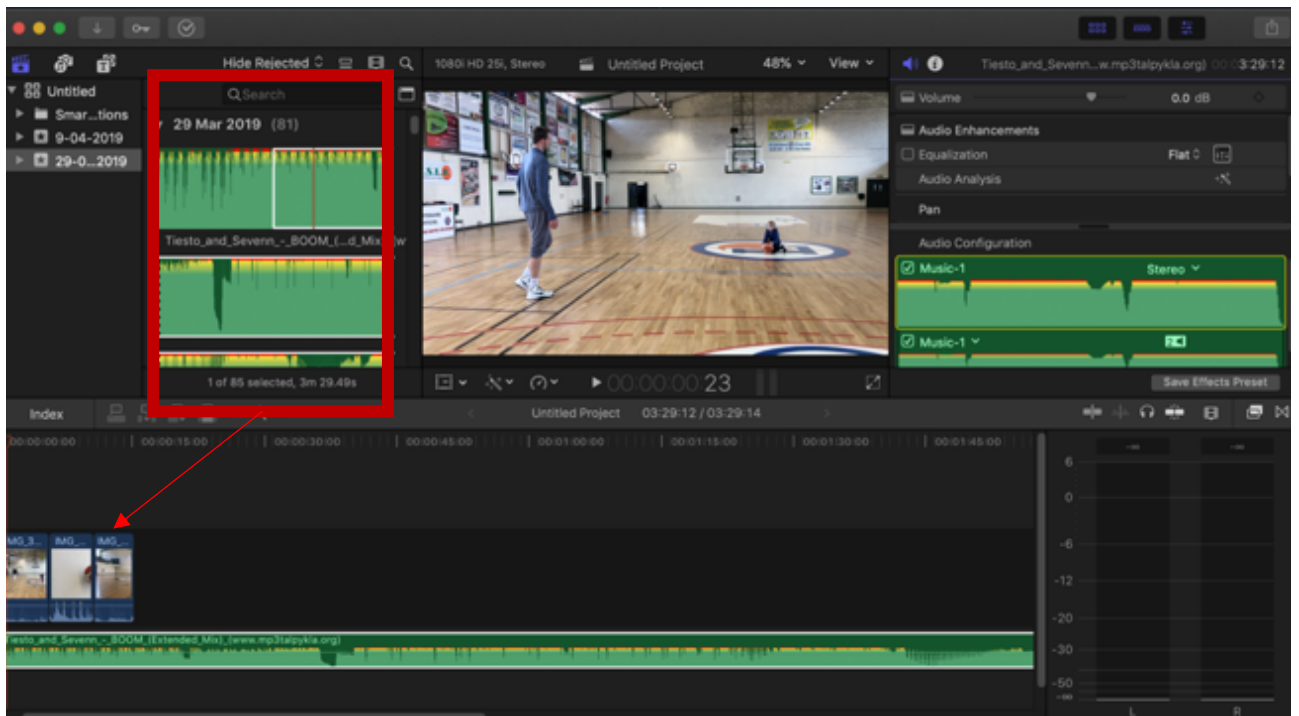
Norint iškirpti vaizdo įrašus, kairiu pelės klavišu pasirenkame vaizdo įrašą – jo rėmelis bus geltonos spalvos, vieną kartą paspaudus kairinį pelės klavišą, tempiant galima reguliuoti nuo kurios vietos pradėti vaizdo įrašą, taip pat kurioje vietoje pabaigti. Viduriniame aplinkos laukelyje galima paspausti trikampį mygtuką ties viduriu ir pažiūrėti pasirinktą vaizdo įrašą. Jei įrašas tinka, galima nutempti

pasirinktą vaizdo įrašą į žemiau esančią laiko juostą (žr. 7.3.1 pav.). Tuos pačius veiksmus atlikti reikia su kiekvienu pasirinktu vaizdo įrašu, atsižvelgiant į tai, kiek įrašų įkėlėme į biblioteką. Laiko juosta yra magnetinė, todėl naujas įrašas prasideda iš karto pasibaigus pirmajam. Kuriant montažą, galima vaizdo įrašus įterpti į bet kurią pasirinktą laiko juostos vietą. Jeigu vaizdo medžiagos nereikia kirpti, galima pasirinkti ir nutempti kelis vaizdo įrašus vienu metu, laikant kairįjį pelės klavišą ir „Shift“ klavišą klaviatūroje. Prailginti ar sutrumpinti vaizdo įrašus galima ir laiko juostoje, pasirinktą vaizdo įrašą ištempiant ar sutraukiant, spaudžiant kairįjį pelės klavišą.

7.3.1 pav. Vaizdo įrašų įkėlimas į laiko juostą

Norint į įrašą įkelti garso įrašus, reikia atlikti tuos pačius veiksmus, tik garso įrašą nutempti žemiau vaizdo įrašų (žr. 7.3.2 pav.). Garso įrašai paryškinti žalia spalva. Juos taip pat galima perklausyti pasirinkus trikampį mygtuką aplinkos viduryje po vaizdo įrašu.

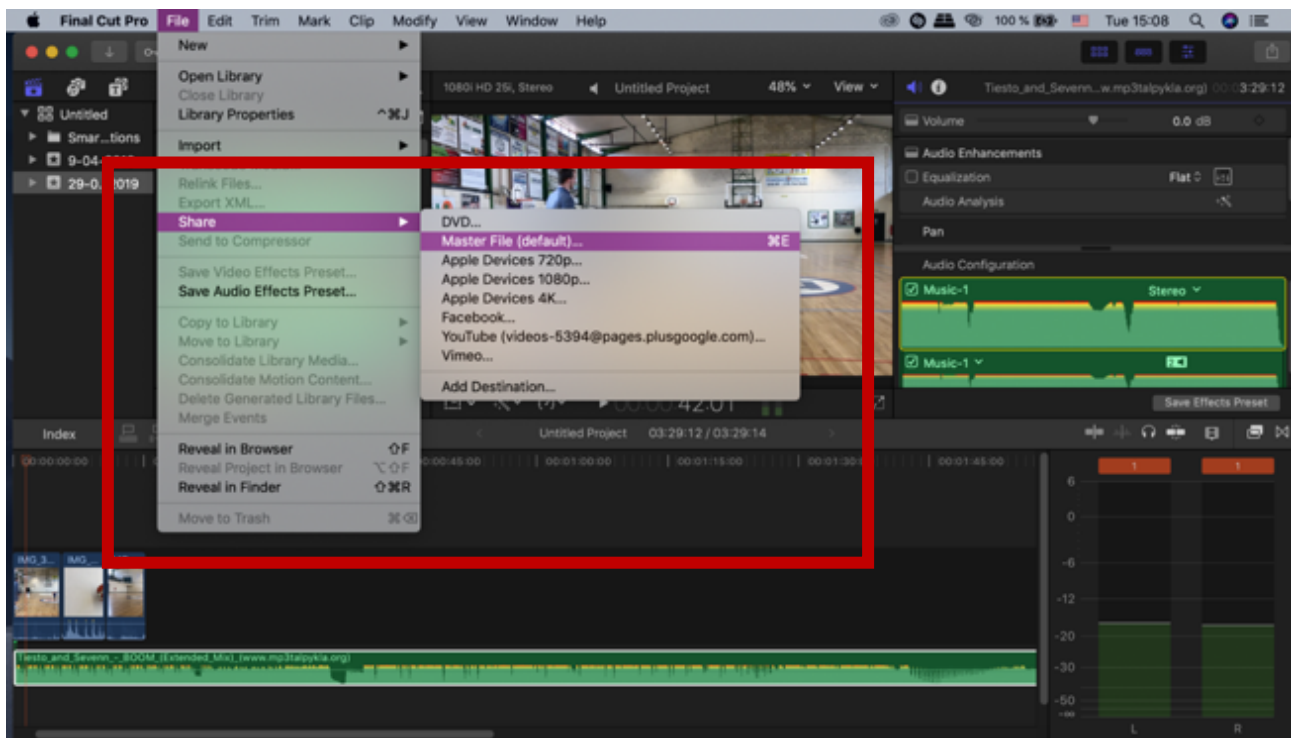

7.3.2 pav. Garso įrašų įkėlimas į laiko juostą

„Final cut pro x“ priemone galima atlikti ne tik vaizdo ar garso montажą, galima atlikti spalvų korekcijas, keisti garso nustatymus, pridėti efektų, įterpti tekstą.

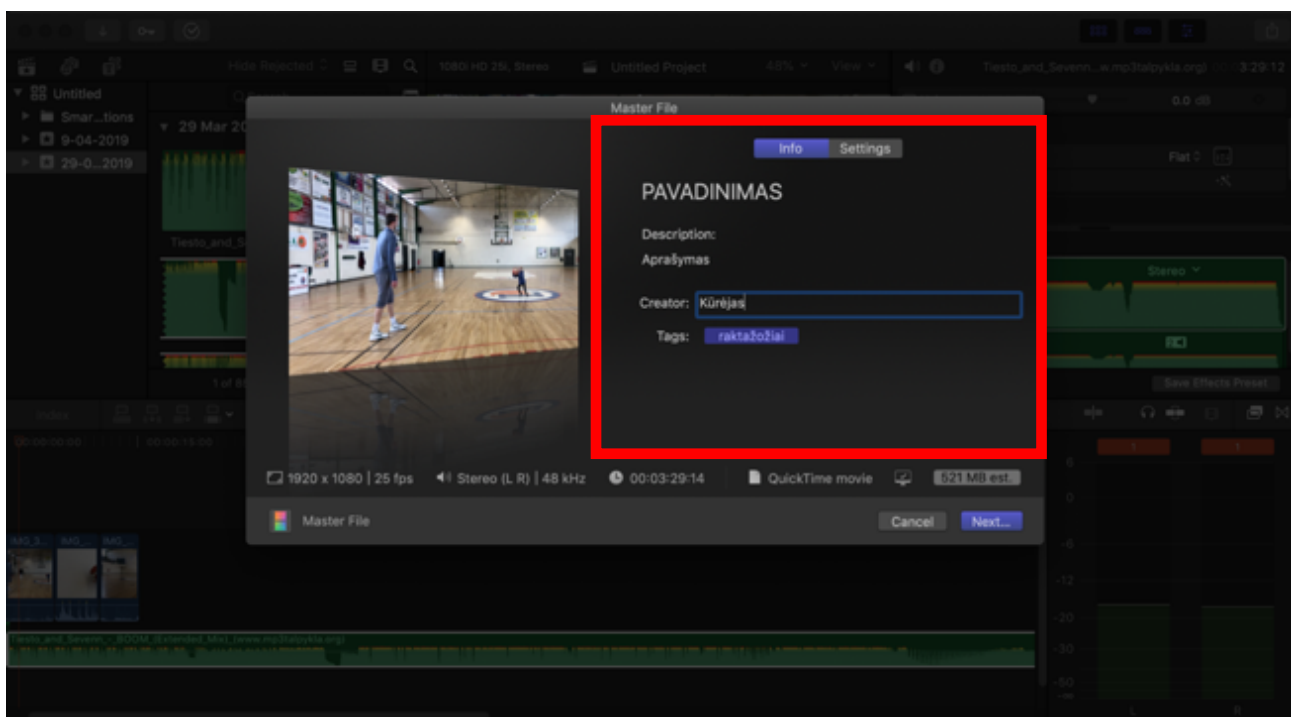
7.4. Vaizdo įrašų eksportavimas

Galima eksportuoti vaizdo įrašą, išsaugojant pagrindinį failą kompiuteryje arba galima įkelti failą į daugelį vaizdo įrašų svetainių – pvz. „YouTube“, „Vimeo“ ir „Facebook“, neišsaugant įrašo kompiuteryje, tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad jei įkėlimo metu nepavyks įkelti, reikės įkėlimo procedūrą kartoti iš naujo. Norint išsaugoti sukurtą įrašą kompiuteryje, kairiu pelės klavišu spaudžiame „File“, pasirenkame „Share“ ir „Master File“ (žr. 7.4.1 pav.).

7.4.1 pav. Įrašo išsaugojimas

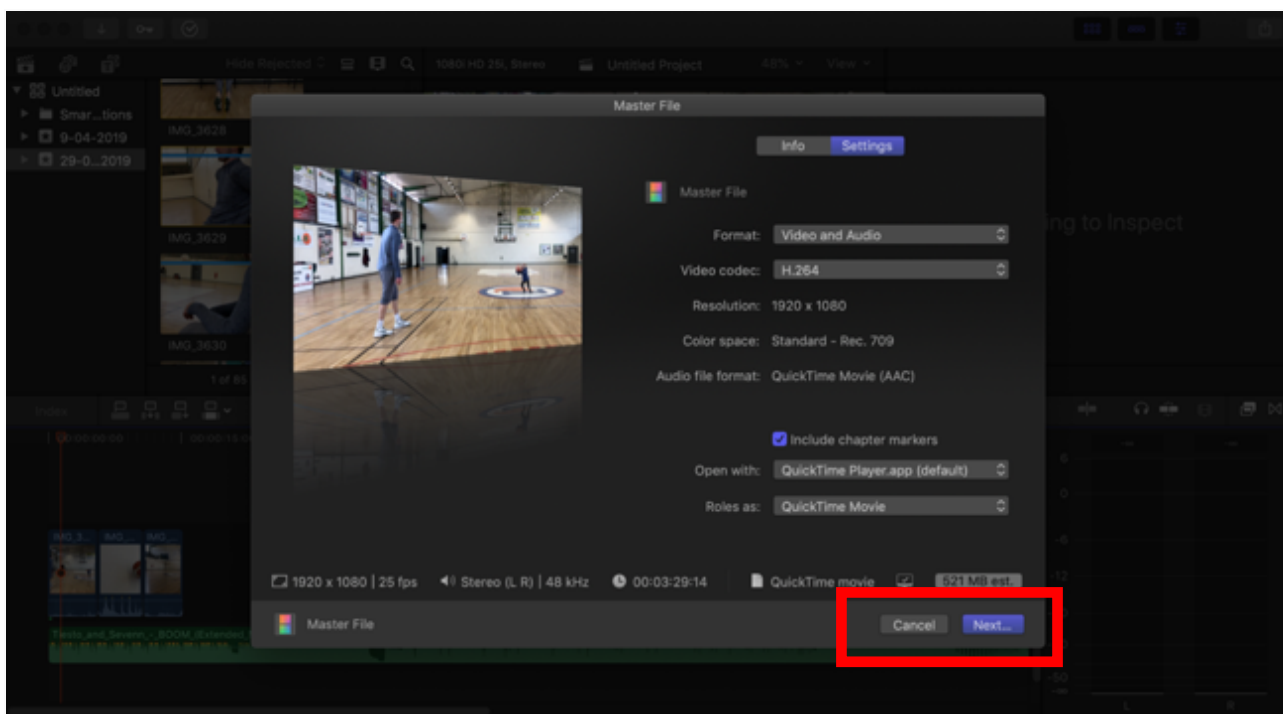
„Info“ skiltyje, „Master File“ atsivėrusio lango dešinės pusės viršuje, paspaudus kairįjį pelės klavišą vieną kartą, galima pakeisti vaizdo įrašo pavadinimą, parašyti aprašymą, įvardinti kūrėją, parašyti raktažodžius (žr. 7.4.2 pav.).

7.4.2 pav. „Info“ parinktys

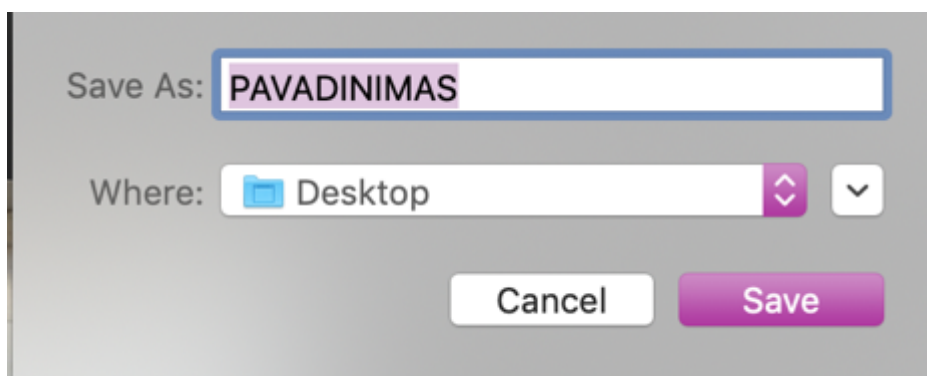
Atvertame lange, dešinės pusės viršuje esančioje „Settings“ skiltyje svarbiausia pasirinkti formatą (ar tai bus vaizdo įrašas, ar vaizdo su garsu ir t.t.) ir vaizdo kodavimo standartą (nuo jo priklausys ir

vaizdo įrašo dydis). Vaizdo įrašo dydį galima matyti atverto lango dešinės pusės apačioje. Nežinant, kurias parinktis pasirinkti, paliekame automatiškai parinktus. Pasirinkus nustatymus, dešinės pusės apačioje spaudžiame „Next“ (žr. 7.4.3 pav.).

7.3.3 pav. „Settings“ parinktys

Naujai atsidariusioje lentelėje, parašome įrašo pavadinimą ir pasirenkame, kur norėtume įrašą išsaugoti. Spaudžiame „Save“ (žr. 7.4.4 pav.).

7.4.4 pav. Galutinis išsaugojimo žingsnis. Saugojimo vietos pasirinkimas

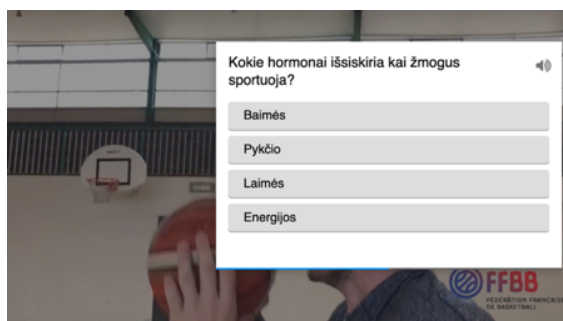
Įkeltą vaizdo ar garso medžiagą į projektus ar įvykius – galima naudoti tiek kartų, kiek prireiks. Esant nebereikalingai medžiagai, galima ją ištrinti, pasirinkus „Move to Trash“ – taip galima ištrinti projektus bei medžiagą iš projektų. „Move to Trash“ galima pasirinkti, pažymėjus kairiu pelės klavišų norimą ištrinti medžiagą, tada paspaudus dešinį pelės klavišą.

7.5. Mokomųjų vaizdo įrašų kūrimas su H5P priemone

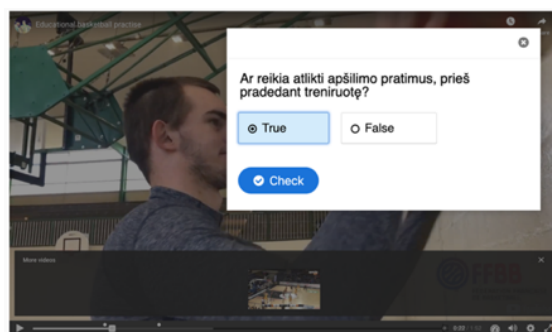
Norint praturtinti vaizdo įrašus interaktyviomis užduotimis, išbandyta priemonė H5P. H5P – tai nemokama, atviroji interaktyvaus interneto turinio kūrimo priemonė. Platformoje *h5p.org* siūloma rinktis net iš 42 interaktyvaus turinio rūšių [16]:

- žaidimų: dėlionių, kortelių, atminties ir kt.
- daugialypės terpės pristatymų: laiko juostų, koliažų, diagramų, plakatų su nuorodomis, vaizdo bei garso įrašų ir kt.
- klausimų: pasirenkamo vieno ar kelių atsakymų, atviro atsakymo, praleisto žodžio, žodžių sudėliojimo ir kt.

Interaktyviais klausimais papildytas vaizdo įrašas buvo sukurtas „Moodle“ virtualiojoje aplinkoje (žr. 7.5.1 pav.).

7.5.1 pav. Interaktyvus vaizdo įrašas, sukurtas panaudojant H5P priemonę

7.5.2 pav. Skirtingi klausimų tipai, naudojant H5P

„Moodle“ 3.8 versijoje yra integruota naujausia H5P technologija, leidžianti kurti interaktyvų turinį pačioje aplinkoje. Kuriant interaktyvų įrašą, pirmiausia sukurtas scenarijus. Pagal mokomąją medžiagą kurse ir vaizdo įrašo temą sukurti interaktyvūs klausimai. Naudojant H5P priemonę taip pat galima pasirinkti klausimų, užduočių tipus (žr. 7.5.2 pav.).

H5P priemonės privalumai – pasižymi paprastu naudojimu, klausimų ir užduočių tipų įvairove, suteikia vaizdo medžiagai interaktyvumo, skatina kūrybiškumą, praktinėje medžiagoje atskleidžia teorinius aspektus. Naudojant H5P technologiją galima pateikti mokymosi medžiagą kūrybiškiau ir įdomiau.

7.6. Vaizdo įrašų pavyzdžiai

Siekiant išsiaiškinti, kokios trukmės ir kaip pateikta mokomoji vaizdo medžiaga yra tinkamiausia sporto treneriams, sukurti skirtingos trukmės ir skirtingų treniruočių vaizdo įrašai (žr. 7.6.1 pav. ir 7.6.2 pav.).

7.6.1 pav. Edukacinė krepšinio treniruotė

7.6.2 pav. Krepšinio apšilimo pratimų treniruotė

Vaizdo įrašai buvo įkelti į „Youtube“ portalą ir pasidalinti viešai. Vaizdo įrašas, pavaizduotas 7.6.1 pav., kurio trukmė 1min 51 s, 2-ių mėnesių laikotarpyje peržiūrėtas 76 kartus.

Vaizdo įrašas, pavaizduotas 7.6.2 pav., kurio trukmė 5 min 10 s, 6-ių mėnesių laikotarpyje peržiūrėtas 119 kartų. Sprendžiant iš nedidelio skirtumo peržiūrų per 2-ų ir 6-ių mėnesių laikotarpius, galima daryti prielaidą, jog vaizdo įrašo trukmė neturi įtakos susidomėjimu vaizdo įrašais, svarbiau yra pateikiamo įrašo turinys ir jo kokybė.

Vizualizuota mokomoji medžiaga yra plačiai naudojama praktiniams įgūdžiams lavinti, todėl kuriant bei redaguojant vaizdo medžiagą, panaudojant tinkamas priemones yra praplečiamos kuriamos mokomosios medžiagos galimybės bei sutaupomas laikas.

8. Sistemos kokybės įvertinimas

Sukūrus modelį bei realizavus sistemą, interneto puslapis www.mycitysport.com ir nuotolinio mokymosi kursas mycitysport.moodlecloud.com buvo paruošti bandomajam testavimui. Šią profesinių kompetencijų ugdymo sistemą išbandė ir įvertino 30 sporto sferoje dirbančių pradedančiųjų bei kvalifikuotų trenerių. Tyrime dalyvavo 25 vyrai ir 5 moterys, kurių amžius pasiskirstė: 56,7% (17) – nuo 31 iki 40 metų, 20% (6) – nuo 41 iki 50 metų, 10% (3) – nuo 51 iki 60 metų, 6,7% (2) – nuo 21 iki 30 metų, 6,7% (2) – virš 60 metų.

Treneriams buvo pristatyta kompetencijų ugdymo sistema – interneto puslapis, kurio paskirtis yra informacinio pobūdžio bei nuotolinis mokymosi kursas, kuriame pateikta įvairi mokymosi medžiaga. Siekiant iširti, kokia mokymosi medžiaga tinkamiausia treneriams, buvo pateikta skaitymui skirta mokymosi medžiaga, vaizdo įrašai, interaktyvi mokymosi medžiaga – vizualizuoti vaizdo įrašai, testai, taip pat nuorodos į papildomus informacijos šaltinius. Tyrimo metu treneriai susipažino su informacija interneto puslapyje, užsiregistravo nuotolinio mokymosi kurse „My city sport – kursai sporto treneriams“, „Moodle Cloud“ sistemoje. Susipažinę su pateikta medžiaga ir informacija, baigę sistemos testavimą, treneriai atsakė į pateiktus klausimus „Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos įvertinimo“ anketoje. Klausimai buvo pateikti „Google Forms“ (žr. 2 priedas).

Tyrimo rezultatai patvirtino, kad informacija interneto puslapyje yra pateikta aiškiai (žr. 8.1 lentelė). Respondentai įvertino, jog interneto puslapyje www.mycitysport.com informacija apie kursus „Moodle Cloud“ aplinkoje pateikta labai aiškiai – 17, aiškiai – 13, informacija apie sporto organizacijas pateikta labai aiškiai – 22, aiškiai – 8. Treneriams taip pat labai aiškiai pateikta informacija apie trenerio licencijos įsigijimo tvarką – 19-ai respondentų ši informacija pasirodė labai aiški, 10-iai aiškiai, tik vienas treneris pasisakė, jog neturi nuomonės apie šią informaciją. Informacija apie atvirosius mokymosi išteklius pateikta labai aiškiai – 18-ai trenerių, aiškiai – 11-ai, vienas treneris neišsakė nuomonės. Informaciją apie bendravimo galimybes su kursų kūrėjais treneriai taip pat įvertino teigiamai – 14-ai trenerių labai aiški informacija, 15-ai aiški informacija, vienas neturėjo nuomonės.

8.1 lentelė Informacijos aiškumas www.mycitysport.com puslapyje

	Labai aiški	Aiški	Neturiu nuomonės	Neaiški	Labai neaiški
Informacija apie kursus „Moodle Cloud“ aplinkoje	17	13	–	–	–
Sporto organizacijų informacija	22	8	–	–	–
Trenerio licencijos įgijimo tvarka	19	10	1	–	–
Atvirieji mokymosi ištekliai	18	11	1	–	–
Bendravimo galimybė su kursų kūrėjais	14	15	1	–	–

Dauguma respondentų nurodė, jog informaciją apie kursus norėtų gauti kreipiantis elektroniniu paštu ar telefono numeriu (80%) bei užsiprenumeruodami naujienlaiškį (70%). Beveik pusė apklaustųjų (46,7%) patikrintų informaciją apie kursus interneto puslapyje bei užpildytų užklauso formą (žr. 8.2 lentelė). „Moodle Cloud“ platformoje asmeninę žinutę parašytų 43,3% apklaustųjų, kiek mažiau trenerių (36,7%) pateiktų užklauso forumė. Sprendžiant iš šių duomenų, galime teigti, jog sistemoje suplanuotas forumas yra nepasiteisinęs – dauguma trenerių informaciją norėtų gauti asmeniškai, elektroniniu paštu (žr. 8.2 lentelė).

8.2 lentelė Priemonės informacijai apie kursų

Priemonės informacijai apie kursų	Pasiskirstymas
Naujienlaiškio prenumeravimas	21 (70%)
Susisiekimas el. paštu ar telefonu	24 (80%)
Informacija interneto puslapyje	14 (46,7%)
Užklauso forma interneto puslapyje	14 (46,7%)
Žinutė „Moodle Cloud“ platformos forume	13 (43,3%)
Asmeninė žinutė „Moodle Cloud“ platformoje	13 (43,3%)

Tyrimo metu nustatyta, kad tinkamiausiai mokomoji medžiaga treneriams yra pateikta, naudojant interaktyvias veiklas (H5P interaktyvius vaizdo įrašus, testus) – 20 atsakiusiųjų nurodė, jog ši veikla labai tinkama, 10 nurodė, jog tinkama (žr. 8.3 lentelė). Dauguma trenerių nurodė, kad pateikti vaizdo įrašai jiems tinkami – 17-ai labai tinkami, 12-ai tinkami, vienas neturėjo nuomonės. Treneriai įvertino, jog skaitymui skirta medžiaga taip pat labai tinkama – 16-ai, tinkama – 14-ai. Šiek tiek mažiau tinkamos jiems pasirodė nuorodos į papildomus šaltinius (11 – labai tinkama, 19 – tinkama).

8.3 lentelė Mokomosios medžiagos pateikimas *mycitysport.moodlecloud.com*

	Labai tinkama	Tinkama	Neturiu nuomonės	Netinkama	Labai netinkama
Skaitymui skirta mokymosi medžiaga	16	14	–	–	–
Vaizdo įrašai	17	12	1	–	–
Interaktyvios veiklos (H5P, interaktyvūs vaizdo įrašai, testai)	20	10	–	–	–
Nuorodos į interneto puslapius bei į kitus mokymosi šaltinius	11	19	–	–	–

Tyrimo metu nustatyta, jog geriausiai įsimenama, efektyviausiai pasisavinama mokymosi medžiaga yra vaizdo įrašai (73,3%) bei skaitymui skirta medžiaga (70%). Interaktyvias veiklas (H5P vaizdo įrašus, testus) pasirinko 50% apklaustųjų. Mažiausiai efektyvi (36,7%) mokymosi medžiaga, pasak tyrimo dalyvavusiųjų trenerių, yra nuorodos į papildomą medžiagą (žr. 8.4 lentelė).

8.4 lentelė Mokomosios medžiagos pateikimo efektyvumas

Mokymosi turinio pateikimo būdas	Pasiskirstymas
Skaitymui skirtas mokymosi medžiaga	21 (70%)
Vaizdo įrašai	22 (73,3%)
Interaktyvios veiklos (H5P vaizdo įrašai, interaktyvūs testai)	15 (50%)
Nuorodos į interneto puslapius bei informacijos šaltinius	11 (36,7%)

Treneriai įvertino vizualizuotą mokomąją medžiagą nuotolinio mokymo kurse labai teigiamai – net 83,3% apklaustųjų vertinimo skalėje nuo 1 iki 10 vizualizuotą mokomąją medžiagą įvertino maksimaliu, 10 balų. 13,3 % apklaustųjų įvertino – 9, 3,3% – 7-iais balais.

Dauguma apklaustųjų, net 83,3% atsakė, jog ne ilgesnė nei 8 minutės vaizdo įrašų trukmė jiems pasirodė tinkama. 16,7% nurodė, kad trukmė per ilga, tačiau niekas nepasirinko, kad vaizdo įrašai

turėtų būti ilgesni. Iš to galime spręsti, kad treneriai geriau įsisavina vaizdo mokomąją medžiagą pateiktą mažomis dalimis.

Mokomosios medžiagos turinį treneriai įvertino taip pat labai palankiai. 86,7% respondentų atsakė, jog mokomosios medžiagos turinys yra tinkamas, temos puikiai parinktos. 13,3% apklaustųjų nurodė, jog turinys yra tinkamas, tačiau trūksta išsamumo.

Dauguma respondentų (86,7%) atsakė, jog tikrai rekomenduotų šią profesinių kompetencijų ugdymo sistemą ir dar kartą dalyvautų tokio pobūdžio kursuose. Iš to galime spręsti, jog aiškiai išdėstyta informacija ir mokomosios medžiagos įvairovė motyvuoja ugdyti kompetencijas nuotoliniu būdu.

83,3% apklaustųjų teigė, jog kurse atrado naujos, jiems nežinomos informacijos. Likusiems 16,7% apklaustųjų kursas patiko, tačiau visa pateikta informacija kurse jiems buvo žinoma.

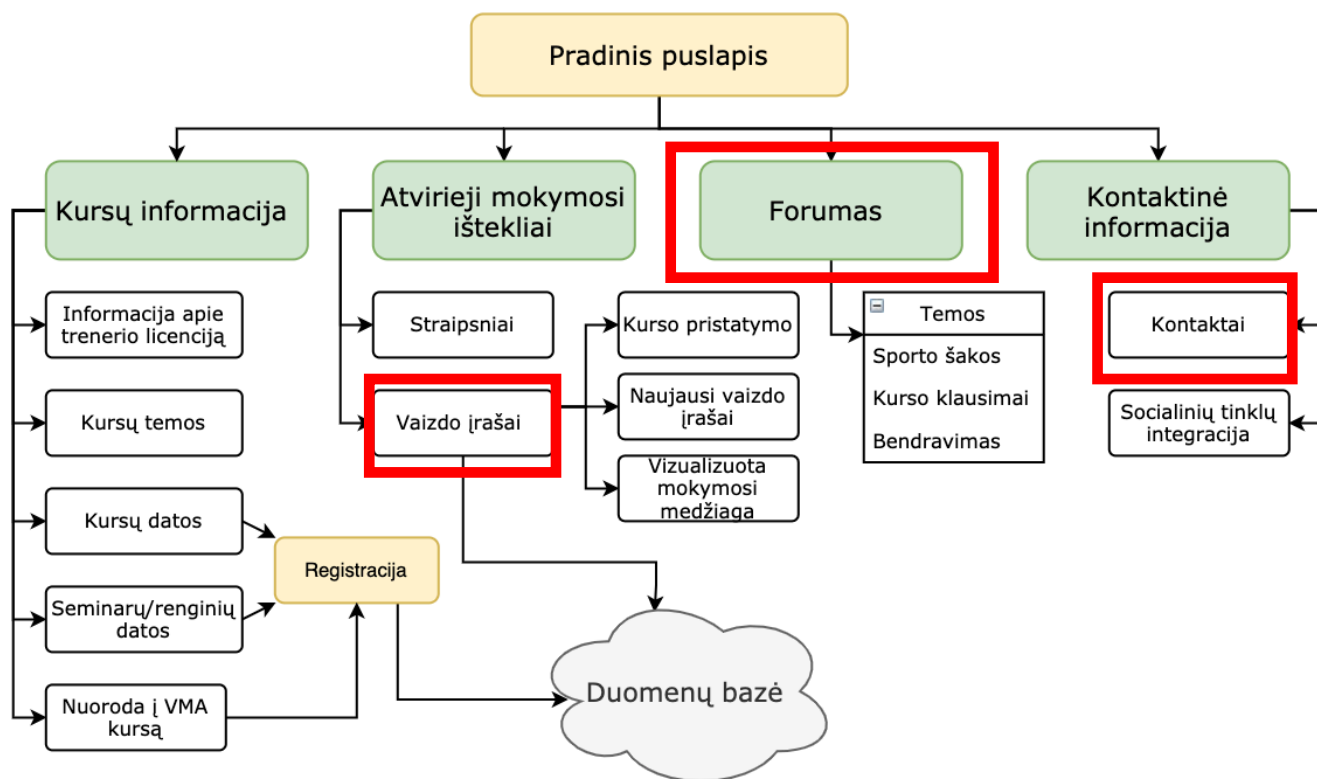
Tyrimo metu treneriai išsakė pastebėjimus apie kompetencijų ugdymo sistemą – jiems patiko įgyti žinių informacinių technologijų srityje, taip pat treneriams patiko išbandyti interaktyvius vaizdo įrašus.

Tyrimo rezultatai parodė trenerių teigiamą požiūrį į trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemą. Nustatyta, kad ne visos sistemoje planuotos bendravimo priemonės yra būtinos. Teigiami apklausos rezultatai interneto puslapio tyrime parodo, kad labai svarbu atsižvelgti į konkrečią, glaustą informaciją. Taip pat nors ir vizualizuota mokymosi medžiaga vertinama labai palankiai, tačiau derėtų atkreipti dėmesį, kad treneriai mokymuisi renkasi ir skaitymui skirtą medžiagą.

9. Sistemos koregavimas

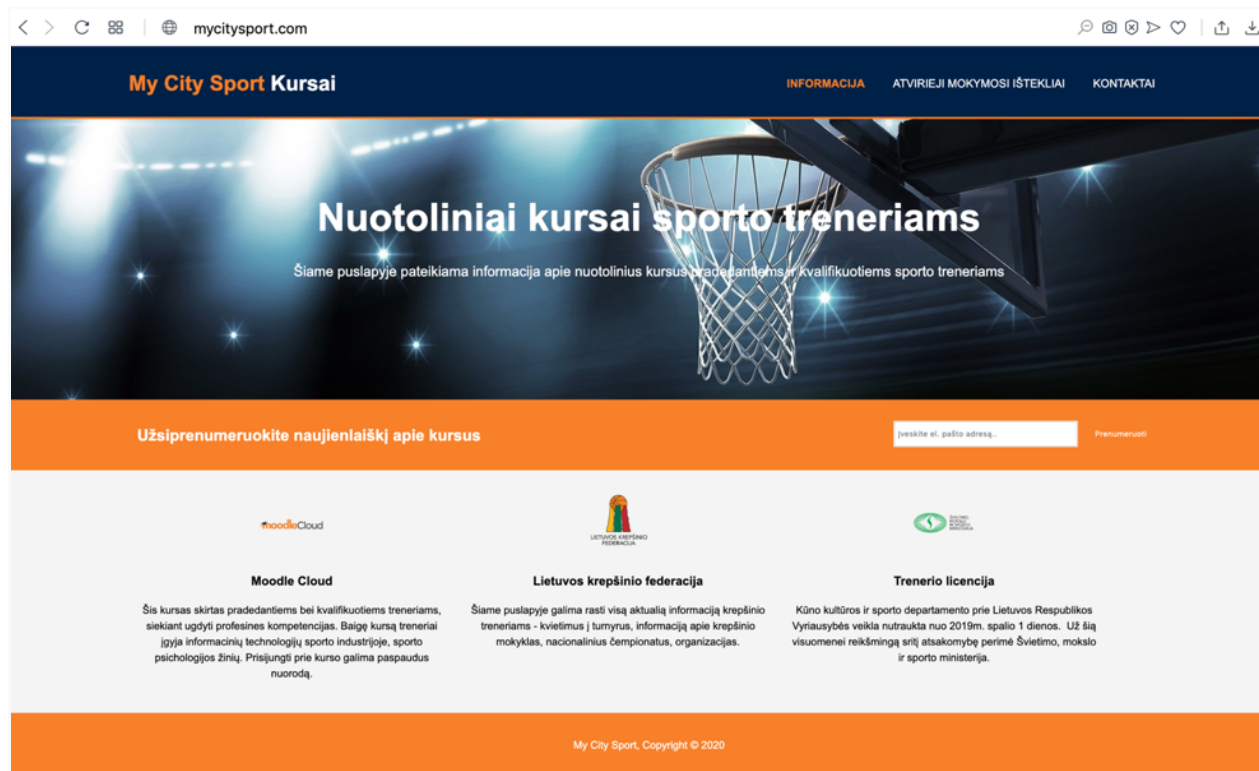
9.1. Interneto puslapis

Įvertinus veikiančios trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos bandomojo testavimo rezultatus, nuspręsta atlikti pokyčius (žr. 9.1.1 pav.). Siekiant neperkrauti informacijos, vaizdo įrašai perkelti į VMA kursą.

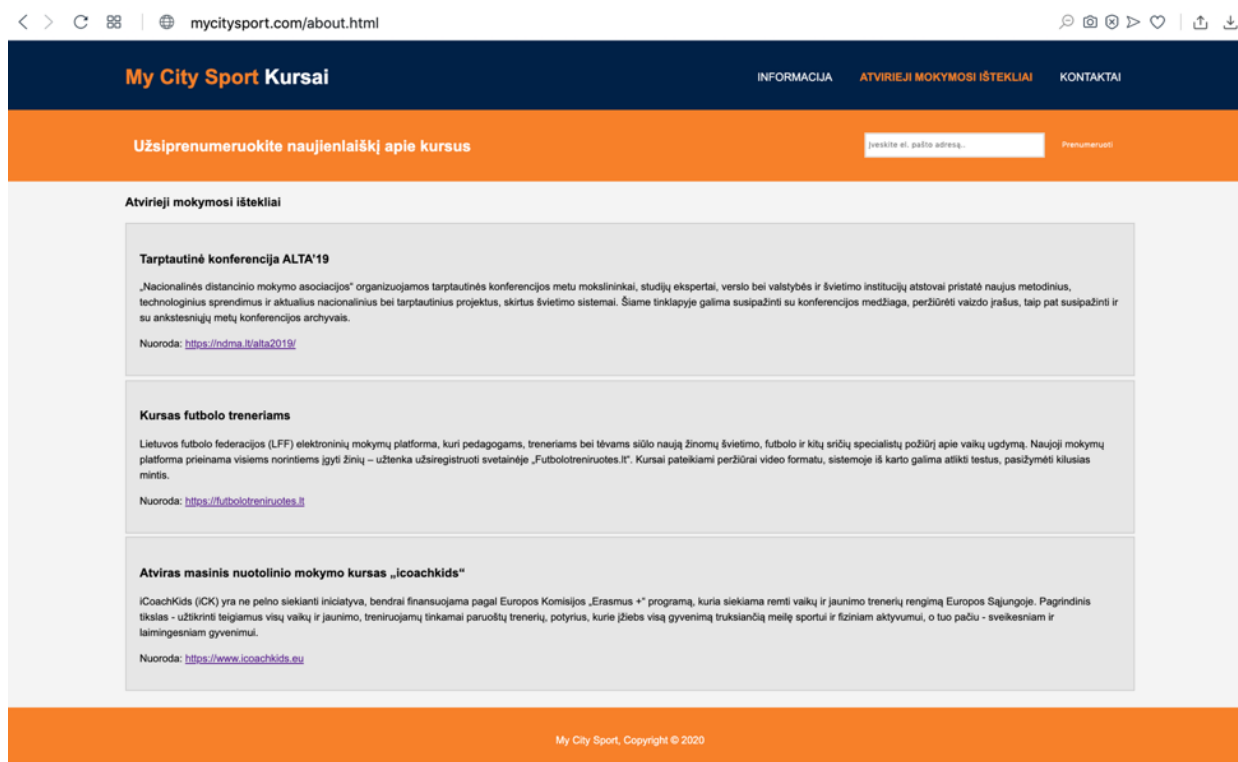
9.1.1 pav. Interneto puslapio modelio korekcija

Interneto puslapyje atsisakyta forumo skilties (žr. 9.1.2 pav.). Tyrimo metu išsiaiškinta, jog treneriams interneto puslapis reikalingas tik gauti konkrečią informaciją, o ne bendravimui. Remiantis tyrimu, realizuojant sistemą, pakanka sukurti forumą virtualiojoje mokymosi aplinkoje. Tyrime dalyvavę treneriai informaciją apie kursus norėtų gauti naujienlaiškiu, todėl kiekviename puslapyje sudaryta galimybė užsiprenumeruoti naujienlaiškį.

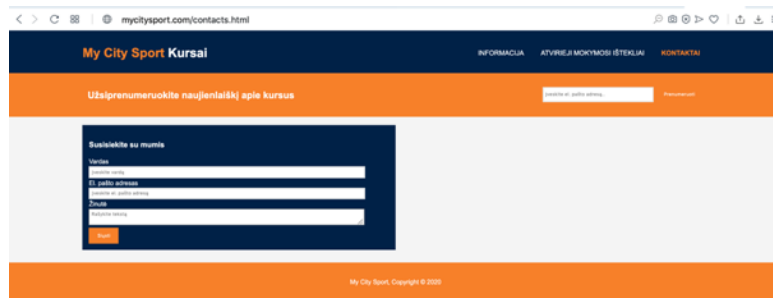
9.1.2 pav. Interneto puslapis, atlikus sistemos koregavimą

Atvirųjų mokymosi išteklių skiltis papildyta naudingomis nuorodomis, siekiant įgyti žinių ne tik įvairių sporto šakų srityse, bet ir informacinių technologijų srityje (žr. 9.1.3 pav.). Informacija pateikta glaustai ir aiškiai.

9.1.3 pav. Interneto puslapis papildžius atviraisiais mokymosi ištekliais

Atsižvelgiant į trenerių poreikį gauti informaciją iš kursų kūrėjų apie kursus, pridėta susisiekiimo forma (žr. 9.1.4 pav.). Susisiekiimo formoje parašius vardą, elektroninio pašto adresą bei turimus klausimus, numatyta galimybė susisiekti su kursų organizatoriais.

9.1.4 pav. Interneto puslapio kontaktų forma

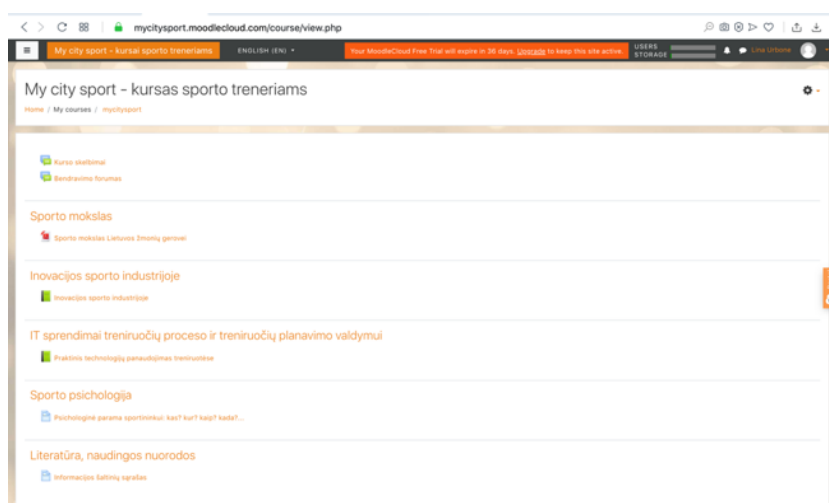
9.1.5 pav. Interneto puslapis mobiliuosiuose įrenginiuose

Tyrimo metu treneriai išreiškė poreikį nuolatos tikrinti atnaujinamą informaciją, todėl nuspręsta pritaikyti interneto puslapį mobiliems įrenginiams (žr. 9.1.5 pav.).

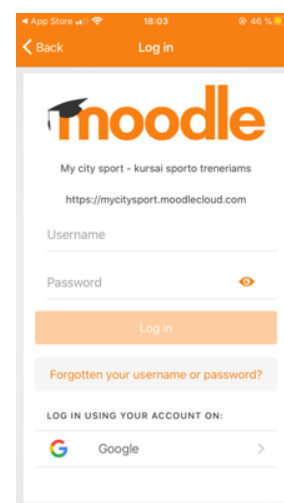
Atsižvelgiant į sistemos įvertinimo rezultatus, galima teigti, jog interneto puslapis yra puiki informacinio pobūdžio priemonė, kuriame galima ne tik dalintis informacija apie nuotolinio mokymosi kursus, bet ir dalintis naudingais atviraisiais mokymosi ištekliais. Siekiant maksimalaus interneto puslapio efektyvumo, informacija turi būti nuolatos atnaujinama.

9.2. Kursas virtualiojoje mokymosi aplinkoje

Siekiant užtikrinti paprastą prisijungimą kursų kūrėjams bei dalyviams, kurso kūrimui pasirinkta „Moodle Cloud“ virtualioji mokymosi aplinka (žr. 9.2.1 pav.). Kuriant kursus „Moodle Cloud“, nereikia įsidiegti pačios programos, taip pat ji yra lengvai pasiekama.

9.2.1 pav. Kursas „Moodle Cloud“

9.2.2 pav. Prisijungimas prie kurso telefonu

Užtikrinant pasiekiamumą, sukurtas prisijungimas prie kurso, naudojant „Google“ paskyrą. Kursas taip pat yra pasiekiamas mobiliuosiuose įrenginiuose (žr. 9.2.2 pav.). Norint prisijungti prie kurso mobiliajame įrenginyje, reikia atsisiųsti „Moodle“ programėlę.

Įvertinus sistemos bandomojo testavimo rezultatus, galima teigti, jog „Moodle Cloud“ aplinka yra pasirinkta tikslingai. Siekiant kurso efektyvumo, derėtų atkreipti dėmesį į kursų temų pasirinkimą bei mokomąją medžiagą pateiktą kurse. Kadangi tyrimo rezultatai parodė, jog skaitomoji mokomoji medžiaga vertinama palankiai, reikėtų kursą papildyti daugiau teorinės medžiagos.

Išvados

1. Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas yra aktuali tema visame pasaulyje – treneriai nuolatos turi poreikį kelti kvalifikaciją. Ugdant profesinius gebėjimus, treneriams labai svarbi mokymosi medžiaga, kurią galėtų naudoti praktikoje. Atlikus mokslinės literatūros analizę atskleista, kad praktinius aspektus geriausiai atspindi vizualizuota mokymosi medžiaga.
2. Atlikus nuotolinio mokymosi sporto industrijoje analizę ir apibendrinus sociologinio tyrimo, kuriame dalyvavo 17 skirtingos kvalifikacijos ir sporto šakų trenerių, išvadas – nustatyta, jog treneriams (70,6%) yra tinkami tiek tradicinis, tiek nuotolinis mokymosi būdai. Tinkamiausi būdai mokymosi medžiagai pateikti – vaizdo įrašai (iki 8 min.), vaizdo įrašai–paskaitos ir mišriai pateikta mokymosi medžiaga. Šio darbo metu buvo atskleista, kad treneriai turi didelį poreikį turėti lengvai pasiekiamą, atnaujintą, vizualizuotą mokymosi medžiagą. Treneriai (64,7%) įvertino, kad vaizdo medžiaga ugdymo procese jiems yra labai svarbi.
3. Suprojektuotas trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos modelis, kurio dalys, apimančios informacines technologijas, nagrinėjamos šiame darbe:
 - interneto puslapio modelis, kurio įgyvendinimui pasirinkta „Atom“ rengyklė dėl suderinamumo „MacOs“ operacinėje sistemoje. Interneto puslapio saugojimui pasirinkta „Amazon Web Services“ paslauga „Amazon S3“;
 - kurso virtualiojoje mokymosi aplinkoje kūrimo modelis, pasirenkant „Moodle“ VMA. „Moodle“ aplinkoje yra integruota H5P priemonė, kurią naudojant, galima kurti interaktyvius mokomuosius vaizdo įrašus;
 - mokomųjų vaizdo įrašų kūrimo modelis. Vaizdo įrašų montavimui pasirinkta „Final cut pro X“ aplikacija, nes ja paprasta naudotis ir turi platų spektrą funkcinių galimybių.
4. Realizuojant trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemą, sukurtas informacinio pobūdžio interneto puslapis, kuriame pateikiama aktuali treneriams informacija bei atvirieji mokymosi ištekliai ir nuoroda į sukurtą mokymosi kursą VMA. „Moodle“ kursas realizuotas „Moodle Cloud“ aplinkoje dėl pasiekiamumo ir galimybės kursų kūrėjams sukurti kursą, neįsidiegiant papildomos programinės įrangos. Sukurti sporto tematikos vaizdo įrašai, kurie naudojant H5P priemonę „Moodle Cloud“ aplinkoje, papildyti interaktyvia veikla. Sukurtos socialinių tinklų paskyros, praplečiančios bendravimo ir bendradarbiavimo galimybes.
5. Siekiant įvertinti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos patikimumą, atliktas bandomasis testavimas. Dauguma respondentų nurodė, jog informaciją apie kursus norėtų gauti asmeniškai, kreipiantis elektroniniu paštu ar telefono numeriu (80%) bei užsiprenumeruodami naujienlaiškį (70%). Įvertinus trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos bandomojo testavimo rezultatus, nuspręsta atlikti pokyčius interneto puslapyje bei „Moodle Cloud“ kurse. Interneto puslapyje atsisakyta forumo, sukurta skiltis naujienlaiškiui bei sukurta susisiekiimo forma, puslapis pritaikytas mobiliesiems įrenginiams. „Moodle Cloud“ kurse sukurta prisijungimas prie kurso, naudojant „Google“ paskyrą.
6. Numatoma trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos plėtra. Magistrinio projekto tyrimų metu buvo bendradarbiaujama su tarptautinės futbolo federacijos akademija „UEFA Academy“, taip pat ir su Prancūzijos krepšinio federacija. Praktika Prancūzijos krepšinio federacijoje planuojama nuo 2020 m. rudens (2020 m. kovo – gegužės mėn. dėl šalyje įvesto karantino, ji atidėta).

Atliekant magistrinio projekto tyrimus, buvo parašyti du straipsniai. Pirmasis straipsnis, kurio tema – „Vizualizuotos medžiagos panaudojimas sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdyme“ parašytas remiantis sociologinio tyrimo duomenimis. Straipsnis publikuotas tarptautinės konferencijos „Pažangios mokymosi technologijos ir aplikacijos. Žaidybinimas švietime – ALTA'18“ pranešimų leidinyje (žr. 3 priedas). Antrojo straipsnio tema – „Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu apžvalga ir paramos teikimo planas besimokantiems treneriams“. Šis straipsnis publikuotas „Pažangios mokymosi technologijos ir aplikacijos. Ateities mokymosi aplinkos – ALTA'19“ pranešimų leidinyje (žr. 4 priedas).

Literatūros sąrašas

1. ANTONIOU, P. et al. Applying Multimedia Computer-Assisted Instruction to Enhance Physical Education Students' Knowledge of Basketball Rules. In *Physical Education & Sport Pedagogy* [interaktyvus]. 2003. Vol. 8, no. 1, p. 78–90. [žiūrėta 2018-10-15]. . Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1740898030080106>>.
2. LESER, R. et al. Effectiveness of multimedia-supported education in practical sports courses. In *Journal of sports science & medicine* [interaktyvus]. 2011. Vol. 10, no. 1, p. 184–92. [žiūrėta 2018-10-15]. . Prieiga per internetą: <<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24149313>>.
3. MIŠKINIS Kęstutis *Sporto pedagogikos pagrindai : vadovėlis kūno kultūros ir sporto specialybių studentams / Kęstutis Miškinis. - Lithuanian Sports University. . Kaunas: LKKA, 2002. 472 p. ISBN ISBN: 9986569761.*
4. *Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės* [interaktyvus]. . [žiūrėta 2018-12-01]. Prieiga per internetą: <www.kksd.lt>.
5. *Lietuvos krepšinio federacijos veiklos strategija* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-12-01]. Prieiga per internetą: <https://www.krepsinionamai.lt/wp-content/uploads/2016/08/LKF-strategija-2016-2020-m_Patvirtinta-2016-05-31.pdf>.
6. *Sveikatingumo trenerių kvalifikacijos kėlimo kursai*. VšĮ „Lietuvos sporto akademija“, 2020 [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-12-01]. Prieiga per internetą: <https://www.sportoakademija.lt/courses_licenses/kursai-kksd-leidimui/>.
7. Quality Coaching Framework. In [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-25]. Prieiga per internetą: <<https://www.teamusa.org/About-the-USOC/Programs/Coaching-Education/Quality-Coaching-Framework>>.
8. TARGAMADZĖ Aleksandras ir kt. *Naujos distancinio švietimo galimybės*. Vilnius: Standartų Spaustuvė, 1999. ISBN 9986914167
9. RUTKAUSKIENĖ Danguolė, TARGAMADZĖ Aleksandras IR MUŠANKOVIENĖ VILMA Rūta *Nuotolinis mokymasis: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija, 2003. ISBN 9955093218.
10. Apple Inc.: *Final Cut Pro X User Guide* [interaktyvus]. Apple, 2019 [žiūrėta 2019-04-09]. Prieiga per: <https://itunes.apple.com/us/book/final-cut-pro-x-user-guide/id976299089?mt=11> .
11. PCMag Digital Group: *PC Mag* [interaktyvus]. PCMag, 2019 [žiūrėta 2019-04-09]. Prieiga per: <https://www.pcmag.com/roundup/291335/the-best-video-editing-software> .
12. ŽILIONIS Sigitas, ROŽNIENĖ Daina, ANDRIUŠAITIENĖ Daina, KAVALIAUSKAS Valentinas *PROFESIJOS MOKYTOJŲ RENGIMO GALIMYBĖS, JŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS*. Vilnius: Lodvila, 2013. ISSN 1822-4156 [žiūrėta 2019-06-19]. Prieiga per: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/vlm_Profesijos-mokytoju-rengimo-galimybes-ju-kvalifikacijos-tobulinimas_2013.pdf.
13. PROF. HABIL. DR. MARIJONA BARKAUSKAITĖ, DR. AGNĖ BRANDIŠAUSKIENĖ, DOC. DR. LORETA CHODZKIENĖ IR KT. *Edukologijos inžinerijos link: teorijos ir praktikos sanglauda*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 2015. ISBN 978-9955-20-994-2
14. *Krepšinio trenerio pažymėjimo išdavimo tvarka* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-12-01]. Lietuvos krepšinio trenerių asociacija, 2008m. Prieiga per: <https://www.krepsinionamai.lt/wp-content/uploads/2015/01/Krepšinio-trenerio-pazymejimo-isdavimo-tvarka-Patvirtinta-konferencijoje-2008-06-04.pdf>.
15. *LKTrA seminaro medžiaga*. Lietuvos krepšinio trenerių asociacija, 2019-12-12.

16. *Interaktyvus internetinis turinys su h5p*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2020-01-17]. Prieiga per: <https://www.iklase.lt/interaktyvus-internetinis-turinys-su-h5p/>
17. *Amazon Web Services Lietuva* [interaktyvus]. UAB Virtuali erdvė, 2020. [žiūrėta 2020-01-17]. Prieiga per: <https://virtualierdve.lt/aws.html>.
18. URBONĖ Lina, DOC. DR. RUTKAUSKIENĖ Danguolė. Vizualizuotos medžiagos panaudojimas sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdyme. *Pažangios mokymosi technologijos ir aplikacijos. Žaidybinimas švietime – ALTA'18*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas. 2018. p. 134-139. ISSN: 2335-2140
19. URBONĖ Lina, DOC. DR. RUTKAUSKIENĖ Danguolė. Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu apžvalga ir paramos teikimo planas besimokantiems treneriams. *Pažangios mokymosi technologijos ir aplikacijos. Ateities mokymosi aplinkos – ALTA'19*. Kaunas: Kaunas University of Technology. 2019. p. 126-137. ISSN: 2335-2140
20. URBONĖ, L. Įvaizdžio vaizdo klipo kūrimo darbo proceso tyrimas ir analizė: bakalauro darbas. Kaunas: Kauno technologijos universitetas. 2016. p.38.
21. JOVAIŠA, L.. Enciklopedinis edukologijos žodynas, 2007. Vilnius: Gimtasis žodis, 121.
22. MIŠKINIS Kęstutis. *Besimokantis treneris*. Žurnalas „Treneris“, 2006.
23. *Kviečiama į LFF c licencijos kursą* [interaktyvus]. Lietuvos futbolo federacija, 2020. [žiūrėta 2020-05-01]. Prieiga per: <https://lff.lt/news/5600/kvieciama-i-lff-c-licencijos-kursus/>.
24. *FFBB e-learning* [interaktyvus]. Fédération Française de basket-ball, 2020. [žiūrėta 2020-05-01]. Prieiga per: <https://www.ffbb.com/actus/e-learning>.
25. *FIBA Online academy* [interaktyvus]. International Basketball Federation, 2020. [žiūrėta 2020-05-01]. Prieiga per: <https://www.fiba-academy.org>.
26. UEFA nuotolinio mokymosi programa [interaktyvus]. Union of European Football Associations, 2020. [žiūrėta 2020-05-05]. Prieiga per: <https://uefaacademy.com/uefa-certificate-in-football-management/>.
27. GEDVILIENĖ Genutė, KANKEVIČIENĖ Lina. Informacinės visuomenės technologijos ir jų kaita švietimo sistemoje. 2014.
28. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2020-05-13]. Prieiga per: <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Vizualizacija>.
29. STONKUS, S.. Būtinausias trenerio savybės – kokios jos?. Kaunas. Žurnalas „Treneris“, 2004. Nr. 1. 3 – 7 p.

Priedai

1 priedas. Anketa, skirta pradedantiems ir kvalifikuotiems treneriams. Sporto trenerio profesinių kompetencijų ugdymo anketa

Šis anoniminis klausimynas skirtas Kauno technologijos universiteto magistrantūros studijų programos „Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos“ baigiamajam projektui, siekiant išsiaiškinti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikį. Šis klausimynas skirtas pradedantiems bei kvalifikuotiems treneriams. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrintai mokslinių tyrimų tikslams. Konfidencialumas užtikrinamas. Ačiū už Jūsų atsakymus!

Jūsų lytis

- Moteris
- Vyras

Koks Jūsų amžius?

- iki 20 metų
- nuo 21 iki 30 metų
- nuo 31 iki 40 metų
- nuo 41 iki 50 metų
- nuo 51 iki 60 metų
- virš 60 metų

Koks Jūsų, kaip trenerio, darbo stažas?

- iki 1 metų
- nuo 1 iki 5 metų
- nuo 6 iki 10 metų
- nuo 11 iki 20 metų
- virš 20 metų

Kokia Jūsų, kaip trenerio, kvalifikacinė kategorija?

- Neturiu kvalifikacinės kategorijos
- Sporto trenerio kategorija
- Lietuvos sporto trenerio kategorija
- Nacionalinio sporto trenerio kategorija
- Lietuvos nusipelnusio sporto trenerio kategorija

Jūsų treniruojamų žmonių lytis

- Moterys
- Vyrai

Jūsų treniruojamų žmonių amžius

- iki 18 metų metų
- nuo 18 iki 20 metų
- nuo 21 iki 23 metų
- nuo 24 iki 26 metų
- virš 26 metų

Kokie motyvai lėmė trenerio profesijos pasirinkimą?

- Gerai apmokamas darbas
- Esu/buvau profesionalus (-i) sportininkas (-ė)
- Patiko kultivuoti pasirinktą sporto šaką
- Specialybė turi įtakos sveikatai ir ilgaamžiškumui
- Noras pasidalinti įgyta patirtimi
- Įkvėpė kitų trenerių pavyzdinis darbas

Įvertinkite, kokios prielaidos lemia sėkmingą trenerio karjerą

- Profesionalus sportininkas (-ė)
- Įgyta licencija
- Specialus įgytas atitinkamas išsilavinimas
- Ryšiai ir pažintys
- Ryžtas ir valia
- Lėšos
- Mokėjimas bendrauti ir motyvuoti

Kur tobulinate savo, kaip trenerio, profesines kompetencijas?

- Mokslinėse konferencijose
- Seminaruose
- Diskutuojant su sportininkais ir kitais treneriais
- Masiniuose atviruosiuose interneto kursuose
- Švietimo institucijose
- Internete
- Neturiu poreikio atnaujinti profesines kompetencijas

Kaip dažnai tobulinate profesines kompetencijas?

- kasdien
- kartą per mėnesį
- dažniau nei kartą per mėnesį
- kartą per tris mėnesius
- kartą per pusę metų
- kartą per metus
- netobulinu profesinių kompetencijų

Ar įgytos teorinės žinios Jums naudingos praktinėje veikloje?

- Taip
- Ne
- Nei taip, nei ne

Kaip manote, kokie gebėjimai yra svarbiausi sporto trenerio darbe?

- Didaktinės žinios ir gebėjimai
- Įvairių mokymo metodų žinojimas
- Užsienio kalbos mokėjimas
- Gebėjimas bendrauti
- Oratoriniai gebėjimai
- Valdymo gebėjimai (organizavimas, planavimas, sprendimo priėmimas, išvadų darymas)
- Komandinio darbo propagavimas
- Nuolatinis profesinių kompetencijų atnaujinimas

Kaip manote, kokių profesinių žinių Jums labiausiai trūksta?

- Treniruočių planavimo
- Fiziologijos žinių
- Sporto psichologijos
- Sporto medicinos
- Sporto vadybos
- Netrūksta

Koks mokymosi būdas Jums priimtinausias?

- Nuotolinis (angl. *online*)
- Tradicinis
- Abu priimtini
- Neturiu nuomonės

Įvertinkite, ar nuotolinės studijos galėtų motyvuoti trenerius atnaujinti profesines kompetencijas?

- Taip
- Ne
- Neturiu nuomonės

Įvertinkite trenerių profesinių kompetencijų ugdymo mokymosi medžiagos tinkamumą

	Labai tinka	Tinka	Vidutiniškai tinka	Netinka
Vaizdo įrašas (iki 8 min.)	☐	☐	☐	☐
Vaizdo įrašai–paskaitos (angl. <i>webinar</i>)	☐	☐	☐	☐
Garsinis (angl. <i>audio</i>) medžiagos pateikimas	☐	☐	☐	☐
Tekstinis medžiagos pateikimas	☐	☐	☐	☐
Skaidrėmis	☐	☐	☐	☐
Nuorodomis papildytas tekstas	☐	☐	☐	☐
Mišrus variantas (įtraukiant visus prieš tai minėtus)	☐	☐	☐	☐

Įvertinkite vaizdo medžiagos svarbumą, tobulinant trenerio įgūdžius

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Visiškai nesvarbu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Labai svarbu

Kurioje sporto šakoje dirbate?

Jūsų pasiūlymai ir rekomendacijos dėl trenerių profesinių kompetencijų ugdymo.

2 priedas. Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos įvertinimo anketa

Šis anoniminis klausimynas skirtas Kauno technologijos universiteto magistrantūros studijų programos „Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos“ baigiamajam projektui, siekiant įvertinti trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemą. Šis klausimynas skirtas pradedantiems bei kvalifikuotiems treneriams. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrintai mokslinių tyrimų tikslams. Konfidencialumas užtikrinamas. Ačiū už Jūsų atsakymus!

Įvertinkite interneto puslapyje www.mycitysport.com pateiktos informacijos aiškumą.

	Labai aiški	Aiški	Neturiu nuomonės	Neaiški	Labai neaiški
Informacija apie kursus „Moodle Cloud“ aplinkoje	☐	☐	☐	☐	☐
Sporto organizacijų informacija	☐	☐	☐	☐	☐
Trenerio licencijos įgijimo tvarka	☐	☐	☐	☐	☐
Atvirieji mokymosi išteklių	☐	☐	☐	☐	☐
Bendravimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐

Kurias priemones pasirinktumėte, siekiant įgyti papildomos informacijos apie vykdomus kursus? *

- Užsiprenumeruočiau naujienlaiškį internetinėje svetainėje www.mycitysport.com
- Užpildyčiau užklauso formą internetinėje svetainėje www.mycitysport.com
- Patikrinčiau naujausią informaciją internetinėje svetainėje www.mycitysport.com
- Susisiektčiau nurodytu el. pašto adresu ar telefono nr.
- Parašyčiau užklauso dėl kursų „Moodle Cloud“ platformos forume
- Parašyčiau asmeninę žinutę „Moodle Cloud“ platformoje

Įvertinkite mokomosios medžiagos pateikimo mycitysport.moodlecloud.com kurse tinkamumą.

	Labai tinkama	Tinkama	Neturiu nuomonės	Netinkama	Labai netinkama
Skaitymui skirta mokymosi medžiaga	☐	☐	☐	☐	☐
Vaizdo įrašai	☐	☐	☐	☐	☐
Interaktyvios veiklos (H5P interaktyvūs vaizdo įrašai, testai)	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorodos į interneto puslapius bei kitus mokymosi šaltinius	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertintumėte vizualizuotą mokymosi medžiagą, pateiktą mokymosi kurse (vaizdo įrašai, interaktyvūs vaizdo įrašai)? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Labai nepatiko Labai patiko

Ar vizualizuotos mokymosi medžiagos trukmė (iki 8 min.) Jums tinkama? *

- Trukmė tinkama
- Trukmė per ilga
- Trukmė per trumpa

Kaip vertinate mokomosios medžiagos turinį? *

- Turinys tinkamas, puikiai parinktos temos
- Turinys netinkamas, per siaurai nagrinėjamos temos
- Turinys tinkamas, tačiau trūksta išsamumo

Kurie mokymosi turinio pateikimo būdai padėjo geriausiai įsiminti mokymosi medžiagą? *

- Skaitymui skirta mokymosi medžiaga
- Vaizdo įrašai
- Interaktyvios veiklos (H5P interaktyvūs vaizdo įrašai, testai)
- Nuorodos į interneto puslapius bei kitus mokymosi šaltinius

Įvertinkite, kaip pakito Jūsų žinios pabaigus kursą. *

- Sužinojau naujos informacijos
- Nesužinojau nieko naujo
- Kursas patiko, tačiau visa pateikta informacija buvo žinoma

Ar dalyvautumėte tokio pobūdžio nuotoliniuose kursuose dar kartą? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Tikrai taip Tikrai ne

Ar rekomenduotumėte nuotolinį trenerių profesinių kompetencijų ugdymo kursą kitiems treneriams? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Nerekomenduočiau Rekomenduočiau

Pasidalinkite pastebėjimais, rekomendacijomis, kurios Jūsų nuomone, prisidėtų prie trenerių profesinių kompetencijų ugdymo sistemos tobulinimo ateityje.

Jūsų lytis *

- Moteris
- Vyras

Koks Jūsų amžius? *

- iki 20 metų
- nuo 21 iki 30 metų
- nuo 31 iki 40 metų
- nuo 41 iki 50 metų
- nuo 51 iki 60 metų
- virš 60 metų

3 priedas. Straipsnis „Vizualizuotos medžiagos panaudojimas sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdyme“.

VIZUALIZUOTOS MEDŽIAGOS PANAUDOJIMAS SPORTO TRENERIŲ PROFESINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYME

Lina Urbonė¹ ir doc. Dr. Danguolė Rutkauskienė¹

¹ *Kauno technologijos universitetas, Lietuva*

Santrauka. Treneriai, norintys išikti konkurencingi bei siekiantys aukštų rezultatų, turi nuolat ugdyti savo kompetencijas, naudotis naujausiomis mokymosi metodikomis. Inovatyvios technologijos ir globalizacija keičia ir papildo treniravimo modelių metodus bei galimybes. Šiuolaikinėje visuomenėje informacinių technologijų naudojimas profesinių kompetencijų ugdyme yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Inovatyvūs mokymosi metodai, pasitelkiant informacines technologijas yra plačiai taikomi trenerių kompetencijų ugdyme. Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad interaktyvi bei vizualizuota mokymosi medžiaga padeda geriau įsisavinti informaciją. Sporto srityje, pasitelkiant vizualizuotas mokymosi priemones, galima greičiau ir geriau įsisavinti informaciją. Šiame straipsnyje pristatomi minėtų tyrimų rezultatai ir ieškoma vizualizuotos medžiagos sporto trenerių ugdyme aktualumo bei mokymosi nuotoliniu būdu poreikio.

Esminiai žodžiai: treneriai, profesinės kompetencijos, ugdymas, vizualizuota medžiaga

1.1 ĮVADAS

Literatūroje plačiai analizuojama trenerio asmenybės ir treniravimo tema (Miškinis, 2002). Mokslinėse ir metodinėse publikacijose pristatomi ir analizuojami treniravimo modeliai bei stiliai, jų efektyvumas. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme (2003) trenerio pareigybių darbas yra laikomas pedagoginiu. Treniravimas apibrėžiamas kaip ugdymo forma, reikalaujanti nuolatinio profesinių kompetencijų tobulinimo. Įvertinus treniravimą kaip specializuotą ugdymo formą, treniravimo negalima atskirti nuo mokymo ir mokymosi teorijų. Treneriai, norintys išikti konkurencingi bei siekiantys aukštų rezultatų, turi nuolat ugdyti savo kompetencijas, naudotis naujausiomis mokymosi metodikomis. Inovatyvios technologijos ir globalizacija keičia ir papildo treniravimo modelių metodus bei galimybes. Šiuolaikinėje visuomenėje informacinių technologijų naudojimas profesinių kompetencijų ugdyme yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Aukštos kvalifikacijos sportininkų rengimas pilnai atitinka mokymosi visą gyvenimą principą. Trenerio specialybė yra viena dinamiškiausių tarp ugdymo sričių specialybių. Aukštos kvalifikacijos trenerio darbo vieta nuolat kinta. Inovatyvūs mokymosi metodai, pasitelkiant informacines technologijas yra plačiai taikomi trenerių kompetencijų ugdyme. Mokslininkų įrodyta, jog interaktyvi bei vizualizuota mokymosi medžiaga padeda geriau įsisavinti informaciją (Antoniou, 2003). Sporto srityje, pasitelkiant vizualizuotas mokymosi priemones, galima greičiau ir geriau įsisavinti informaciją. Sporto industrija yra sparčiai auganti sritis, todėl informacinių technologijų naudojimas yra neatsiejama jos dalis.

1.2 TRENERIŲ PROFESINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

Treneris – kvalifikuotas sporto pedagogas, turintis teisę rengti ir rengiantis sportininkus arba komandą varžyboms. Kvalifikuoto trenerio specialybė reikalauja tvirtų pagrindinių žinių pamato, apimančių platų temų spektrą. Kiekvienas treneris unikalus savo švietimo bei patirties pagrindais. Su įgyta patirtimi ir kruopščiu apmąstymu treneriai

susidaro treniravimo modelius, treniravimas tampa labiau organizuotas ir lengvas. Pažengę treneriai skiriasi nuo naujokų vidinio pasirengimo apimtimi ir kokybe. Gebėjimas efektyviai mokyti ir kuruoti sportininkus reikalauja gilaus supratimo apie sporto istoriją, taisykles ir unikalius reikalavimus (Miškinis, 2002). Kiekvienam treneriui svarbu išmanyti specifines taisykles bei saugumo reikalavimus. Treneris privalo būti įvairiapusiškas ir pasirengęs nuolat tobulėti, kad sugebėtų sportininkams suteikti kvalifikuotą pagalbą, prisitaikytų prie kintančių sporto šakos techninių ir taktinių aspektų, gebėtų adekvačiai analizuoti tiek savo darbo, tiek varžovų veiksmus.

1.2.1 Vizualizuotos medžiagos panaudojimas mokymesi

Trenerio parengtumą dirbti praktinį darbą sudaro bendrųjų pedagoginių, psichologinių ir dalykinių žinių mokėjimas ir konkretinimas (Miškinis, 2000). Vizualizuotos medžiagos panaudojimas mokymosi procese yra standartinė mokymosi forma (Antoniou, 2003). Sporto srityje vizualizuota medžiaga naudojama ugdant praktinius įgūdžius ir kompetencijas arba pavaizduoti praktinių užsiėmimų elementams (Leser, 2011). Animacijos bei vaizdo klipų naudojimas padeda geriau įsisavinti pateiktą medžiagą. Komandiniame sporte vizualizuota medžiaga naudojama analizuoti taktines situacijas. Mokslininkų įrodyta, kad kompiuteriai ir informacinės technologijos daro teigiamą įtaką mokymosi aplinkai, jei jie atitinka pedagoginius principus bei fizinio ugdymo tikslus. Vizualizuota medžiaga padeda pateikti daugiau kokybiškos informacijos, kas padeda geriau įsisavinti mokymosi medžiagą sporto srityje.

1.2.2 Tradicinis ir nuotolinis mokymasis sporto industrijoje

Sporto svarba pasauliniu mastu nuo neatmenamų laikų yra vienareikšmiška ir neginčijama. Sporto sritis reikšminga ne tik kaip reprezentacinė valstybės dalis, sportas reikšmingas sveikatingumo ugdyme bei rekreacijoje. Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje didelis dėmesys skiriamas sporto ugdymui. Kūno kultūros ir sporto departamente prie Lietuvos respublikos vyriausybės pateikta informacija, jog Lietuva dalyvauja naujoje „Erasmus+“ 2014–2020 m. Europos sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programoje. Programos „Erasmus+“ tikslas – gerinti įgūdžius ir galimybes įsidarbinti, modernizuoti švietimo, mokymo ir jaunimo sričių veiklą. „Erasmus+“ apima septynias dabartines ES švietimo, mokymo ir jaunimo sričių programas. Pirmą kartą pagal ją remiamas sportas. Septynerių metų programos biudžetas – 14,7 bilijonų eurų. Per 2014-2020 metų laikotarpį 1,8 proc. viso programos biudžeto skiriama sporto daliai. Pagal ją remiama švietimo, mokymo ir jaunimo institucijų bei organizacijų tarptautinė partnerystė siekiant gerinti švietimo įstaigų ir darbo rinkos bendradarbiavimą ir spręsti Europoje kylančią reikiamų įgūdžių trūkumo problemą.

Lietuvoje visa dar populiariesnis tradicinis švietimas. Studijuojant tik nuotoliniu būdu nėra galimybės įgyti sporto licenziją. Vadovaujantis Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. V-16, nuotolinio mokymosi būdu gali būti vykdoma ne daugiau 30 procentų Kūno kultūros mokymo programos (neįskaitant dalyko „Pasirinktos kūno kultūros veiklos didaktika“) ir Sportininkų treniravimo pagrindų modulio apimties (maksimali Kūno kultūros mokymo programos nuotolinio mokymo(si) apimtis – 177 akad. val., Sportininkų treniravimo pagrindų modulio apimtis – 195,6 akad. val.). Nuotolinio mokymosi būdu

negali būti vykdomi Kūno kultūros mokymo programos dalyko „Pasirinktos kūno kultūros veiklos didaktika“ ir Sporto šakos modulio mokymai.

1.3 TRENERIŲ PROFESINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMO BŪDŲ POREIKIŲ TYRIMAS

Siekiant išsiaiškinti pradedančių ir kvalifikuotų trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikį, 2019 metų sausio mėnesį buvo atlikta internetinė apklausa. Apklausos klausimai sudaryti remiantis moksline literatūra (Miškinis, 2000). Tyrimo esminiai uždaviniai - atskleisti sporto trenerių požiūrį į profesinius gebėjimus, išryškinti profesinių kompetencijų ugdymo poreikį ir išsiaiškinti, kokios priemonės tinkamos, ugdant profesinius gebėjimus. Tyrime dalyvavo 17 respondentų, iš kurių 13 vyrų (76,5 %) ir 4 moterys(23,5%). Apklausoje dalyvavo įvairaus amžiaus, sporto srities ir skirtingą darbo stažą turintys treneriai - nuo 31 iki 40 metų amžiaus(47,1 %), nuo 21 iki 30 metų(35,3%), nuo 41 iki 50 metų(11,8%) ir iki 20 metų(5,9%) . Analizuojant respondentų darbo šaką, atskleista, kad daugiausiai jų – 10, dirba krepšinio srityje, po 1-ą – karate, atletinio rengimo, bendro fizinio parengimo, *crossfit*, fitneso, šokių, aerobinės gimnastikos srityse. Įvertinus šiuos duomenis, galime teigti, jog krepšinis, komandinio sporto šaka, Lietuvoje yra populiariausia. Sprendžiant iš respondentų sporto šakų įvairovės - Lietuvoje yra kultivuojamos įvairios sporto šakos ir sportas yra neatsiejama visuomenės dalis. Apklausoje dalyvavusių trenerių darbo stažas vyravo nuo 6 iki 10 metų(35,3%). Apklausoje dalyvavo taip pat didelį darbo stažą turintys treneriai, kurių darbo stažas nuo 11 iki 20 metų (23,5 %), taip pat treneriai, kurių darbo stažas nuo 1 iki 5 metų(23,5 %). Pradedančių trenerių, turinčių iki 1-ų metų stažą buvo mažiausiai(17,6%). Tyrime dalyvavo treneriai, turintys sporto trenerio kategoriją(52,9%), Lietuvos sporto trenerio kategoriją(17,6%), nacionalinio sporto trenerio kategoriją (11,8%) ir neturintys kvalifikacinės kategorijos(17,6%). Pagal šį pasiskirstymą galime spręsti, kad treneriai neapsiriboja turimomis žiniomis ir kvalifikacija bei noriai ją kelia. Tyrime dalyvavę treneriai treniruoja tiek vyrus, tiek moteris. Treniruojančių vyrus respondentų – 82,4 procentai, treniruojančių moteris – 47,1 procentas. Apklausoje atskleistas treniruojamų žmonių amžius. Dauguma trenerių treniruoja sportininkus iki 18 metų(70,6 %). Sportininkus nuo 18 iki 23 metų treniruoja 41,2 procentai respondentų, nuo 24 iki 26 metų – 35,3 procentai, virš 26 metų – 47,1 procentas. Pagal pateiktus duomenis galime matyti pasiskirstymą pagal lytį ir amžiaus kategorijas. Didelio procentinio skirtumo nematyti, todėl galime teigti, kad treneriai yra kvalifikuoti paruošti skirtingų lyčių ir įvairios amžiaus kategorijos sportininkus.

1.3.1 Trenerių profesinių kompetencijų raiškos analizė

Siekiant įvertinti trenerių profesinių kompetencijų raišką, respondentų buvo klausiama, kokie motyvai lėmė jų profesijos pasirinkimą. Iš pateiktų analizės duomenų matyti, kad labiausiai sporto trenerio profesijos pasirinkimą lėmę motyvai buvo: profesionalaus sporto tęstinumas(64,7%), pasirinktos sporto šakos kultivavimas(47,1%), įkvėpė kitų trenerių pavyzdinis darbas(41,2 %), noras pasidalinti įgyta patirtimi(23,5%). Mažiausiai lėmęs motyvas respondentų nuomone – specialybės įtaka sveikatai ir ilgaamžiškumui(5,9%). Nei vienas respondentas nepasirinko gerai apmokamo atlyginimo, kaip motyvo, lemiančio trenerio profesijos pasirinkimą. Įvertinant šiuos duomenis, galime teigti, jog daug profesionalių sportininkų gilina savo žinias ir pasirenka trenerio specialybę.

Galime susidaryti prielaidą, kad treneriai altruistiškai pasirenka savo specialybę, norėdami pasidalinti savo patirtimi ir tai ką moka geriausiai, metų metus kultivuodami savo sporto šaką, nesiekdami didelės finansinės naudos.

Respondentai įvertino prielaidas, lemiančias sėkmingą trenerio karjerą – mokėjimas bendrauti ir motyvuoti(88,2%), ryžtas ir valia(76,5%), profesionalus sportininkas(52,9%), specialus įgytas atitinkamas išsilavinimas(52,9%), ryšiai ir pažintys(29,4%), lėšos(11,8%). Vienas respondentas papildė, jog sėkmingą trenerio karjerą lemia nuolatinis kompetencijų tobulinimas. Įvertinus šias prielaidas, galime teigti, jog treneriai dalyvavę apklausoje dirba geranoriškai, siekia motyvuoti sportininkus. Pasirinkę šią specialybę žmonės yra itin disciplinuoti, todėl ryžtas ir valia lemia daug, siekiant užsibrėžtų tikslų. Nei vienas respondentas nepasirinko įgytos licenzijos kaip motyvo, lemiančio sėkmingą trenerio karjerą. Tai parodo, jog treneriams prioritetas yra jų vidinė motyvacija. Nors prielaidą – ryšiai ir pažintys, pasirinko sąlyginai nedaug respondentų(29,4%), tačiau tai parodo, kad sporto srityje užmezgti kontaktai taip pat gali įtakoti sėkmingą karjerą.

Trenerio darbe respondentai pagal svarbą išskiria šiuos gebėjimus: gebėjimas bendrauti(100%); nuolatinis profesinių kompetencijų atnaujinimas(94,1%); valdymo gebėjimai - organizavimas, planavimas, sprendimo priėmimas, išvadų darymas(88,2%); komandinio darbo propagavimas(76,5%); įvairių mokymo metodų žinojimas(70,6%); didaktinės žinios ir gebėjimai(58,8%); oratoriniai gebėjimai(52,9%); užsienio kalbos mokėjimas(47,1%). Treneris, mokėdamas bendrauti ir tinkamai valdyti bei organizuoti savo veiklą, bendraudamas su sportininkų grupėmis, turi mokėti jas suvaldyti, mokėti atkreipti sportininkų dėmesį ir motyvuoti. Labai svarbus trenerio darbe yra komandinis darbas. Beveik pusė respondentų atsakė, jog jų darbe yra svarbus užsienio kalbos žinojimas. Užsienio kalbos žinojimas padeda lengviau rasti informaciją taip pat ir bendrauti, dalintis informacija su kolegomis užsienyje.

1.3.2 Profesinių kompetencijų ugdymo poreikio analizė

Nuolatinis žinių siekis, kompetencijų ir kvalifikacijos kėlimas kiekvienam specialistui suteikia galimybes mokytis visą gyvenimą ir tobulėti profesinėje srityje. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad sporto treneriai dažniausiai tobulina savo profesines kompetencijas seminaruose(82,4%), ieško informacijos internete(82,4%), diskutuoja su sportininkais ir kitais treneriais(76,5%), mokslinėse konferencijose(52,9%). Mažiau trenerių profesines kompetencijas atnaujina švietimo įstaigose(23,5%) bei masiniuose atviruosiuose interneto kursuose(11,8%). Treneriai taip pat nuorodė, kad kompetencijas atnaujina sporto klubų, kuriuose dirba, rengiamuose mokymuose, taip pat seminaruose, rengiamuose užsienyje. Daugiausiai respondentų nurodė seminarų ir interneto įtaką jų profesiniam tobulėjimui. Nei vienas treneris nepasirinko atsakymo, jog neturi poreikio atnaujinti profesines kompetencijas.

Tyrime dalyvavusių trenerių taip prašyta nurodyti, kaip dažnai jie tobulina kompetencijas. Dauguma tiriamųjų (47,1%) tobulina savo gebėjimus kasdien. Dažniau nei kartą per mėnesį(17,6%), kartą per tris mėnesius(11,85), kartą per pusę metų(17,6%). Mažiausiai trenerių(5,9%) tobulina profesines kompetencijas kartą per metus. Pagal šiuos duomenis galime spręsti, jog treneriams svarbu atnaujinti kompetencijas ir laikytis mokymosi visą gyvenimą principo.

Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, jog treneriams labiausiai trūksta žinių sporto psichologijos(41,2%), sporto medicinos(41,2%), sporto vadybos srityse(41,2%). Mažiausiai žinių trūksta treniruočių planavimo(11,8%), fiziologijos(5,9%) srityse. Kai

kurie treneriai nurodė, jog profesinių žinių jiems netrūksta(17,6%), o kiti norėtų patobulėti visose srityse(5,9%).

Respondentai beveik vienareikšmiškai nurodė, jog įgytos teorinės žinios yra naudingos praktinėje veikloje(76,5%). Apibendrinus profesinių kompetencijų ugdymo poreikio tyrimo duomenis, galime teigti, kad daugumai trenerių sportas yra gyvenimo būdas, jie noriai mokosi, ieško papildomos informacijos ir yra labai motyvuoti atnaujinti profesines kompetencijas bei laikytis mokymosi visą gyvenimą principo.

1.3.3 Profesinių kompetencijų ugdymo galimybės

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, koks mokymosi būdas treneriams yra priimtiniausias. Dauguma respondentų(70,6%) teigė, jog jiems priimtini tiek tradicinis, tiek nuotolinis mokymosi būdas. Tik nuotolinį mokymosi būdą pasirinko – 11,8 proc. respondentų, tik tradicinį – 5,9 proc.. Nuomonės neišreiškė 11,8 proc. respondentų. Galime daryti prielaidą, jog respondentai puikiai žino įvairius mokymosi būdus ir noriai atnaujina savo kompetencijas tiek tradiciniu, tiek nuotoliniu būdu. Net 58,8 proc. respondentų įvertino, kad nuotolinės studijos galėtų motyvuoti trenerius atnaujinti profesines kompetencijas. Trenerių darbas yra dinamiškas, jų darbo vieta gali kisti, todėl mokydami nuotoliniu būdu, jie gali išspręsti šią problemą.

Nustačius tinkamiausius profesinių kompetencijų ugdymo teikimo būdus, respondentų buvo prašyta įvertinti, kokiomis formomis pateikta mokymosi medžiaga jiems yra priimtiniausia. Kaip labiausiai tinkamos mokymosi medžiagos pateikimą, treneriai nurodė vaizdo įrašus (iki 8min.), vaizdo įrašus-paskaitas ir mišrų medžiagos pateikimo variantą. Sporto srityje vizualizuota medžiaga naudojama ugdant praktinius įgūdžius ir kompetencijas arba pavaizduoti praktinių užsiėmimų elementams. Trenerio darbe itin svarbi praktinė mokymų dalis, todėl vaizdo medžiaga yra tinkamiausia priemonė atskleisti praktinius treniravimo aspektus. Pagal pateiktus duomenis galime matyti, kad respondentams nėra vienintelės tinkamiausios mokymosi medžiagos pateikimo formos. Treneriai noriai gilinasi į tekstinę, garsinę informaciją, taip pat jiems tinkamas yra mokymosi medžiagos pateikimas skaidrėmis. Atsižvelgiant į vizualizuotos medžiagos poreikį praktiniams profesinių kompetencijų ugdymo aspektams, respondentai įvertino vaizdo medžiagos svarbumą, tobulinant trenerio įgūdžius. Treneriai buvo paprašyti įvertinti vaizdo medžiagos svarbumą skalėje nuo 1 iki 10(1 - visiškai nesvarbu, 10 - labai svarbu). Dauguma respondentų(64,7%) įvertino, kad vaizdo medžiaga yra labai svarbi, nei vienas respondentas neįvertino vaizdo medžiagos svarbumo mažiau nei 5 balais.

Apibendrinant profesinių kompetencijų ugdymo galimybių tyrimą, galime daryti prielaidą, jog išryškėjus respondentų praktinių žinių poreikiui, tinkamiausia medžiaga pateikti praktines žinias yra vizualizuota mokymosi medžiaga, kuri galėtų būti pateikta tiek tradiciniu, tiek nuotoliniu būdais.

1.4 IŠVADOS

Trenerių profesinių kompetencijų ugdymas yra aktuali tema visame pasaulyje - treneriai nuolatos turi poreikį kelti kvalifikaciją. Ugdant profesinius gebėjimus, treneriams labai svarbi mokymosi medžiaga, kurią galėtų naudoti praktikoje. Atlikus mokslinės literatūros analizę atskleista, kad praktinius aspektus geriausiai atspindi vizualizuota mokymosi medžiaga. Atlikus trenerių profesinių kompetencijų ugdymo poreikio tyrimą, kuriame dalyvavo 17 skirtingos kvalifikacijos ir sporto šakų trenerių, nustatyta, jog

treneriams(70,6%) yra tinkami tiek tradicinis, tiek nuotolinis mokymosi būdai. Tinkamiausi būdai mokymosi medžiagai pateikti - vaizdo įrašai (iki 8min.), vaizdo įrašai-paskaitos ir mišriai pateikta mokymosi medžiaga. Treneriai turi didelį poreikį turėti lengvai pasiekiamą, atnaujintą, vizualizuotą mokymosi medžiagą. Treneriai (64,7%) įvertino, kad vaizdo medžiaga ugdymo procese jiems yra labai svarbi.

LITERATŪRA

- Antoniou, P. et al. (2003). Applying multimedia computer-assisted instruction to enhance physical education students' knowledge of basketball rules in physical education & sport pedagogy. Prieiga per <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1740898030080106>.
- „Erasmus+“ – nauja 2014–2020 m. europos sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa(2014). Prieiga per <https://kksd.lrv.lt/lt/tarptautinis-bendradarbiavimas/europos-sajunga-es/erasmus>.
- Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. (2003). Prieiga per www.kksd.lt.
- Leser, R. et al. (2011). Effectiveness of multimedia-supported education in practical sports courses. Journal of sports science & medicine, Vol. 10, no. 1, p. 184–92. Prieiga per <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24149313>.
- Lietuvos respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas(2018). Prieiga per <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a8c8958020b411e88a05839ea3846d8e>.
- Miškinis, K. (2000). Kūno kultūros ir sporto specialistų rengimo tobulinimas.
- Miškinis, K. (2002). Sporto pedagogikos pagrindai.
- Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. (2012). Prieiga per https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf.

4 priedas. Straipsnis „Sporto trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu apžvalga ir paramos teikimo planas besimokantiems treneriams“.

SPORTO TRENERIŲ PROFESINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMO NUOTOLINIU BŪDU APŽVALGA IR PARAMOS TEIKIMO PLANAS BESIMOKANTIEMS TRENERIAMS

Lina Urbonė, Danguolė Rutkauskienė

Kauno technologijos universitetas

Santrauka: Sporto treneriai turi nuolatos ugdyti savo kompetencijas. Remiantis Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymu, trenerio pažymėjimas išduodamas 2-ju metų laikotarpiui asmenims, turintiems specialųjį kūno kultūros ir sporto specialisto išsilavinimą, bei dalyvavusiems ne mažiau kaip 60 val. (per 2 metus) sporto asociacijų rengiamų seminarų. Dėl nuolatos besikeičiančios gyvenamosios vietos ir nepastovaus darbo grafiko treneriams iškyla problema ugdyti kompetencijas. Šiame straipsnyje pristatomos trenerių profesinių kompetencijų ugdymo nuotoliniu būdu galimybės bei pateikiami trenerių paramos sistemos poreikio tyrimo rezultatai.

Reikšminiai žodžiai: treneriai, profesinės kompetencijos, ugdymas, nuotolinis ugdymas, parama.

1. ĮVADAS

Sportas ir sveika gyvensena yra itin svarbu šiame technologijų amžiuje. Sportininkų paruošimas žengia kartu su naujausiomis technologijomis, todėl trenerių, sporto pedagogų, profesinių kompetencijų ugdymas, naudojant naujausias metodikas ir technologijas, yra aktualus. Ugdymas – giliausia žmonijos patirtis, stovinti asmeniškai įgytos patirties (išgyvenimo, socialinės, politinės, ideologinės, religinės, tautinės...) ir ateities lūkesčių (asmeninių, artimosios aplinkos, tautos, valstybės, pasaulio...) sankirtoje (Barkauskaitė ir kt., 2015). Kiekvienos srities, taip pat ir sporto, specialistas turi nuolat mokytis, lavintis, keistis. Aukštoji mokykla negali parengti ir išleisti trenerio, turinčio galutinai susiformavusius pedagoginius, psichologinius ir metodinius mokėjimus, įgūdžius bei savimone (Miškinis, 2006). Sporto pedagogai formuoja save dirbdami ir tobulindamiesi, todėl labai svarbu suderinti trenerio darbą su mokymosi galimybėmis. Tobulėjant informacinėms technologijoms, išnaudojant nuotolinio mokymosi galimybes, profesinių kompetencijų ugdymas gali būti suderinamas su nepastoviu darbo trenerių darbo grafiku bei besikeičiančia gyvenamąja vieta.

2. SPORTO TRENERIŲ UGDYMO NUOTOLINIU BŪDU GALIMYBĖS

Pastaraisiais metais nuotolinis mokymasis sporto industrijoje populiarėja. Nuotolinį mokymąsi propaguoja tarptautinės organizacijos – FIBA (Tarptautinė krepšinio federacija), UEFA (Europos futbolo federacijų asociacija), FFBB (Prancūzijos krepšinio federacija) ir kitos. Šiose sporto organizacijose siūlomų kursų pagrindą sudaro sporto vadybos studijų programos. Lietuvoje aukštos kokybės atviros prieigos mokymus sporto ir sveikatingumo sektoriui rengia VšĮ „Lietuvos sporto akademija“ (2020). Jų misija - aukšto lygio mokslu grįstos atviros prieigos studijos siekiantiems tobulėti sporto ir sveikatingumo srityse, tuo prisidedant prie globalios sporto ir sveikatingumo plėtros. Lietuvos sporto akademijoje rengiami kursai visiems, norintiems įgyti žinių sveikatingumo ir sporto srityje, taip pat ir sveikatingumo trenerių kvalifikacijos kėlimo kursai bei kursai sveikatos priežiūros ir sveikatos specialistams. Lietuvos

futbolo federacija (LFF) ir Lietuvos masinio futbolo asociacija (MaFA) rengia nuotolinius vaikų ugdymo ir pedagogikos klausimus. Lietuvos futbolo federacija (LFF) ir Lietuvos masinio futbolo asociacija (MaFA) savo iniciatyva paruošė 64 valandų trukmės C licenciją, kurią sudaro internetiniai kursai bei gyvi seminarai, ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinių klasių (ir vyresnių) pedagogams, treneriams bei tėvams, norintiems vykdyti užsiėmimus ar prisidėti prie vykdomų užsiėmimų su vaikais iki 12 metų. Šioje programoje didelis dėmesys kreipiamas į edukologijos ir mokymosi mokytį svarbą.

2.1 KREPŠINIO TRENERIO PAŽYMĖJIMO ĮGJIMO TVARKA

„Lietuvos krepšinio trenerių asociacija“ (toliau LKTrA), keturis-penkis kartus per metus vykdo krepšinio trenerių specializuotus krepšinio mokymo kursus, kuriuos baigus būtų išduodamas krepšinio trenerio pažymėjimas. Bendra kursų tematika krepšinio trenerio pažymėjimui gauti turi būti sudaryta toliau pateiktu principu – 35% paskaitų skirta krepšinininkų techniniam ir taktiniam rengimui, 25% paskaitų skirta krepšinininkų bendram ir specialiam fiziniam rengimui, 20% daugiametei krepšinininkų rengimo treniruotei, 15% krepšinininkų psichiniam rengimui, mokymo metodologijai bei treniravimo sampratai, 5% kitoms krepšinininkų rengimo temoms. Kursų tematiką tvirtina LKTrA vykdomasis komitetas. Asmenims, turintiems specialųjį kūno kultūros ir sporto specialisto išsilavinimą, bei dalyvavusiems ne mažiau kaip 60 val. (per 2 metus) LKTrA rengiamų seminarų, krepšinio trenerio pažymėjimas išduodamas 2 metų laikotarpiui. Krepšinio trenerio pažymėjimo įgijimo tvarka yra patvirtinta Lietuvos krepšinio federacijos (2008). Per 2019 metus LKTrA suorganizavo 150 val.mokymų: žiemos seminaras – 8 val., vasaros seminaras – 30 val., 14-os dienų kursai – 112 val.

2.2 KREPŠINIO TRENERIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMO SEMINARO APŽVALGA

Krepšinio trenerių specialiųjų ir profesinių kompetencijų ugdymo seminaras „Efektyvus treniravimas“ vyko 2019 m. gruodžio mėn. 8 d. KTU „Santakos slėnyje“ (teorinė dalis) ir „Žalgirio“ krepšinio mokykloje (praktinė dalis). Šį seminarą organizavo LKTrA, seminaro išklausymo pažymėjimus išdavė – „Kauno pedagogų kvalifikacijos centras“. Dalyvavimas šiame seminare aktualus, siekiant reflektuoti treneriams suteikiamą paramą, taip pat sužinoti, ar papildoma parama jiems būtų tikslinga bei siekiant išsiaiškinti trenerių poreikį nuotoliniam mokymuisi.

ADIKOPAS

TEXTILE PRODUCTION COMPANY

Krepšinio trenerių seminaras

2019 m. gruodžio 9 d., KTU „Santikos“ šalinis, K. Barlaucko g. 59, Kaunas

08:00-09:00	Registracija (KTU „Santikos“ šalinis, K. Barlaucko g. 59, Kaunas).
09:00-09:30	Lietuvos krepšinio trenerių asociacijos veikla. dr. Vydas Gedvilas, LKTRA Prezidentas.
09:30-09:40	Užsienio rinkėjų rinkėjų trenerių pagerinimas. Lina Brazdelytė, LKF moterų krepšinio projektų vadovė.
09:40-11:00	„Efektyvus treneris“: Albertas Skarvydas, LŠZ Prezidentas.
11:00-12:00	„Naujųjų krepšinio taisyklių interpretavimas“ Kestutis Pilpauskas, krepšinio trenerių asociacijos Prezidentas.
12:00-13:00	Pjūvis
13:00-14:30	„Jaunųjų talentų identifikavimas“: Willy Villar, Estuaniškos krepšinio klubo techninis direktorius (praktinės pratybos, KKM „Žalgiris“, Pūšės g. 41, Kaunas).
14:30-16:00	„Estradianas krepšinio klubo jaunimo ugdymo filosofija“: Willy Villar, Estuaniškos krepšinio klubo techninis direktorius (praktinės pratybos).
16:00-17:00	Individualių ugdymų tobulinimas: Andrius Vaičekauskas, KKM „Žalgiris“ treneris (praktinės pratybos).

Dr. Vydas Gedvilas
Lietuvos krepšinio trenerių asociacija
Sparno 6, LT-44221, Kaunas
T. 8609 39599
E. ktp@lktra.lt

1 pav. „Lietuvos krepšinio trenerių asociacijos“seminaro programa.

LKTRA skiria daug dėmesio organizuojant kokybišką turinį krepšinio treneriams. „Efektyvus treneravimas“ seminarą pradėjo LKTRA Prezidentas Dr. Vydas Gedvilas. Jis pristatė LKTRA veiklą, akcentuodamas, kad krepšinio treneriai yra Lietuvos krepšinio pagrindas. LKTRA vykdomąjį komitetą sudaro – Dr. Rasa Kreivytė, Dr. Rūtenis Paulauskas, Dr. Henrikas Paulauskas, Algirdas Milonas, Vladas Garastas. LKTRA Prezidentas – Dr. Vydas Gedvilas, Generalinis sekretorius – Dr. Nerijus Masiulis. LKTRA įstatuose nurodomas asociacijos veiklos tikslas – koordinuoti Lietuvos krepšinio trenerių veiklą bei rūpintis jų kvalifikacijos tobulinimu. Siekdama įgyvendinti tikslą, asociacija: organizuoja ir vykdo krepšinio trenerių seminarus, parodomąsias pratybas bei kitus metodinius renginius; ruošia, renka ir platina asociacijos narių tarpe metodines priemones ir literatūrą, statistinius duomenis; bendradarbiauja su Kūno kultūros ir sporto departamentu prie LR Vyriausybės, kitomis sporto organizacijomis ir aukštosiomis mokyklomis, rengiančiomis krepšinio specialistus; ruošia krepšinio trenerių reitingų formules bei pagal jas sudaro geriausių Lietuvos trenerių sąrašus; rekomenduoja trenerių kandidatūras stažuotėms, išvykoms į tarptautines varžybas bei kitus renginius; gina asociacijos narių teises, sprendžia ginčus bei konfliktines situacijas, jei jos nespęstinos Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta tvarka; drauge su Lietuvos krepšinio federacija dalyvauja tarptautinės krepšinio federacijos, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto ir kitų sporto organizacijų veikloje. LKTRA narių skaičius – 439. Iš 230 narių, dalyvavusių apklausoje, 67,4% treniruoja tik vyrų komandas (įskaitant berniukų), 12,2% tik moterų komandas (įskaitant mergaičių), 13% – tiek vyrų, tiek moterų komandas (įskaitant mergaičių, berniukų komandas), 7,4% – šiuo metu netreniruoja (2019). Sekančio pranešimo metu Mindaugas Balčiūnas pristatė „IBU university“. Šio universiteto tikslas – plėtoti Lietuvos krepšinio tarptautiškumą. Uždaviniai: sudaryti tarptautinės karjeros galimybes Lietuvos krepšinio trenerių asociacijos nariams; skatinti Lietuvos krepšinio klubų tarptautines partnerystes; vykdyti tarptautinės edukacijos projektus. Šis universitetas įsteigtas, bendradarbiaujant LKTRA, „Krepšinio paramos ir vystymo fondui, UAB „EDU Baltica“ (edukaciniai projektai www.edubaltica.com). Šis universitetas veikia pagal viešosios įstaigos reglamentuojamą veiklą.

Veikla apima kokybišką aukštojo mokslo studijų organizavimą, sporto, rekreacijos ir laisvalaikio užimtumo paslaugas, taip pat varžybų organizavimą, seminarų, konferencijų, mokymų, tobulinimosi kursų rengimą, kvalifikacijos nurodytose srityse kėlimą, mokomojo proceso organizavimą, programų ir metodikų kūrimą ir realizavimą, įvairių paslaugų, konsultacijų nurodytose srityse teikimą ir t.t. „IBU university“ vykdomi šie projektai: Kinijos jaunųjų krepšininčių ilgalaikė treniruočių stovyklą Lietuvoje; World basketball forum renginių organizavimas Kinijoje, 5-14 dienų užsienio trenerių stažuotės Lietuvoje; mokomosios video platformos sukūrimas ir administravimas; metodinių treniravimo programų ir krepšinio vystymo strategijų kūrimas; projektai Tailande, Filipinuose, Jordanijoje, Libane ir t.t. Mindaugas Balčiūnas, „IBU university“ generalinis direktorius, treneriams suteikė galimybę nemokamai prisijungti prie mokomosios video platformos. Video platformoje www.ibuvideo.com galima rasti virš 400 vaizdo įrašų, kurie yra parengti, filmuojant įvairius praktinius seminarus ir treniruotes. Šiame universitete nuotoliniu būdu dalyvaujantys kursuose treneriai yra įvertinami, rašant esė arba reflektuojant žinias, įgytas nagrinėjant pateiktą mokymosi medžiagą. Seminaro metu taip pat buvo pagerbti U-16 merginų rinktinės pirmieji treneriai ir trenerės. Jiems padėkos žodį nuo visos krepšinio bendruomenės tarė Lietuvos krepšinio federacijos (LKF) moterų krepšinio projektų vadovė Lina Brazdeikytė, kuri teigė, jog pirmųjų trenerių indėlis ypatingai svarbus. „Nesvarbu, kas būtų tame kelyje, bet rezultatas vis tiek ateina. Ir būtent tai mane labai motyvuoja ir aš labai labai tikiuosi, kad ir jus tai motyvuoja. Vieną dalyką labai tiksliai žinau, kad viso to nebūtų, jeigu nebūtų jūsų“, – susirinkusiems treneriams sakė LKF moterų krepšinio projektų vadovė Lina Brazdeikytė (Lietuvos krepšinio federacija, 2019). Šis pagerbimas parodo bendruomeniškumą tarp trenerių asociacijos narių. Toliau sekė Lietuvos sporto universiteto profesoriaus Alberto Skurvydo paskaita – „Efektyvus treniravimas“. Profesorius parengė paskaitą, remiantis naujausiais moksliniais straipsniais skirtais sportininkų treniravimui. Paskaita buvo labai išsami ir labai informatyvi – buvo pateiktos mokslinių straipsnių ir tyrimų nuorodos, norintiems pasidomėti plačiau. Daugiausiai diskusijų sukėlė krepšinio teisėjų asociacijos Prezidento Kęstučio Pilipausko pranešimas „Naujausių krepšinio taisyklių interpretavimas“. Pristatant naujausias taisykles, kurias reglamentuoja tarptautinė krepšinio federacija (FIBA), buvo rodomi vaizdo įrašai ir treneriai buvo skatinami diskutuoti. Kai kurios situacijos sukėlė didelį kelių trenerių priešišumą ir nuomonių išsiskyrimą, tačiau trenerių asociacijos Prezidento geranoriškumas ir faktais grįstas taisyklių paaiškinimas buvo itin naudingas krepšinio treneriams. Krepšinio treneriai aktyviai dalyvavo diskusijose, tai parodo jų susidomėjimą ir norą tobulėti. Praktinį seminarą pradėjo svečias iš Ispanijos, iš vienos stipriausių pasaulyje krepšinio lygų – „ACB liga Endesa“. Willy Villar yra buvęs krepšinininkas bei dabartinis „Deportivo de Movistar Estudiantes klubo“ techninis direktorius. Willy Villar kalbėjo tik ispaniškai, praktinio seminaro metu jam padėjo Alytaus „Dzūkijos“ krepšinio klubo treneris Valdemaras Chomičius, kuris vertė į lietuvių kalbą ir palaikė kontaktą su besimokančiais treneriais. Praktinio seminaro metu, padedant Kinijos krepšinininkams, buvo parodytos įvairios situacijos pagal kurias galima pastebėti talentingus krepšinininkus jauname amžiuje. Šios parodomosios treniruotės metu buvo taip pat provokuojamos pyktį sukeliančios situacijos, parodančios sportininkų psichologinę būklę bei pasiruošimą. Pasak Willy Villar, tai itin svarbu atsirenkant talentingus jaunuolius į savo komandas. Willy Villar noriai dalinosi savo patirtimi, jo pranešimų temos buvo – „Jaunųjų talentų identifikavimas“ bei „Estudiantes krepšinio klubo jaunimo ugdymo filosofija“. Labai didelę įtaką šių pranešimo metu turėjo Valdemaras Chomičius, kuris ne tik puikiai vertė Willy Villar pranešimus, bet ir pajuokaudavo su treneriais,

suteikdamas spalvų visai seminaro atmosferai. Seminarą užbaigė krepšinio mokyklos „Žalgirio“ treneris Andrius Vaicekuskas, kuris dalinosi individualių įgūdžių tobulinimo asmenine patirtimi ir ragino trenerius domėtis krepšinio naujienomis Jungtinėse Amerikos valstijose, kur šis sportas yra labiausiai populiarus ir kur naudojamos pačios naujausios metodikos.

Apibendrinant dalyvavimą trenerių profesinių kompetencijų ugdymo seminare, galima teigti, jog LKTrA veikla yra tikrai plati ir labai naudinga treneriams. Seminarai organizuojami profesionaliai, pasikviečiant aukščiausio lygio sporto specialistus. Tačiau trenerių profesinių kompetencijų ugdymas neapsiriboja vienos ar kelių organizacijų veikla, todėl trenerių paramos teikimo planavimo tyrimas išlieka aktualus.

3. PARAMOS TEIKIMO PLANAS TRENERIAMS, UGDANTIEMS PROFESINES KOMPETENCIJAS

Siekiant ištirti trenerių, ugdančių profesines kompetencijas, paramos sistemos poreikį, svarbu pažvelgti į trenerių ugdymo procesą skirtingais atžvilgiais. Trenerių profesiją pasirenka ne tik profesionalią karjerą baigiantys sportininkai, bet ir sporto bei sveikos gyvensenos entuziastai, taip pat pedagogai, pasirenkantys sporto kryptį. Sklandžiam ugdymosi procesui užtikrinti itin svarbi paramos sistema. Šių laikų treneriai susiduria ne tik su motyvacijos, bendravimo problemomis, tačiau ne visi yra įvaldę informacinės technologijas. Kuriant paramos sistemos modelį svarbu išsiaiškinti, kaip galima būtų paskatinti trenerius ugdyti kompetencijas. Treneriai – tai vadovaujamoji darbą dirbantys pedagogai, dauguma dėl darbo specifikos labai ambicingi, užsispyrę ir besilaikantys savo nuomonės. Paramos sistema galėtų užtikrinti trenerių bendradarbiavimą. Taip pat labai svarbu išsiaiškinti būdus, kaip treneriai ieško profesinių kompetencijų ugdymo kursų – ar jie gauna išsamią informaciją iš sporto asociacijų, ar jiems reikalingi mokymosi kuratoriai. Siekiant atskleisti besimokančių trenerių ugdymosi poreikį, atlikta skirtingos kvalifikacijos trenerių paramos sistemos poreikio tyrimo analizė. Šiame tyrime dalyvavo skirtingi trenerio darbą praktikuojantys asmenys – vienas iš jų baigęs sporto kvalifikaciją suteikiančias studijas, kitas – pradedantis treneris, profesionalus sportininkas, neturintis kvalifikacijos. Šiame kokybiniame tyrime atskleidžiamas skirtingos kvalifikacijos trenerių paramos sistemos poreikis. Šio tyrimo tikslas yra išsiaiškinti pradedančių ir kvalifikuotų trenerių, ugdančių profesines kompetencijas, paramos sistemos poreikį. Tyrimo esminiai uždaviniai – atskleisti trenerių požiūrį į profesinius gebėjimus, išryškinti kompetencijų ugdymo poreikį, išsiaiškinti, kokios priemonės tinkamiausios, ugdant profesinius gebėjimus. Kokybinis tyrimas įvykdytas, pasitelkiant apklausos interviu būdu metodą. Šiam tyrimui pasirinktas griežtai struktūrizuotas interviu. Iš anksto pasiruoštas interviu planas, kuriame numatytos konkrečios klausimų formuluotės ir nustatyta griežta klausimų teikimo tvarka.

3.1 TYRIMO ANALIZĖ

Analizuojant trenerių paramos sistemos poreikį labai svarbu remtis ne tik įvairiais statistiniais duomenimis, bet ir individualiais poreikiais. Sporto industrija yra labai plati – tą galime pamatyti net iš apklaustųjų profesijos pasirinkimo. Vienas treneris yra dirbęs orientavimosi sporto treneriu. Šiuo metu dirba fizinio ugdymo mokytoju-treneriu, taip pat neatlygintinai dirba ir fizinio parengimo mergaičių tinklinio komandos treneriu. Kitas apklaustasis treneris dirba krepšinio treneriu su įvairaus amžiaus grupėmis (mergaitėmis, berniukais, suaugusiais) kaip fizinio paruošimo treneris, pastaraisiais metais dirba papildomai su vyrų komanda, dalyvauja ir varžybose. Labai skiriasi trenerio profesijos pasirinkimą lėmę motyvai – treneris dirbantis mokytoju-treneriu švietimo įstaigoje apie trenerio profesiją svajojo jau vaikystėje, išbandė įvairias sporto šakas - orientavimosi sportą, krepšinį bei futbolą. Aktyvus sportas lėmė sporto ne tik kaip pomėgio, bet kaip ir profesijos pasirinkimą. Jis baigė kūno kultūros ir sporto pedagogikos bakalauro laipsnio studijas Klaipėdos universitete. Antrasis treneris sportuoja 13 metų, trenerio profesiją pasirinko atsitiktinai, profesionaliai sportuojant jam buvo pasiūlyta galimybė dirbti ir sporto treneriu, norint papildomai užsidirbti. Nors ir buvo įstojęs mokytis Lietuvos sporto universitete, treniravimo sistemų specialybės – studijų nepavyko suderinti su sporto grafiku, jis neplanavo ateityje dirbti treneriu. Remiantis šiais duomenimis, galime teigti, jog kiekvienas treneris yra labai individualus ir profesijos parinkimą lėmę motyvai yra labai skirtingi. Taip pat galima pastebėti, kad profesionalaus sporto pasirinkimas, gali lemti trenerio darbo pasirinkimą ateityje, nors to planuose ir nėra. Abiejų trenerių mintys sutapo, jog būti sėkmingu treneriu neužtenka vien profesinių žinių iš universiteto. Vertinant studijų kokybę universitete, pirmojo trenerio nuomone, universitetas jam suteikė tik tam tikrų teorinių žinių, o praktinių suteikė labiau tai, jog tuo pačiu metu pradėjo dirbti treneriu bei kūno kultūros mokytoju mokykloje, taip pat kartais praktines žinias perteikdavo kitiems studentams vesdamas paskaitas. Antrasis treneris, universiteto nebaigė, todėl vertinti trenerio profesijos studijų kokybės negalėjo. Stoją į universitetą neplanuodamas, kad ateityje bus treneris. Jo nuomone, jei galėtų pasirinkti iš naujo, į studijas žiūrėtų atsakingiau. Remiantis tuo, galime teigti, jog nepriklausomai nuo kvalifikacijos, treneriai nuolatos turi poreikį tobulinti kompetencijas. Galime įžvelgti, jog treneriai, kalbėdami apie ugdymą, visada krypsta į praktiką. Praktiką jie išskiria kaip būtiną ugdymo veiklą. Teorinių žinių įgijimas dažniausiai nėra naudingas, jeigu žinios nesuteikiamos su praktiniais pavyzdžiais. Išbandant teoriją praktikoje, treneriai pasitikrina, ar teorija yra naudinga ir atsirenka aktualias temas. Kalbant tiek apie mėgėjišką, tiek apie profesionalų sportą, abu treneriai teigė, jog profesionalus sportas itin įtakoja trenerio darbą. Sportuojant galima perteikti savo žinias, įgūdžius, patirtis auklėtiniams, mokytis iš savo klaidų ir jų nekartoti treniruojant. Trenerio darbe labai svarbu panaudoti savo asmeninę patirtį. Kuomet esi patyręs įvairias situacijas kaip sportininkas, lengviau suprasti, kurie treniravimo metodai pasiteisino. Tačiau ne visada užtenka tik praktinės patirties, labai svarbios yra ir teorinės žinios, taip pat bendravimo psichologija. Treneriai vieningai nutarė, jog patobulinti kompetencijas visada naudinga, nes keičiantis laikmečiui keičiasi ir tam tikros metodikos, atsiranda naujų įrankių, metodų būdų, taip pat domina naujovės. Jie aiškiai išreiškė kompetencijų ugdymo poreikį. Treneriai, ugdydami kompetencijas, susiduria su problemomis. Trūksta kokybiškų, šiuolaikiškų paskaitų, mokymų, trūksta informacijos, kaip įgyti trenerio specialybę, turint įtemptą darbo grafiką, bei neturint galimybės

atvykti studijuoti akivaizdžiai. Atsižvelgiant į šias problemas, galime teigti, kad treneriams iškyla poreikis ugdyti kompetencijas nuotoliniu būdu. Abu treneriai nurodė, jog pas juos yra labai įtemptas darbo grafikas, tačiau nepaisant įtemptų darbo grafikų, treneriai išlieka motyvuoti mokytis. Pasak pirmojo trenerio, mokymų trukmę galėtų nulemti kursų, mokymų patrauklumas, naudingumas, profesionalumas, kryptingumas, motyvacija. Antrajam treneriui trenerio darbas yra papildoma veikla, nes šiuo metu sportuoja ir profesionaliai, todėl jam mokymų trukmę galėtų nulemti ir darbo grafiko užimtumas bei mokymų vieta. Siekiant išsiaiškinti trenerių, ugdančių kompetencijas, reikalingos paramos poreikį, buvo iškeltas klausimas apie viešųjų trenerių asociacijų veiklą, ar jiems užtenka informacijos apie jas. Pirmasis treneris pastaruoju metu dalyvavo tinklinio trenerio mokymuose, kuriuose buvo maloniai nustebintas kursų vedančio trenerio pasiruošimu, praktiniu darbu, žaidimais, pratimais. Trūkumas buvo toks, jog buvo pateikta per didelis kiekis teorinės medžiagos. Nors ir įgijęs bakalaurą laipsnį suteikiantį sporto srities išsilavinimą, šis treneris negalėjo daugiau pakomentuoti apie sporto asociacijų veiklą, nes ši veikla jam nepažįstama ir trūksta informacijos. Treneris, nebaigęs studijų, taip pat teigė nežinantis apie viešųjų sporto asociacijų veiklą, jų rengiamus mokymus. Jis teigė, jog trūksta informacijos apie skelbiamus mokymus, ypač nuotoliniu būdu. Šis iškeltas klausimas labai svarbus – skirtingų krypčių, skirtingo išsilavinimo treneriai nežino apie viešąsias asociacijas ir kvalifikacijos tobulinimo kursus. Sprendžiant iš to, galime susidaryti nuomonę, kad jiems reikalinga parama, pagalba rasti tokią svarbią informaciją. Paklausti, kur ieškotų informacijos, susidūrę su profesinių kompetencijų ugdymo problemomis, pirmasis treneris teigė, jog ieškotų informacijos internete, naudojantis paieškos sistemomis arba „Kūno kultūros ir sporto departamente“. Susidūręs su problemomis, antrasis treneris pirmiausia kreiptųsi į pažįstamus trenerius, bet pasak jo informacijos, kur galėtų kreiptis iškilus neaiškumams profesinėje srityje tikrai trūksta. Treneriams labai svarbus bendradarbiavimas tarpusavyje. Pirmasis treneris nuolat dalinasi su kitais treneriais naujovėmis. Dažnai išmokęs naujų dalykų, savanoriškai praveda treniruotes merginų tinklinio komandai ir supažindina su naujovėmis kolegas – fizinio ugdymo mokytojus. Pasak jo, įvairių metodų, t.y individualaus darbo, darbo porose ar darbo grupėse, taikymas priklauso situacijos, sporto šakos, svarbu, jog tokie treniravimo būdai būtų kryptingi. Darbas grupėse ugdo, stiprina bendradarbiavimo įgūdžius. Antrasis treneris teigia, jog savo darbe sprendimus priima pats, iki šiol neprireikė bendradarbiavimo su kitais treneriais. Treneriai turi skirtingą patirtį, todėl tikrai naudinga ja pasidalinti. Abu treneriai teigė, jog abiem yra tinkamas savarankiškas mokymosi būdas, tačiau norėtųsi, jog būtų derinamas su mentoriumi, ypač tada, kai prireikia pagalbos iškilus neaiškumams. Mentorius reikalingas, kuomet reikia pasitarti, paklausti. Savarankiškas mokymasis reikalauja daug savikontrolės, esant dėstytojui/mentoriumi į ugdymą žiūrima atsakingiau. Abu treneriai įvertino savo informacinio raštingumo žinias teigiamai. Pirmasis treneris savo informacinio raštingumo žinias vertino labai gerai. Jis naudoja kompiuterį, internetą, žiūri vaizdo įrašus youtube ar kitose platformose, yra naudojęsi vienerius metus „Sporto biržos“ trenerių vaizdo pamokomis, kurias rodydavo ir savo ugdytiniams, pajvairindamas treniruotes. Taip pat sužinojęs apie masinius atvirose mokymosi išteklius, išklaušė ir paskaitų apie sporto treniravimo principus, būdus. Antrasis treneris taip pat aktyviai skaito straipsnius internete, žiūri įvairių vaizdo medžiagą youtube ir socialiniuose tinkluose. Pagal informacinių technologinių naudojimo aktyvumą, galime pamatyti, kokia dinamiška yra trenerio specialybė, šių laikų treneriai turi būti prisiderinę prie naujovių. Abu treneriai teigė, jog naudojami įrašais youtube portale, tai tik dar kartą pagrindžia vaizdo medžiagos

svarbą trenerių profesinių kompetencijų ugdyme. Abu treneriai pabrėžė, jog jiems vaizdo įrašai yra priimtinausia mokymosi medžiaga. Pirmasis treneris pasigedo interaktyvios mokymosi medžiagos lietuviškai, taip pat nėra susidūręs su interaktyvia mokomąja vaizdo medžiaga ir anglų kalba. Jo nuomone, interaktyvumas labiau įtrauktų į mokymąsi ir būtų labai naudingas. Antrajam treneriui patraukliausia vaizdo medžiaga, jo teigimu vaizdo įrašuose geriausiai galima matyti praktinius aspektus. Tačiau labai svarbu, kad vaizdo įrašai būtų pateikti mažesnėmis dalimis, jie būtų kokybiški ir atnaujinti. Ieškodami mokymosi medžiagos internete treneriai susiduria su problemomis – ieškoti medžiagos tenka daug skirtingų šaltinių. Trūksta struktūrizuotai pateiktos konkrečios medžiagos. Medžiagos ieškojimui prireikia daug laiko. Taip pat trūksta medžiagos medžiagos lietuvių kalba bei įvairumo. Siekiant pagerinti trenerių profesinių kompetencijų kokybę Lietuvoje, pasak šių trenerių, pirmiausia reikia supažindinti trenerius, jog yra ne tik akivaizdūs mokymai, bet taip pat ir nuotoliniai. Reikia, jog būtų labiau kreipiamas dėmesys į nuotolinių mokymų organizavimą, kokybę bei kiekybę. Taip pat galėtų būti platesnis nuotolinių studijų pasirinkimas, kad ir gyvenantys užsienyje galėtų mokytis ir ugdyti kompetencijas. Trūksta profesionalių akivaizdinių ir nuotolinių kursų, prieinamos medžiagos, organizatorių ir entuziastų, žinoma ir institucijų požiūrio kompetencijų ugdymą, svarbu, jog būtų galima tobulinti kompetencijas daug neinvestuojant. Abu treneriai artimiausiu metu planuoja ugdyti profesines kompetencijas. Pirmasis treneris artimiausius penkerius metus galvoja savo kompetencijas tobulinti ne tik tradiciniais būdais, bet ir internetinėje erdvėje atsiradusiomis galimybėmis, tokiomis kaip masiniai atvirieji mokymosi išteklių. Susipažinus su naujovėmis, naują medžiagą ir toliau planuoja pritaikyti ir išbandyti su savo ugdytiniais. Antrasis treneris norėtų įgyti bakalauro laipsnį sporto studijų kryptyje. Pasak jo, labiausiai trūksta tokių studijų pasirinkimo ir informacijos apie trenerio licencijos įgijimo Lietuvoje aspektus.

3.2 PARAMOS TEIKIMO PLANAS BESIMOKANTIEMS TRENERIAMS

Remiantis šiame darbe pateikta esamos padėties analize ir tyrimu, tikslinga sudaryti paramos besimokantiems treneriams planą.

1. Suteikti tikslingą ir konkrečią informaciją apie viešąsias ir kitas sporto įstaigas, teikiančias ugdymo veiklą. Lengvai prieinamai pateikti informaciją apie sporto įstatymo pakeitimus.
2. Pritaikyti sistemą/internetinį puslapį vaizdo įrašų talpinimui, jų struktūrizavimui ir paieškai.
3. Užtikrinti sąlygas informacijos atnaujinimui.
4. Užtikrinti grįžtamąjį ryšį besimokantiems – tiesioginio bendravimo metu, virtualaus bendravimo (žinutėmis, forumuose, el. paštu).
5. Teikti mokymosi medžiagą, atitinkančią trenerių keliamus reikalavimus – aktualią, kokybišką.
6. Užtikrinti vizualizuotos mokymosi medžiagos kokybę, naujumą, atsižvelgti į vaizdo įrašų trukmę.
7. Interaktyvumo skatinimui naudoti interaktyvią mokymosi medžiagą (pvz. vaizdo įrašai praturtinti klausimais).

8. Pateikti vadovą, instrukcijas, įžanginį vaizdo įrašą, kaip naudotis suteikta mokymosi medžiaga.
9. Nuolatos stebėti trenerių mokymosi pažangą.
10. Suteikti ir nuolatos atnaujinti informaciją apie naujausias mokymosi metodikas.
11. Užtikrinti trenerių bendradarbiavimo galimybes, skatinant darbą grupėse.

3.3 PARAMOS TEIKIMO PLANAS DĖSTYTOJAMS

Organizuojant kursus treneriams, ugdančioms profesines kompetencijas, yra labai svarbi dėstytojų bei kursų organizatorių motyvacija. Sportas yra labai dinamiška sritis – dėstytojai, turėdami tvirtą žinių pagrindą, privalo domėtis naujausiomis metodikomis, naujausia medžiaga. Dėstytojų pagrindinis darbas yra kaupti žinias ir bendradarbiaujant dalintis informacija. Labai svarbu, jog viešosios sporto organizacijos, kurios išduoda leidimus treneriams, užtikrintų, jog juos pasiektų visa reikalinga informacija. Dėstytojams turėtų būti suteikiamos visos bendravimo priemonės ir skatinamas bendruomeniškumas. Sportas ta sritis, kurioje yra labai svarbi įtaka, pasiekimai. Norint, kad mokymosi medžiaga/kursas būtų patrauklūs, reikia įvertinti dėstytojo/trenerio kvalifikaciją, jo įtakos zoną sporto bendruomenėje. Bet tuo pačiu, organizuojant mokymosi kursą reikia nebijoti ir priimti netradicinių sprendimų. Dėstytojams ypatingai svarbu ugdyti informacinių technologijų bei anglų kalbos žinias. Turint tvirtą anglų kalbos pagrindą, dėstytojai galėtų praplėsti mokomosios medžiagos lietuvių kalba duomenų bases. O turint informacinių technologijų žinių, galėtų įdomiau pateikti vaizdo medžiagą, suteikti interaktyvumo. Kaip rodo praktika, technologijų integravimas į mokymosi procesą ne visada duoda laukiamą teigiamą efektą (pirmiausia mokymosi proceso kokybės gerinimo požiūriu). Nepakankamas pedagoginis veiksnys naudojant IVT dažnai neleidžia gauti didelio sinerginio efekto. Nuo dėstytojo, atliekančio daugialypį vaidmenį (besimokantysis, vadovas, projektuotojas ir tyrėjas), priklauso, ar IVT bus naudojamos sėkmingai, ar ne (Gedvilienė, Kankevičienė, 2014). Planuojant paramos sistemą dėstytojams reikėtų atsižvelgti į suteikiamą IT specialistų pagalbą patiems dėstytojams. Planuojant dėstytojų paramą, taip pat reikėtų ir sukurti paskatinimo sistemą. Paskatinimas galėtų būti finansinio pobūdžio arba motyvacinė sistema, paremta pasiekimais ar kitomis naudomis. Dėstytojai taip pat galėtų būti skatinami geresnėmis karjeros galimybėmis. Apibendrinant, dėstytojų paramos plano pagrindiniai aspektai:

1. Bendravimo bei bendradarbiavimo tarpusavyje bei su sporto asociacijomis užtikrinimas.
2. Parama informacinių technologijų bei anglų kalbos įgūdžių lavinimui.
3. IT specialistų pagalba.
4. Motyvacinė sistema, paremta pasiekimais ar kitomis naudomis.
5. Skatinimas karjeros galimybėmis.

3.4 BENDRAVIMO IR BENDRADARBIAVIMO PRIEMONIŲ NAUDOJIMAS

Bendravimas ir bendradarbiavimas yra trenerių, ugdančių profesines kompetencijas, paramos sistemos pagrindas. Nors trenerio profesijoje tiesioginis bendravimas yra labai svarbu, virtualus bendravimas padeda sumažinti atskirtį. Trenerio darbo vieta dažnai būna nepastovi, kintanti, todėl bendravimo priemonės yra būtinos. Skatinant bendravimą, šiais laikais dažniausiai

yra naudojami socialiniai tinklai – facebook, instagram, twitter, linkedin. Facebook platformoje treneriai aktyviai dalinasi informacija, prideda vieni kitus į kontaktų sąrašus. Nors twitter tinklas nėra toks populiarus Lietuvoje, sporto pasaulyje patys įtakingiausi treneriai bei sporto srityje dirbantys profesionalai naudojami šiuo tinklu. Instagram tinkle sporto paskirties profiliuose galime rasti itin daug įvairių vaizdo įrašų, kurie gali būti panaudoti, ugdant kompetencijas. LinkedIn tinklas naudojamas užmegzti ir palaikyti profesionalius ryšius. Treneriai taip pat aktyviai naudojami whatsapp ir viber programėlėmis, kurdami jose bendraminčių grupes, dalindamiesi informacija. Kuriant mokymosi kursą/internetinį puslapį, reikia atsižvelgti į socialinių tinklų ar bendravimo programėlių integraciją. Trenerio darbas reikalauja pastoviai užmegzti naujus ryšius bei palaikyti esamus, todėl moderniam kursui svarbu turėti integruotas modernias bendravimo priemones, kad užmegztus kontaktus jie galėtų išlaikyti ir ateityje. Internetiniame puslapyje bendravimas galėtų būti vykdomas įvairaus pobūdžio forumuose, naujausia informacija skelbiama skelbimų lentose. Grupiniam darbui gali būti panaudoti socialiniai tinklai bei vaizdo konferencijų programos – skype, zoom ir t.t. Kuriant kursą/tinklapį svarbu taip pat neperkrauti informacijos bei pasirinkti populiariausias trenerių tarpe bendravimo priemones. Vyresnės kartos trenerius, kurie nesinaudoja virtualaus bendravimo priemonėmis, reikėtų paskatinti, supažindinti, kaip jomis naudotis. Nors skirtingų sporto šakų specialistai nėra linkę dairytis į kitas sporto šakas, derėtų nuolat stebėti ir kitų sporto šakų trenerių profesinių kompetencijų ugdymo tobulėjimą ir technologines priemones, kurias jie naudoja. Labai svarbu išsiaiškinti priežastį, kodėl nors bendravimas sporto industrijoje toks svarbus, daug trenerių nepasiekia informacija, kuria dalinasi sporto asociacijos. Jei problema yra kompetencijų stokoje, reikėtų išsiaiškinti priežastis ir tai keisti. Atsižvelgiant į kokybiniame tyrime išreikštą trenerių poreikį darbui grupėse, į mokymosi kursą/tinklapį, reikia integruoti bendradarbiavimo priemones. Šiais laikais surengti tiesioginę vaizdo konferenciją, parodomąją treniruotę, neskaičiuojant atstumo, užtenka tik interneto ryšio, kompiuterio bei mikrofono ir vaizdo konferencijų programos. Pasidalinti patirtimis treneriams, kurie yra skirtingose pasauliuose kraštuose labiausiai reikia tik motyvacijos. Tokiam trenerių bendravimui didelę reikšmę gali turėti ir socialiniai tinklai, kuriuose galima rengti ir tiesiogines transliacijas, bei įrašus išsaugoti platformoje ar išorinėse laikmenose. Tiesiogines transliacijas galima teikti facebook, instagram, youtube ir kituose portaluose. Trenerio darbe yra labai svarbu kūrybiškumas. Kadangi trenerio darbas yra nuolat kintantis, dauguma trenerių yra prisitaikę prie naujovių, todėl iniciatyvūs motyvuojantys dėstytojai gali greitai pasiekti gerų ugdymosi rezultatų. Trenerių profesinių kompetencijų ugdyme, atsižvelgiant į darbo specifiką, yra nedidelė riba tarp dėstytojo ir studento – trenerių tarpusavyje santykiai labiau išreikšti kaip kolegiški, todėl galima konstatuoti, jog trenerių darbas yra paremtas bendradarbiavimu.

Bendravimo ir bendradarbiavimo planas:

1. Pasirinkti moderniausias bendravimo priemones sporto industrijoje.
2. Suteikti informaciją apie bendravimo priemones treneriams, turintiems mažesnius informacinių technologijų įgūdžius.
3. Skatinti tiesiogines vaizdo konferencijas.
4. Skatinti bei integruoti socialinių tinklų naudojimą.
5. Griežtai nenaudoti pasenusių metodų, aktyviai naudoti naujausias technologijas.

4. IŠVADOS

1. Nuotolinį mokymąsi propaguoja tarptautinės organizacijos – FIBA (Tarptautinė krepšinio federacija), UEFA (Europos futbolo federacijų asociacija), FFBB (Prancūzijos krepšinio federacija) ir kitos. Šiose sporto organizacijose siūlomų kursų pagrindą sudaro sporto vadybos studijų programos. Lietuvoje aukštos kokybės atviros prieigos mokymus sporto ir sveikatingumo sektoriui rengia VšĮ „Lietuvos sporto akademija“ (2020).

2. Apibendrinant esamos situacijos patirtį iš trenerių asociacijos pusės ir atlikus trenerių profesinių kompetencijų ugdymo paramos sistemos poreikio kokybinį tyrimą, galime teigti, jog ugdant trenerių profesines kompetencijas yra labai svarbu turėti trenerių paramos ugdymo sistemą. Ne visa asociacijų veikla yra pažįstama treneriams, todėl turint daugiau informacijos apie šių asociacijų veiklą, treneriai galėtų ugdyti profesines kompetencijas sklandžiau ir kokybiškiau. Treneriai yra labai motyvuoti studijuoti, taip pat bendrauti ir dalintis patirtimi, tačiau dažnai tam pritrūksta priemonių. Jie noriai ieško informacijos, tačiau susiduria su struktūrizuotos, konkrečios informacijos paieškos problema. Taip pat treneriams labai svarbu turėti mentorių, jiems svarbus paskatinimas, įvertinimas, pamotyvavimas, išaiškinimas, ar mokomasi tinkama kryptimi. Tyrime dalyvavę treneriai išreiškė didelį poreikį ugdyti profesines kompetencijas. Šie treneriai pabrėžė, jog turi puikias informacinių technologijų žinias ir savarankiškai mokosi ieškodami informacijos internete, youtube platformoje, masiniuose atvirose interneto kursuose. Treneriams reikalinga parama, ieškant susistemintos, konkrečios informacijos. Treneriai taip pat išreiškė poreikį darbui grupėse, aktyviam bendravimo ir bendradarbiavimo priemonių naudojimui, interaktyviai vaizdo medžiagai, trumpiems mokomiesiems vaizdo įrašams.

3. Parengtas trenerių, ugdančių profesines kompetencijas, paramos teikimo planas, kurį apima – vadovo, instrukcijų, įžanginio vaizdo įrašo paruošimas, susisteminta ir nuolatos atnaujinama informacija, grįžtamojo ryšio užtikrinimas, pagalba turintiems mažesnius informacinių technologijų įgūdžius. Kuriant mokymosi kursą/internetinį puslapį, reikia atsižvelgti į socialinių tinklų ar bendravimo programėlių integraciją (facebook, instagram, twitter, linkedin ir kt.). Trenerio darbas reikalauja pastoviai užmegzti naujus ryšius bei palaikyti esamus, todėl moderniam kursui svarbu turėti integruotas modernias bendravimo priemones, kad užmegztus kontaktus jie galėtų išlaikyti ir ateityje. Internetiniame puslapyje bendravimas galėtų būti vykdomas įvairaus pobūdžio forumuose, naujausia informacija skelbiama skelbimų lentose. Grupiniam darbui gali būti panaudoti socialiniai tinklai bei vaizdo konferencijų programos – skype, zoom ir t.t.

4. Paramos teikimo galimybes dėstytojams pagrindiniai aspektai – bendravimo bei bendradarbiavimo tarpusavyje bei su sporto asociacijomis užtikrinimas, parama informacinių technologijų bei anglų kalbos įgūdžių lavinimui, IT specialistų pagalba, motyvacinė sistema, paremta pasiekimais ar kitomis naudomis, skatinimas karjeros galimybėmis.

LITERATŪRA

Barkauskaitė M., Brandišauskienė A., Chodzkiene L. ir kt. (2015). Edukologijos inžinerijos link: teorijos ir praktikos sanglauda.

Lietuvos krepšinio trenerių asociacija (2008m). Krepšinio trenerio pažymėjimo išdavimo tvarka. Prieiga per: <https://www.krepsinionamai.lt/wp-content/uploads/2015/01/Krepsinio-trenerio-pazymejimo-isdavimo-tvarka-Patvirtina-konferencijoje-2008-06-04.pdf>

Lietuvos krepšinio trenerių asociacija. (2019). LKTrA seminaro medžiaga.

Lietuvos krepšinio federacija. (2019). Trenerių seminaro metu pagerbti pirmieji u16 rinktinės krepšininkų treneriai. Prieiga per: <https://krepsinionamai.lt/naujienos/treneriu-seminaro-metu-pagerbti-pirmieji-u16-rinktines-krepsininkiu-treneriai/>

Gedvilienė G., Kankevičienė L. (2014). Informacinės visuomenės technologijos ir jų kaita švietimo sistemoje.

Miškinis K. (2006). Besimokantis treneris. Žurnalas „Treneris“.

Union of European Football Associations. (2020). UEFA nuotolinio mokymosi programa. Prieiga per: <https://uefaacademy.com/uefa-certificate-in-football-management/>

International Basketball Federation. (2020). FIBA Online academy. Prieiga per: <https://www.fiba-academy.org>

Fédération Française de basket-ball. (2020). FFBB e-learning. Prieiga per: <https://www.ffbb.com/actus/e-learning>

VšĮ „Lietuvos sporto akademija“. (2020). Sveikatingumo trenerių kvalifikacijos kėlimo kursai. Prieiga per: <https://www.sportoakademija.lt>

Lietuvos futbolo federacija. (2020). Kviečiama į LFF c licencijos kursus. Prieiga per: <https://lff.lt/news/5600/kvieciama-i-lff-c-licencijos-kursus/>